

СЛУ

НА СОЦИЈАЛИС

9000 4 пр.
 Дирекција на републички
 заштитни резерви
 91000 Београд

Петок, 20 март 1981

БЕЛГРАД

БРОЈ 17

ГОД. XXXVII

Цена на овој број е 36 динари. Ако-
 тацијата на претплатата за 1981 год.
 изнесува 800 динари. Рок за рекла-
 мации 15 дена — Редакција: Улица
 Јована Ристиќа бр. 1. Пошт. Факс 226.
 — Телефони: Централна 630-133; Уред-
 ништво; 631-885; Служба за претплата
 631-732; Телекс 11756

„СЛУЖБЕН ЛИСТ НА СФРЈ“ изле-
 гува во издание на српскохрватски,
 односно хрватскохрватски, словенечки,
 македонски, албански и унгарски ја-
 зик — Објаси според тарифата —
 Жиро сметка кај Службата на опште-
 ствените комуникации 80802-601-19844

152.

Врз основа на член 315 точка 3 од Уставот на Социјалистичка Федеративна Република Југославија, Претседателството на Социјалистичка Федеративна Република Југославија издава

У К А З

ЗА ПРОГЛАСУВАЊЕ НА ОПШТЕСТВЕНИОТ ПЛАН НА ЈУГОСЛАВИЈА ЗА ПЕРИОДОТ ОД 1981 ДО 1985 ГОДИНА

Се прогласува Општествениот план на Југославија за периодот од 1981 до 1985 година, што го усвои Собранието на СФРЈ, на седницата на Соборот на републиките и покраините од 17 март 1981 година.

П бр. 66
 17 март 1981 година
 Београд

Претседател на
 Претседателството на СФРЈ,
 Цветин Мијатовиќ, с. р.

Претседател на
 Собранието на СФРЈ,
 Драгослав Марковиќ, с. р.

Од 1976 до 1980 година се постигнати значајни резултати во изградбата и оживотворувањето на системот на социјалистичките самоуправни општествено-економски односи и во развојот на производните сили на општеството. Извршени се крупни промени во општествено-економскиот и политичкиот живот на земјата. Остварен е континуитет на натамошната изградба и на јакнењето на социјалистичкото самоуправање врз основите на идејните и политичките определувања на X и XI конгрес на СК на Југославија.

Создадени се системски основи за непосредно овладување на работниците во здружениот труд со условите за стекнување и располагање со доходот и социјалните текови на општествената репродукција, за витално унапредување и развивање на рамнотежноста и братството и единството на народите и народностите на Југославија, на републиките и на автономните покраини и за натамошно развивање на политичкиот систем на социјалистичката самоуправни демократија врз основа на демократскиот систем и на остварувањето на принципот на колективна работа, одлучување и одговорност. Зајакната е кохезијата на социјалистичката самоуправни заедница и силно е развиен системот на општествената одбрана и општествената самозаштита.

Социјалистичкото самоуправање се потврди како пресуден фактор за активирање на творечките способности на работните луѓе во развојот на материјалните производни сили на општеството. Во претходниот петгодишен период општествениот производ на вкупното стопанство растеше по просечна годишна стапка од околу 5,7%, а во општествениот сектор 6,4%, за што во најголема мера придонесе

растежот на индустриското производство за 6,9%, додека земјоделското производство растеше по стапка од 1,9%. Животниот стандард растеше по стапка од околу 5,3%, вработноста 4,0%, извозот на стоки и услуги 2,9%, а увозот на стоки и услуги беше за 0,2% просечно годишно помал отколку во претходниот период. Остварени се позитивни промени во социјалната и економската структура на населението.

Постигнати се определени резултати во остварувањето на политиката на побрз развој на стопански недоволно развиените републики и на САП Косово, при што развојот на САП Косово значително заостигнуваше зад предвидениот развој на оваа покраина и зад остварениот развој на земјата.

Овие резултати се постигнати во условите на изразени неусогласености во стопанството и во стопанопаричните односи, на значително забавување на растежот на износот на стоки и услуги и други проблеми во развојот и на изразито неповољната меѓународната економска и политичка ситуација.

Неусогласеностите на општествено-економскиот развој посебно се изразени во структурата на стопанството, недоволното користење на расположивите средства и побрзот растеж на сите видови потрошувачка од реалните можности, особено инвестиционата, во високата побарувачка која влијаеше врз забавувањето на растежот на извозот и врз зголемувањето на дефицитот на платниот биланс. Пренапрегнатоста и неусогласеноста на стоконите и паричните односи предизвикуваше растројства на пазарот, доведуваше до висок растеж на цените и до инфлација и влијаеше врз животниот стандард на работните луѓе и граѓаните. Овие проблеми, со натрупувањето на материјалните неусогласености на развојот во подолг период, настанаа и поради тоа што работниците во здружениот труд не овладаа врз доходовни основи во целост со суштествените текови на општествената репродукција.

Бавноста во остварувањето на решавачката улога на здружениот труд во процесот на општествената репродукција, и покрај постигнатите резултати, се пројавуваше особено во решавањето за средствата на проширената репродукција; во областа на економските односи со странство, во примарната распределба и во определувањето на другите услови за стопанисување; во решавањето и монетарно-кредитната политика и средствата во банките; во развојот на слободната размена на трудот итн. Крупни проблеми се јавуваа поради нарушувањето на единството на југословенскиот пазар и бавноста во процесот на здружувањето на трудот и средствата, за што придонесоа диспаратите во цените и продолженото административно регулирање на стопанските текови.

Дејството на економските законитости и економската мотивираност во стопанисувањето не доаѓаа доволно до израз, поради што беше недоволна ориентацијата кон квалитетно стопанисување и економско однесување на субјектите во донесувањето на стопанските одлуки.

Заради надминување на неусогласеностите и проблемите во општествената репродукција во 1980 година се преземени определени мерки на економската политика. Иако овие мерки дадоа определе-

ни резултати, постојните неусогласености не можеа да бидат надминати, зашто за тоа е неопходен подолг период. Поради тоа во периодот од 1981 до 1985 година се пренесуваат некои несполовни тенденции, а посебно високиот дефицит на платниот биланс, неусогласеноста во материјалната структура на стопанството и во стоковно-паричните односи, забавувањето на стопанскиот растеж, растројствата на пазарот, недостигот на одделни репродукциони материјали и стоки за широка потрошувачка, високиот растеж на цените, на животните трошоци, инфлаторните тенденции и падот на реалните лични доходи и нивните негативни последици врз движењето на животниот стандард и др.

Влошените меѓународни економски и политички односи и текови, особено забавувањето и стагнацијата на стопанскиот растеж на економски развиените земји и опаѓањето на динамиката на растежот и неповолните трендови во меѓународната размена, јакнењето на протекционизмот, наглиот растеж на цените на нафтата и високата стапка на инфлацијата, нестабилните финансиски текови и влошените услови за добивање кредити и заеми, но и изразитото чувство на Југославија во светската трговија, мораат да се земат предвид и определувањето на политиката на општествено-економскиот развој на Југославија во периодот од 1981 до 1985 година.

Во такви услови е неопходно сите самоуправни организации и заедници и општествено-политичките заедници да обезбедат остварување на политиката на економската стабилизација и да создаваат услови за надминување на неповолните тенденции, за зголемување на доходот и подобрување на материјалните услови за живот и работа на работните луѓе и граѓаните.

Врз основа на договорите за основите на Општествениот план на Југославија за периодот од 1981 до 1985 година за усогласувањето и насочувањето на теконите на општествената репродукција, за политиката на развојот на економските односи со странство, за политиката на побрз развој на стопански недоволно развиените републики и на САП Косово, за развојот на југословенската народна армија и за утврдувањето на другите заеднички интереси и цели во областа на народната одбрана и безбедноста на земјата и во областа на производството на вооружување и воена опрема, Собранието на СФРЈ на седницата на Соборот на републиките и покраините од 17 март 1981 година врз основа на член 286 став 2 точка 1, а во врска со член 257 од Уставот на СФРЈ и член 112 од Законот за основите на системот на општественото надгледување и за општествениот план на Југославија, донесува:

ОПШТЕСТВЕН ПЛАН НА ЈУГОСЛАВИЈА ЗА ПЕРИОДОТ ОД 1981 ДО 1985 ГОДИНА

ПРВ ДЕЛ

ЗАЕДНИЧКИ ИНТЕРЕСИ, ЦЕЛИ И ЗАДАЧИ НА ОПШТЕСТВЕНО-ЕКОНОМСКИОТ РАЗВОЈ НА ЈУГОСЛАВИЈА

1. Заеднички интереси и цели на развојот

1.1. Тргувајќи од достигнатиот степен на развојноста на производните сили на општеството, пројавените тенденции во општествено-економскиот развој и проценетите услови и можности на развојот, основните определувања на XI конгрес на СКЈ и идејно-политичките ставови на XV седница на ЦК СКЈ, од системот на социјалистичките самоуправни општествено-економски односи засновани врз

Уставот на СФРЈ, Законот за здружениот труд и другите закони за основите на системот, и од тоа дека натамошниот развој на социјалистичките самоуправни општествено-економски односи и доследното остварување на политиката на економската стабилизација претставуваат основа и предуслов на вкупниот општествено-економски развој на Југославија, а врз основа на договорите за основите на Општествениот план на Југославија за периодот од 1981 до 1985 година, се утврдуваат заедничките интереси и цели на општествено-економскиот развој во периодот од 1981 до 1985 година, и тоа:

(1) Обезбедување на решавачка улога на работниците во здружениот труд во располагањето со доходот и со целокупните средства на општествената репродукција — со доследно применување на суштинските определувања на општествено-економскиот и политичкиот систем, со нивно поефикасно функционирање и натамошен развој, со самоуправни интеграција на стопанството и другите општествени дејности врз основа на рационална потреба на трудот, со здружување на трудот и средствата врз доходовни основи на единствениот југословенски пазар, со јакнење на економската мотивираност на работниците и со уважување на економските законитости во општествената репродукција.

(2) Обезбедување на поусогласени односи во теконите на општествената репродукција, пред сè со намалување на неусогласеностите во производството, со воспоставување на поусогласени стоковно-парични односи, со сведување на инвестициите и сите други видови финална потрошувачка во рамките на расположивиот доход и на материјалните можности, со поефикасно функционирање на единствениот југословенски пазар, со воспоставување на поусогласени односи во примарната распределба, во обезбедување на интегритетот на општествените средства и со воспоставување на реална амортизација и јакнење на материјалната основа на здружениот труд и, врз тие основи, создавање на услови за забавување на цените.

(3) Суштествено подобрување на положбата на Југославија во меѓународните економски односи со јакнење на извозната и конкурентната способност на стопанството, со позначително зголемување на извозот на стоки и услуги, со намалување на увозната зависност на стопанството и степенот на задолженоста на земјата во странство, со суштествено намалување на дефицитот на платниот и на девизниот биланс на Југославија и со обезбедување поуррамнотежени економски односи со сите земји и региони врз основите на рамноправност и заемност на економските интереси и, посебно, со побрз и посестран развој на економските односи со неврзаните земји и со земјите во развој.

(4) Решителна ориентација кон намалување на структурните неусогласености во стопанството — како суштествен предуслов за поусогласен, стабилен и динамичен развој на вкупното стопанство — пред сè, со побрз развој на производството и услугите што придонесуваат за зголемување на извозот и за супституција на увозот, посебно производството на енергија, сировини и репродукциони материјали, храна и опрема, изградбата на магистралните сообраќајници и развојот на интегралниот транспорт и странскиот туризам, при поцелосно и порационално користење на расположивите природни извори и на општествените средства.

(5) Постојано зголемување на доходот со пораст на продуктивноста на трудот, со подобро и порационално користење на расположивите средства и со јакнење на другите квалитативни фактори на стопанисувањето, со воспоставување на поедначени услови за работење и стекнување на доход, со подобрување на односите во распределбата на доходот и, врз тие основи, јакнење на акумулативната и репродуктивната способност на организациите на здружен труд и поефикасно самоуправни општествено насочување на расположивата акумулација,

пред сè, со здружување на трудот и средствата и со доходовно поврзување и зголемување на учеството на организациите на здружен труд од материјалното производство во општествениот производ.

(6) Обезбедување на повисоко техничко-технолошко ниво на стопанството, пред сè, со побрз развој и поцелосно применување на сопствениот научно-истражувачки и развоен труд и со развој на производството со кое се намалува технолошката зависност од странство и, врз таа основа, донесување и остварување на заедничка стратегија на техничко-технолошкиот развој.

(7) Поскладен регионален развој на земјата, а во рамките на тоа, побрз развој на секоја стопански нисловно развиена република од просечниот развој на целата земја, а посебно на САП Косово, како изразито стопански недоволно развиена автономна покраина, заради намалување на разликите во степенот на стопанската развиеност во однос на просекот на земјата, што е од посебно значење за остварување на материјалната основа на рамноправноста на народите и народностите на Југославија, за уедначување на материјалните услови на општествениот живот и работа на работните луѓе и за поусогласен развој на стопанството на земјата како целина.

Остварување на најбрз развој на изразито стопански недоволно развиената САП Косово и намалување на разликите во нивото на развиеноста на оваа покраина во однос на просекот на земјата.

(8) Натомошен растеж на продуктивното вработување, особено во стопански недоволно развиените подрачја на земјата.

(9) Подобрување на условите за живот и работа, подигање на животниот стандард и на социјалната сигурност на работните луѓе и граѓаните во согласност со индивидуалната и општествената продуктивност на трудот, остварениот доход и расположливите материјални можности.

(10) Унапредување и заштита на човековата животна и работна средина, како суштествен составен дел на сите општествени, стопански и развојни активности.

(11) Натомошно јакнење на одбранбената способност и општествената самозаштита на земјата, во согласност со потребите на одбраната и материјалните можности, со сеопфатен развој на вооружените сили на Социјалистичка Федеративна Република Југославија и на другите компоненти на одбраната, како и со оспособување на стопанските и општествените дејности за ефикасно спротивставување на сите форми на агресија.

(12) Успешна обнова и изградба на стопанските објекти, стабилниот фонд и другите материјални и општествени добра на подрачјето пострадано од земјотресот во СР Црна Гора, во согласност со прописите и договорената политика.

1.2. Остварувањето на политиката на економска стабилизација е суштествена претпоставка за остварување на заедничките интереси и целите на вкупниот општествено-економски развој и значаен фактор за натомошен развој на самоуправните општествено-економски односи. Во согласност со заедничките интереси и цели утврдени со овој план, вкупниот општествено-економски развој и заедничките мерки на економската политика и активностите на сите носители на планирањето треба да бидат во функција на остварување на политиката на економска стабилизација.

2. Натомошен развој на социјалистичките самоуправни општествено-економски односи

2.1. Натомошниот развој на социјалистичките самоуправни општествено-економски односи заради обезбедување на решавачка положба и улога на работниците во здружениот труд во стекнувањето и располагањето со доходот и со целокупните средства на општествената репродукција е траен заед-

нички интерес и основа на вкупната политика на општествено-економскиот развој на Југославија, кој ќе се оствари, пред сè: 1) со доследна примена и поефикасно функционирање на политичкиот и општествено-економскиот систем на социјалистичкото самоупраување и со натомошно унапредување на неговите институции; 2) со промена на односите во распределбата на националниот доход заради зголемување на средствата со кои непосредно располагаат работниците во здружениот труд; 3) со развивање на здружувањето на трудот и средствата и со натомошно поврзување на организациите на здружен труд врз доходовни односи на единствениот југословенски пазар, при уважување на економските законitosti со општествената репродукција.

2.2. Делегатскиот систем ќе се развива понатаму како широка и масовна основа на самоуправната организираност на општеството и на демократското одлучување на работните луѓе и граѓаните за сите суштествени прашања од економскиот и општествено-политичкиот живот. Во организациите на здружен труд, во другите самоуправни организации и заедници и во општествено-политичките заедници ќе се обезбеди работните луѓе и граѓаните поцелосно да одлучуваат за општествените работи. Посебно внимание ќе му се посвети на унапредувањето и развивањето на колективната работа, одлучувањето и одговорноста во сите самоуправни организации и заедници и во општествено-политичките заедници, а особено во извршните и управните органи, што ќе придонесе за натомошно афирмирање на делегатскиот систем во практиката, како и за поцелосно овладување на работните луѓе со процесот на репродукцијата и со одлучувањето во сите други подрачја на општествениот живот и работа.

2.3. Натомошниот развој на социјалистичките самоуправни општествено-економски односи ќе се обезбеди, во прв ред, со доследна примена и доградба на системските решенија, со разработка на механизмите и со дополнување на инструментите за нивно спроведување и со утврдување на соодветни основи на заедничката економска политика, посебно на подрачјето на системот на цените, на системот на економските односи со странство, монетарниот и кредитниот систем, даночниот систем и на системот за резерви.

2.4. Една од приоритетните задачи во натомошниот развој на социјалистичките самоуправни општествено-економски односи ќе биде поширокото и поцелосно развивање на самоуправните односи во стекнувањето и располагањето со доходот и со целокупните средства на општествената репродукција и, врз таа основа, здружувањето на трудот и средствата, како основна форма на самоуправното насочување на општествената акумулација, заради што ќе се создаваат услови за доследна примена на системските решенија. Суштествени компоненти на тоа се самоуправното поврзување и здружување на основните и други организации на здружен труд меѓусебно зависни во процесот на репродукцијата, меѓусебното усогласено и заедничко планирање и остварувањето на плановите, стекнувањето на заедничкиот приход и заедничкиот доход и, врз таа основа, воспоставувањето на самоуправни поделба на трудот, поефикасното користење на расположивите средства, побрзиот технички и технолошки развој, подигањето на продуктивноста на трудот и јакнењето на другите квалитативни фактори на стопанисувањето и развојот.

2.5. Организациите на здружен труд, другите самоуправни организации и заедници и општествено-политичките заедници ќе создаваат услови за да се обезбеди доследна примена на системот на самоуправното општествено планирање и посебно за да се извршат обврските преземени со самоуправните спогодби и со договорите за основите на плановите. Врз таа основа ќе се обезбеди поголема меѓусебна усогласеност и остварливост на сите планови, како и поцелосна заснованост на плановите на општествено-политичките заедници врз плановите на самоуправните организации и заедници. Ќе се созда-

ваат услови и ќе се обезбеди подготовката, донесувањето и остварувањето на плановите да се засноваат врз доследната примена на системските решенија и плановите да се усогласуваат со новите сознанија за материјалните можности и за општествено-економските движења. Ќе се обезбеди натамошна разработка на методологијата на самоуправниот планирање.

2.6. Со дослено применување на самоуправниот механизми и со нивна натамошна разработка ќе се обезбеди водечка улога на здружениот труд во одлучувањето за средствата во банките и за монетарно-кредитниот систем. Ќе се обезбеди суштинска самоуправни трансформација на банките и на односите во нив за да станат тие во полна мера финансиски асоцијации на здружениот труд, што треба да овозможи и побрз развој на интерните банки. Ќе се забрза работата врз реформата на емисиониот механизам во согласност со правата на основните организации на здружен труд да располагаат со паричните средства за финансирање на текуштата репродукција и кои тоа ќе се приспособат инструментите на монетарниот, кредитниот и банкарскиот систем, за да се надминат класичните кредитни форми и високата задолженост на стопанството и да се зајакне самофинансирањето на организациите на здружен труд.

2.7. Со натамошниот развој на социјалистичките самоуправни општествено-економски односи ќе се ооздаваат услови за слободно движење на трудот и средствата и за нивно здружување без територијално и гранско ограничување, за слободна размена на стоки, услуги, научни достигања и стручни искуства и за релативно надминување на појавите на регионално затворање на пазарот и монополска појжба на одделни организации. Ќе се забрза процесот на доходовно поврзување на производствени и прометните организации на здружен труд и, врз таа основа, ќе се унапредува заедничкото планирање и преземањето на ризиците во работењето.

Административната регулатива на општествено-политичките заедници и на нивните органи ќе се сведува на неопходната мера, во рамките на уставните и со закон утврдените функции, за да се овозможи поцелосно самоупратно уредување на односите во општествената репродукција и дејствување на економските законитости.

Ќе се обезбеди доследна примена на системот на цените и надминување на административното регулирање на односите во примарната распределба и на пазарот за да го остварат работниците во здружениот труд, работните луѓе и граѓаните своето право и должност самоупратно да ја уредуваат целината на односите на пазарот и условите за размена на производи и услуги. Посебно ќе се развива и унапредува работата на заедниците за цени.

2.8. Со примената и доградбата на системот на економските односи со странство, ќе се обезбеди здружениот труд непосредно да располага со остварените девизи и со самоуправни спогодби во рамките на самоуправниот интересни заедници за економски односи со странство да ги преземе правата, обврските и одговорностите во остварувањето на политиката на развојот на економските односи со странство. Меѓусебно усогласените планови на организациите на здружен труд за развој на економските односи со странство и, врз таа основа, склучените самоуправни спогодби за меѓусебното уредување на соодветните материјални и општествено-економски односи ќе претставуваат основа за утврдување на платно-билансните позиции на републиките и на автономните покраини и платниот биланс на земјата. Ќе ги определуваат вкупните односи на тоа подрачје во републиките, автономните покраини и федерацијата. Со тоа ќе се надминува и тенденцијата за претворање на платнобилансните и девизнобилансните позиции на републиките и на автономните покраини во нивни платни и девизни биланси.

Организациите на здружен труд ќе бидат основни носители на правата и обврските во врска со задолжувањето во странство, со тоа што критериумите за задолжување во странство ќе се утврдат со договор на републиките и автономните покраини и ќе се разработат во самоуправни спогодби во рамките на соодветните интересни заедници, а правото на задолжување на организациите на здружен труд во странство ќе се утврдува врз основа на нивната способност обврските спрема странство да ги намируваат со сопствените односно заеднички стекнатите девизи, со приливот од работењето со странство, како и со купување девизи на девизниот пазар.

2.9. Ќе се обезбеди решавачка улога на здружениот труд во проширената општествена репродукција, со ангажирање на сите самоуправни носители на планирањето и со преземање на мерки на економската политика, со што ќе се овозможи: (1) одлуките за инвестициите да се засноваат врз непосредните интереси на работниците во здружениот труд и врз доходовното поврзување и здружување на трудот и средствата на организациите на здружен труд на единствениот југословенски пазар; (2) заштита на интегритетот на општествените средства за производство и нивно обновување во согласност со технолошкиот прогрес и со јакнењето на материјалната основа на здружениот труд со воведување на економска амортизација; (3) суштествени промени во распределбата на доходот во корист на јакнењето на материјалната основа на здружениот труд.

2.10. Ќе се обезбеди непосредна и решавачка улога на работниците во издвојувањето од доходот за задоволување на личните, заедничките и општите општествени потреби. Ќе се извршат соодветни промени во системот на даноците и придонесите заради применување на принципите на слободната размена на трудот и на социјалистичката солидарност. Ќе се разработат и усогласат системот на финансирање на општествено-политичките заедници со материјалните можности на производството, со барањата на политиката на економска стабилизација и со натамошниот развој на социјалистичките самоуправни општествено-економски односи.

Со општествени договори, самоуправни спогодби и други самоуправни акти ќе се развива примената на принципот на распределба според резултатите од трудот и ќе се усогласува распоредувањето на чистиот доход и распределбата на средствата за лични доходи во рамките на остварениот доход и во зависност од придонесот на работниците во создавањето на тој доход. Унапредување на распределбата според трудот и резултатите од трудот, при распоредувањето на чистиот доход и распределбата со средствата за лични доходи, треба да се обезбеди со поголемо вреднување на производствениот и кредитниот труд, новаторството и рационализаторството и работата под отежнати услови, поголема усогласеност на основите и мерилата за вреднување на работите, задачите и резултатите од трудот помеѓу организациите на здружен труд од исти дејности, гранки и групации и помеѓу различните дејности на здружениот труд.

Растежот на продуктивноста на трудот и зголемувањето на доходот и посфикасното стопанисување во целост треба да ги определуваат рамките на економската и социјалната солидарност и на социјалната политика за да се создаде материјална основа за доследно остварување на уставното определување работниците во здружениот труд да бидат решавачки субјекти на социјалната политика.

2.11. Системот на информирањето ќе се усовершува врз современи основи за да стане интегрален дел на целокупниот демократски механизам за усогласување на интересите и да овозможи што поквалификувано самоупратно одлучување на работните луѓе и граѓаните.

3. Усогласување и насочување на тековите на општествената репродукција

3.1. Материјалните текови на репродукција

3.1.1. Обезбедувањето на усогласени материјални односи во општествената репродукција, како основен услов за успешно урамнотежување на стоквно-паричните односи и за сведување на глобалната побарувачка во рамките на реалните материјални можности, претставува стожер на политиката на економска стабилизација и на подобрувањето на положбата на Југославија во меѓународната поделба на трудот и на другите заеднички интереси и цели на општествено-економскиот развој на Југославија. Ке се воспостават поусогласени материјални односи на општествената репродукција, пред сè, со побрзо развивање на дефицитарното и друго производство и на услугите што можат да придонесат за подобрување на положбата на Југославија во меѓународната поделба на трудот, со што ќе се создава простор за побрз растеж на извозот.

Основните услови и процените на можностите определуваат нешто позабавен вкупен материјален развој отколку во претходниот период. Развојот во значително поголема мера мора да се потпира врз реалната домашна акумулација и расположивите ресурси, додека странските средства ќе се користат првенствено за финансирање на заедничките развојни приоритети.

Се проценува дека реалниот општествен производ на вкупното стопанство треба да расте просечно годишно околу 4,5%, индустриското производство околу 5,0% и земјоделското производство околу 4,5%. Поради ограничените можности за задолжување во странство, вкупните расположиви средства за финална потрошувачка ќе растат 2,8% просечно годишно, што во целост определува и растежот на финалната потрошувачка да биде побавен од растежот на општествениот производ.

Зголемувањето на општествениот производ треба да се оствари со просечен годишен растеж на вработеноста околу 2,5% и на продуктивноста на трудот околу 2%. Реалните лични доходи ќе се зголемуваат, во согласност со порастот на продуктивноста на трудот, до 2%. Реалниот извоз на стоки и услуги треба да расте по стапка од најмалку 8%, а увозот по стапка од 1,1% просечно годишно. Бруто инвестициите во основни средства треба да се зголемуваат за 1,5% просечно годишно, стопанските инвестиции 2,3%, а нестопанските инвестиции реално не треба да се зголемуваат. Во рамките на нестопанските инвестиции, станбената изградба треба да се зголемува околу 2,5% просечно годишно, учеството на вложувањата во непродирливоствени намени и на вложувањата во општествени дејности во вкупните инвестиции треба да биде пониско отколку во претходниот петгодишен период, со тоа што да се води селективна политика на тие вложувања. Реалниот обем на вложувањата за општоопштествени потреби значително ќе се намали во однос на почетокот од 1976 до 1980 година.

Забивањето на растежот на стопанските и намалувањето на нестопанските инвестиции (освен станбената изградба), при рационално инвестирање и неопходен оптимален избор на правците на вложувањата, ќе биде една од значајните компоненти на политиката на економската стабилизација. Со активности и мерки на сите субјекти на стопанисувањето ќе се обезбеди значително поекономично и порационално ангажирање на обртните средства.

Со јакнење на процесот на здружување на трудот и средствата, со максимално развивање на доходните односи, со доследна примена на системските решенија, со заеднички мерки на економската политика, а посебно со сведување на сите видови внатрешна потрошувачка во реалните материјални рамки, како и со рационално инвестирање и попотполно користење на расположивите капацити

ти ќе се создадат потребните услови значително да се стабилизираат стопанските текови, да се забрза процесот на отстранување на основните диспропорции во материјалната структура на стопанството, да се зголеми извозот, суштествено да се намали увозната зависност на клучните сектори на репродукцијата и задолженоста на земјата да се сведо во рамките на платнобилансните можности.

3.1.2. Поради намалено ангажирање на странски средства суштествено ќе се измени структурата на вкупно расположивите средства за финална потрошувачка со зголемување на учеството на домашните средства.

Во рамките на растежот на вкупните средства за финална потрошувачка за 2,8% просечно годишно, со политиката на распределба на општествениот производ и за доходот, ќе се обезбеди животниот стандард во целост да расте по стапка од 2,7% просечно годишно. Личната потрошувачка ќе расте по стапка од 3,0%, а општествениот стандард 1,5% просечно годишно. Материјалните трошоци на заедничката потрошувачка ќе се зголемуваат околу 2,5% просечно годишно.

Растежот на општата потрошувачка од 1,5% просечно годишно ќе биде значително побавен од другите видови финална потрошувачка.

Вложувањата во материјални резерви ќе се зголемуваат околу 4,1% просечно годишно, при постојано подобрување на нивната структура, а во согласност со политиката на стабилизација и одржување на потребниот обем и квалитет на резервите.

3.1.3. Со постабилен стопански развој, поусогласени стоквно-парични односи и поадекватна политика на примарната, секундарната и интерната распределба на доходот ќе се создаваат услови за позитивни промени во структурата на куповните фондови. Со политиката на распределба на доходот ќе се обезбеди средствата за акумулација да растат побрзо од средствата за лични доходи и за општи општествени и заеднички потреби, така што куповните фондови и финалната побарувачка да растат побавно од општествениот производ и националниот доход. Во структурата на куповните фондови, извозот на стоки и услуги ќе се зголеми од 17,8% во 1980 година на 21,6% во 1985 година, при намалување на учеството на сите видови домашна побарувачка иземајќи ги вложувањата во трајни обртни средства.

3.2. Производствена ориентација и структурни промени

3.2.1. Во насочувањето и усогласувањето на тековите на општествената репродукција, а тежинитето ќе биде врз создавањето услови за намалување на структурните несогласености, односно врз подобрувањето на материјалната структура на стопанството и јакнењето на извозната способност на стопанството, за побрзо приспособување на производството кон барањата на домашниот и стопанскиот пазар, за поширока кооперација и поврзување на организациите на здружен труд во земјата, како и за остварување на посложени форми на соработка на домашните организации на здружен труд со деловните партнери во странство.

Заради подобрување на материјалната структура на стопанството, заеднички интерес и задача е побрзот развој, особено на: производството и услугите со кои се постигнуваат позначајни резултати во извозот и во намалувањето на увозот на стоки што во земјата можат да се произведуваат и се решаваат платнобилансните проблеми на земјата; енергетиката, со користење на сопствени енергетски извори; производството на суровини и примарни производи, посебно на секторот на основните метали, неметалите и дефицитарните базни хемиски производи; производството на храна, а посебно

основни земјоделски и основни прехранбени производи: производството на опрема и постројки со кои се обезбедува повисоко техничко-технолошко ниво и се унапредува структурата на извозот; магистралните сообраќајници и интегралниот транспорт.

Поуспешно и интензивно вклучување на југословенското стопанство во меѓународната поделба на трудот е примарна задача во усогласувањето на теквите на општествената репродукција, што ќе се остварува, во прв ред, со стабилен развој на вкупното стопанство, со суштествено зголемување на извозот на стоки и услуги, со освојување и развивање на производството на производи и репродукциони материјали што можат да го супституираат увозот, со релативно намалување на задолженоста спрема странство и со поголемо потпирање врз сопствените техничко-технолошки достигнувања.

Решителната ориентација кон намалување и надминување на структурните неусогласености во стопанството и побрзото современување на стопанската структура ќе придонесат за подобрување на положбата на југословенското стопанство во меѓународната поделба на трудот, како примарна задача на усогласувањето и насочувањето на теквите на општествената репродукција. Со постигање на подобар асортиман и со подигање на техничко-технолошкото ниво на производите и другите услови што обезбедуваат јакнење на конкурентната способност на светскиот пазар ќе се придонесе за намалување на увозната и технолошката зависност на стопанството од странство и за релативно намалување на задолженоста во странство.

Со самоуправните спогодби на организациите на здружен труд од преработувачката индустрија и на производителите на сировини и репродукциони материјали ќе се утврдат потребите во сировини и репродукциони материјали и, со здружување на трудот и средствата врз доходни основи, ќе се создадат услови за отстранување на неусогласеноста помеѓу капацитетите за производство на сировини и репродукциони материјали и преработувачките капацитети заради зголемување на извозот и намалување на увозната зависност.

Ќе се поттикнува поголемата ефикасност и јакнењето на квалитативните фактори на стопанисувањето и развојот и, врз таа основа, стекнувањето на поголем доход, попотполното и поефикасно користење на производствените ресурси, расположивите капацитети, кадровскиот потенцијал и пронаоѓачството и другите домашни фактори на производството, а посебно побрзиот развој и поголемото користење на сопствената технологија и опрема во земјата, во извозот и во воведувањето на инвестициски работи во странство.

Во услови на неопходно забавување на реалниот растеж на инвестициите во основни средства ќе се преземаат мерки и ќе се поттикнуваат настојувањата да се обезбеди врз самоуправни основи најголем дел од општествената акумулација и од странските инвестициони средства да се насочи во објектите за производство и во услугите кои се услов за отстранување на основните неусогласености во стопанската структура и што придонесуваат за зголемување на извозот и супституција на увозот и за зголемување на доходот. Значително ќе се намали растежот на вложувањата во преработувачките капацитети, освен за намените утврдени во точка 3.5.2. од овој план. Во тие рамки, основната ориентација треба да биде кон вложувањата со кои се подобрува структурата во преработувачката индустрија. Суштествено ќе се намали уделот на вложувањата во градежни работи, непроизводствени намени, и во нестопански дејности. Во политиката на инвестирање треба повеќе да дојдат до израз вложувањата во реконструкција и модернизација на капацитетите со кои се обезбедува подигање на техничко-технолошкото ниво на стопанството.

3.2.2. Растеж на вкупното индустриско производство ќе се обезбедува со зголемување на про-

дуктивноста на трудот и со поголемо користење на расположивите производствени потенцијали. Заради создавање поповолна структура на производството ќе се забрза завршувањето на изградбата на капацитетите што придонесуваат за отстранување на структурните неусогласености и за јакнење на извозната способност на стопанството.

Со заедничката политика на развојот и со здружување на трудот и средствата врз самоуправна основа ќе се обезбеди насочување на расположивите средства за инвестиции, првенствено кон завршување на изградбата на капацитетите за производство на енергија, основни сировини и репродукциони материјали, како и на капацитетите што ќе ја јакнат извозната способност на индустријата и ќе придонесуваат за намалување на дефицитот на платниот биланс. Освен тоа, напорите ќе бидат насочени кон јакнење на квалитативните фактори на стопанисувањето и зголемување на продуктивноста на трудот, со јакнење на доходната мотивираност и со интензивирање на стопанисувањето.

Во производствената ориентација во индустријата треба да се обезбеди зголемување на производството наменето за извоз и отстранување на заостанувањето на производството на сировини и репродукциони материјали во однос на преработувачките капацитети, како и надминување на структурните неусогласености во преработувачката индустрија и во одделните економско-технолошки целини, со зголемување на производството, особено на: делови и склопови во индустријата на преработка на метали, руди, концентрати и полуфабрикати на црната и обоената металургија, вештачки материјали, синтетички влакна, синтетички каучук, одделни фармацевтски сировини и земјоделско-прехранбени производи и, врз таа основа, да се обезбеди побрза супституција на увозот.

Заради обезбедување поголем удел на домашните сировини и енергија во снабдувањето на стопанството, ќе се утврди заедничка политика и долгорочна програма на истражувањето на енергетските, минералните и други сировини и начинот на финансирање на тие истражувања. Ќе се унапредува експлоатацијата на минералните сировини со интензивирање на нивното користење и со модернизација на капацитетите за нивно збогатување и примарна преработка.

Со активности и мерки ќе се обезбеди подобро собирање и користење на отпадните и секундарните сировини, особено на дефицитарните.

3.2.2.1. Основното тежиште во развојот на енергетиката ќе биде врз:

1) потпирање во најголема можна мера на домашните извори на енергија; зголемување на степеноот на искористувањето на енергијата во производството, транспортот и потрошувачката; зголемување на истражувањата заради одржување и зголемување на нивото на резервите на нафта, гас, јаглен и нуклеарни сировини; истражувања и подготовка за воведување во експлоатација на маслените шкрилци; истражувања и побрзо воведување во потрошувачка на неконвенционалните видови енергија, посебно соларната, на ветерот, геотермалната и енергијата на биомасите и зголемување на истражувањата на енергетските сировини во странство;

2) изградба на рудници за јаглен со површински и јамски коп, при зголемување на вложувањата во модернизацијата на јамските рудници за јаглен; изградба на капацитети за експлоатација на наоѓалиштата на сурова нафта и гас во земјата и странство; производство на нуклеарни сировини и развој на сопствената технологија за производство на опрема за нуклеарните центри и освојување на технологијата на нуклеарниот горивен циклус; изградба на капацитети за производство на електрична енергија со користење на домашните извори; развивање на постојните и изградба на нови капацитети за производство на енергетска опрема,

подобро за користење на домашните енергетски потенцијали; изградба на капацитети за производство на електрична енергија во комбинирано производство со производството на топлотна енергија за технолошки цели и за загревање на станбени и деловни простори;

3) завршување на изградбата и комплетирање на југословенската мрежа за пренос и трансформација на електрична енергија; изградба на диспечерски центри за управување со електроенергетскиот систем во целост; забрзана изградба на капацитетите за секундарна преработка на нафтата, за да се намали на најмала можна мера производството на мазут; унапредување на технологијата за добивање гас од домашен јаглен и на другите видови благородување на јагленот; развивање на технологијата и производството на опрема за заштита на човековата животна и работна средина и рационално користење на енергијата.

Тргувајќи од енергетскиот биланс на Југославија, кој се донесува врз основа на самоуправни усогласените енергетски биланси на републиките и на автономните покраини, ќе се создаваат услови за воспоставување и функционирање на енергетскиот систем и за создавање резерви на енергија за снабдување во сите услови, а во согласност со материјалните и техничките можности.

Републиките и автономните покраини ќе ги поттикнуваат самоуправните организации и заедници од областа на енергетиката да ги обезбедуваат со самоуправни спогодби вкупните потреби на стопанството и на населението во енергија, утврдени со енергетскиот биланс.

Производството на електрична енергија ќе се обезбеди, во најголемиот дел, врз база на домашниот јаглен и хидроенергија. Нема да се градат нови термоцентрали на течни горива, а постојните капацитети на мазут односно договорените капацитети во изградба ќе се користат само кога потребите во електрична енергија не можат да се намират од расположивите капацитети на хидроцентралите, термоцентралите на јаглен и нуклеарните централи освен таму каде што производството на електрична енергија е споено во процесот со производството на технолошка парча и топлотна енергија за греење, доколку не е можно технички и економски рационално тоа производство да се супституира со енергија од други извори.

Со предвидената изградба на нови електроенергетски капацитети од 7.805 MW, вкупните капацитети во 1985 година би се зголемиле на 21.500 MW. Со тоа би се овозможило стабилно и квалитетно снабдување на потрошувачите со електрична енергија, вклучувајќи ги и резервите, и би се создале можности за економски оправдана замена на дел од потрошувачката на увозни течни и гасовити горива со домашна енергија.

Републиките и автономните покраини ќе преземаат мерки, во рамките на своите овластувања, самоуправните организации и заедници од областа на енергетиката да ги обезбедат вкупните договорени потреби на стопанството и на населението во електрична енергија. Самоуправните организации и заедници, по пат на меѓусебно усогласени планови на развојот во рамките на единствениот енергетски биланс и на енергетскиот биланс на секоја република и автономна покраина, ќе ги утврдат потребите и можностите за производство на електрична енергија од сопствени извори, делот на електрична енергија кој недостига и што треба да се обезбеди надвор од подрачјето на односната република и автономна покраина и обемот и динамиката на изградбата на нови електроенергетски капацитети за задоволување на вкупните потреби во електрична енергија.

Развојот на мрежата за пренос и трансформација на електричната енергија и изградбата на диспечерски центри за управување со електроенер-

гетскиот систем ќе се усогласува со расположивите капацитети за производство на електрична енергија и со потребите за рационално функционирање на единствениот електроенергетски систем на земјата и за обезбедување на потребната потрошувачка. Ќе продолжи изградбата на далноводи (230, 220, 110 KV) и други објекти што го поврзуваат електроенергетскиот систем.

Ќе се преземаат мерки и други активности заради поттикнување на организациите на здружен труд и нивните самоуправни интересни заедници во подрачјата дефицитарни во електрична енергија и јаглен да го обезбедат делот на сопствените потреби што им недостига, пред сè, со здружување на средствата заради изградба на капацитети за производство на хидроенергија и термоенергија во подрачјата што располагаат со значајни резерви во хидропотенцијал и јаглен, утврдувајќи ги притоа меѓусебните права, обврски и одговорности.

Со договор на републиките и на автономните покраини ќе се утврдат мерките за интензивирање на истражувањата и за експлоатација на нуклеарните сировини, ќе се изврши избор и ќе се развива технологијата на нуклеарниот горивен циклус и ќе продолжи проектирањето и развојот на производството на материјал и опрема за нуклеарните централи и ќе започнат подготовките за изградба на нуклеарни централи.

Потполното обезбедување на енергија од домашни извори бара производството на домашен јаглен до 1985 година да се зголеми на 82 милиони тони. Таков пораст на производството делумно може да се реализира со реконструкција и модернизација на постојните капацитети, при интензивирање на производството на квалитетен и облагодудување на нискокалоричниот јаглен и изградба на нови капацитети на рудници со вкупно производство од околу 32 милиони тони.

Ќе се испитаат можностите и ќе се утврди програмата за повеќенаменска употреба на јагленот од гледиштето на неговата натамошна преработка (сушење, брикетирање и др.) и производството на гас.

Републиките и автономните покраини ќе преземат мерки самоуправните организации и заедници, врз основа на меѓусебно усогласени планови на развојот, да ги утврдат потребите и можностите на производството на јаглен за производство на електрична енергија за потребите на индустријата и широката потрошувачка и, врз таа основа, да ги регулираат меѓусебните права, обврски и задачи, пред сè, со здружување на трудот и средствата врз доходлива основа.

При интензивирање на истражувањето на нафта и гас во земјата и во странство за сопствени потреби, производството на домашна сурова нафта ќе се зголеми најмалку на пет милиони тони до 1985 година, а увозот на сурова нафта ќе се усогласува со платнобилансните можности на земјата и со потребите на секое подрачје во рамките на договорените количества утврдени со енергетскиот биланс на земјата, како и со мерките за штедење, така што во 1985 година да се увезе најмногу до 14 мил. тони нафта. Предност во користењето на расположивите количества нафта ќе имаат технолошките потреби, со тоа што првенствено да се обезбедат потребите на петрохемијата во суров бензин и извозот врз основа на постојните договори за заедничко вложување. Со завршувањето на изградбата на секундарните капацитети за преработка ќе се подобри рандманот на искористувањето на нафтата, така што учеството на мазутот да биде под 20%.

Републиките и автономните покраини ќе преземаат мерки самоуправните организации и заедници да ја обезбедат вкупната договорена потрошувачка на нафтени деривати и кокс на својата територија, утврдена во енергетскиот биланс на земјата, а во рамките на договорените можности за увоз на нафта, нафтени деривати и јаглен за коксифирање во платниот и девизниот биланс на Југос-

лавија и во платнобилансните и девизнобилансните позиции на републиките и на автономните покраини.

Со интензивирање на истражувањата ќе се обезбеди производството на природен гас во земјата од најмалку 5 млрд. Nm³ во 1985 година.

Ќе се донесе заедничка програма за истражување и воведување на алтернативни видови енергија, од кои се очекува производство во 1985 година најмалку 0,5% од вкупно предвидената потрошувачка.

Во согласност со енергетската политика ќе се обезбеди рационална потрошувачка и штедење на енергијата, а посебно на нафтата и гасот. Секаде каде што е тоа технички и технолошки изводливо и економски оправдано ќе се врши замена на енергетската потрошувачка на мазут со јаглен и со други видови домашна енергија. Ќе се создаваат услови за побрз развој на производството на јаглен, природен и технички гас, нафта и енергија од други домашни извори.

Врз основа на самоуправно усогласените енергетски биланси во републиките и во автономните покраини, ќе се донесе енергетскиот биланс на земјата за периодот од 1981 до 1985 година, со кој ќе се утврдат потребите на стопанството и на населението во електрична енергија, јаглен, природен и технички гас, нафта и нафтени деривати и други вилкови енергија, по енергетски гранки и по републики и автономни покраини. Со енергетскиот биланс за секоја република и автономна покраина ќе се утврди производството, потрошувачката, делот на енергија што им недостига и што секоја република и автономна покраина треба да го обезбеди од други извори надвор од своето подрачје, увозот и извозот, соодветните расположиви капацитети за производство, пренос и преработка, меѓурегионално-покраинската размена на енергија и потребата од изградба на нови капацитети со кои ќе се обезбедат процентите потребни количества енергија во 1985 година. Тргувајќи од тој биланс, секоја година ќе се донесува посебен енергетски биланс на земјата.

Ќе се донесе долгорочна политика на развојот на енергетиката до 2000 година, и во тие рамки договорениот енергетски биланс, со кој ќе се утврдат основните правци на развојот на одделни видови енергија, енергетските потреби и можностите за премин од користење на увозни на користења на домашни извори енергија, водејќи сметка за економските, техничко-технолошките и еколошките критериуми.

Увоз на енергија за потребите утврдени во енергетскиот биланс може да се врши само до нивото утврдено во платниот биланс на земјата, односно во платнобилансните позиции на републиките и на автономните покраини.

Со политиката на цените ќе се воспостават соодветни паритети на цените на одделни видови енергија и потрајно ќе се насочат потрошувачите кои потрошувачка во согласност со општата рационализација и штедење на енергијата, посебно увозната, и кои несоодветните измени во структурата на изворите на енергија.

3.2.2.2. Во развојот на производството на сировини и репродукционен материјал тежиштето е врз истражувањето на рудните резерви, изградбата на рударски и топлинечарски капацитети, облагородувањето и збогатувањето на железната руда, обоените метали и неметалите и кон изградбата на капацитети во примарните фази на производството на сировини и полуфабрикати во црната и обоената металургија, производството на неметали и хемијата.

Посебно треба да се обезбеди развој на производството на сировини и репродукциони материјали со кои се намалуваат структурните неусогласености, што е предуслов за отстранување на неусогласеноста помеѓу сировинските и преработувачките капацитети и за зголемување на производството

наменето за извоз и супституција на увозот, а со тоа и за поголемо користење на постојните преработувачки капацитети.

Ќе се зголеми штедењето на сировини со нивна економична потрошувачка, поголема финализација и со вреднување и поголемо користење на секундарните сировини.

Тежиштето во развојот на црната металургија ќе биде врз изградбата на капацитети на примарните фази на производството за да се обезбеди околу 80% од потребите во челични производи. Развојот на капацитетите ќе се заснова првенствено врз користење на домашните железни руди, проширување на рударските капацитети и збогатување на железната руда и организирано собирање и рационално користење на расположивиот челичен отпадок во земјата.

Кокс ќе се обезбедува со производство врз база на увозен јаглен за коксирање, за што долгорочно снабдување ќе биде обезбедено на истиот начин како и за нафтата и дриватите од нафта. Заради намалување на зависноста од увозот, ќе се интензивираат истражувањата за замена на дел од увозниот јаглен за коксирање со домашен; ќе се воведат технолошки и други иновации со кои се намалува специфичната потрошувачка на кокс.

Ќе се работи врз збогатување на домашните руди заради замена на увозниот челичен отпадок. Развојот на капацитетите на електрочелик ќе се приспособи кон билансите на расположивиот челичен отпадок и електрична енергија. Тежиштето во производството на валалничките капацитети ќе биде врз приспособувањето кон потребите на потрошувачите по квалитет и асортиман. Ќе се освојува производството на квалитетни челици отпорни на високи температури, како и на челици со посебни својства за специјални намени. Ќе се увезуваат само некои видови квалитетен челик и асортимани на челик што во земјата не се произведуваат или што не се произведуваат во доволни количества и квалитетна железна руда заради постигање поголема економија на користењето на домашните сировини и високите печки. Не треба да се градат нови валалнички и преработувачки капацитети за кои производството би се засновало врз увозен полуфабрикат.

Републиките и автономните покраини ќе ги поттикнуваат производителите на челик да ги усогласат програмите за производство врз база на специјализација. Ќе се поттикнуваат и производителите, преработувачите и потрошувачите на челик со самоуправниот спогодби за основите на плановите да ги усогласат своите програми за развој врз основа на доходовното поврзување и здружувањето на трудот и средствата.

Развојот на обоената металургија ќе се заснова врз интензивирање на истражувањето на мислални сировини заради обезбедување на билансните резерви и врз изградба на капацитети на примарните фази, во прв ред рударски, заради максимално користење на домашните сировини. Ќе се унапредува технологијата со која попотполно ќе се искористуваат полуметалничките руди на обоени метали и ќе се добиваат поголеми количества на придружни благородни и ретки метали. Ќе се изврши модернизација и реконструкција на постојните преработувачки капацитети, а преработката на метали ќе се ориентира кон асортиманот што ќе биде конкурентен на странскиот пазар.

Врз база на долгорочни кооперации, заеднички вложувања, трансфер на технологија и други форми на соработка ќе се обезбедува увоз на квалитетна руда на боксит и концентрати на обоени метали.

Развојот на индустријата за преработка на метали, а посебно на машиноградбата, електромашиноградбата и бродоградбата треба да се насочи кон селекционирани и комплементарни програми што

Квалитетно можат да ги намируваат домашните потреби на развојот, потребите на модернизацијата и технолошкиот напредок и врз потрајни основи да ја подобрат положбата на земјата во меѓународната поделба на трудот.

Тежиштето во развојот треба да биде врз порастот на производството за енергетски постројки (особено развојот на компоненти за енергетска опрема), производството на опрема и комплетни постројки за процесната индустрија и индустријата на суровини (особено производството на опрема за рударството, дрвната индустрија и шумарството, за прехранбената индустрија, хемиската индустрија и индустријата за градежен материјал), производството на градежни, земјоделски и алатни машини, транспортни средства опрема за управување и автоматизација во индустријата и сообраќајот и телекомуникациони уреди и изведувачката на комплетни инвестициони објекти.

Со развојот на машиноградбата и електромашиноградбата треба да се овозможи пораст на производството со кој би се намириле најмалку 2/3 од домашните потреби во опрема и со тоа би се придонело кон намалувањето на зависноста од увозот и ова производство да стане значаен фактор на извозната ориентација и на зголемувањето и промената на структурата на вкупниот извоз на стоки.

Побрзо и поскладно треба да се развива кооперацијата индустрија (одливки, механички, електрични и електронски компоненти), што ќе придонесе и кон намалувањето на зависноста од увозот на цотсклопови и склопови за вградување.

Покрај договорената производителска ориентација на индустријата за преработка на метали, увозната опрема треба да биде над техничко-технолошкото ниво на домашната опрема и да овозможува примената на најсовремена технологија и да придонесе кон максималното користење на домашните суровини и репродукциони материјали, како и кон побрзиот развој на домашното производство на опрема и технологија и кон зголемувањето на извозот. Увозот на опрема ќе се усогласува со потребата за поголемо и порационално користење на домашните капацитети за производство на опрема, со што би се обезбедувала и нејзината поголема конкурентност на пазарот.

Приоритет во развојот на хемиската индустрија ќе има зголемувањето на производството на изразито дефицитарните бази хемиски производи и фармацевтски суровини, со што значително ќе се намали високата зависност на оваа гранка од увозот на дефицитарните суровини, така што да се овозможи намалување на односите помеѓу увозот и извозот на производите од оваа гранка во 1985 година на приближно 1,75 : 1.

Интензивно ќе се развива технологијата за производство на јаглерод и други суровини, што ќе овозможи добивање на определени хемиски производи од значење за работата на индустријата во посебни услови, како и за освојување на производството на фармацевтските суровини и лековите врз основа на домашните суровини на локациите што се во согласност со потребите на народната одбрана.

Со завршувањето на изградба на започнатите капацитети во базната хемиска индустрија, ќе се обезбеди најголемиот дел на потребите на земјата во основни хемиски суровини (олефини, аромати, пластомери, еластомери, мономери за хемиски влакна, суровини за вештачки ѓубриња) и ќе се зголеми учеството на базните производи во вкупното производство на хемиската индустрија од 45% во 1980 година на околу 60% во 1985 година.

Ќе се обезбеди зголемување на производството на неметални суровини, пред сè на огноотпорни и изолациони материјали, кварци и азбестни производи, соли и фосфати. Ќе се забрзаат истражувањата на неметалните суровини и ќе се унапредува технологијата на производството заради намирува-

ње на домашните потреби, супституција на увозот и зголемување на извозот.

Развојот на шумското стопанство ќе се заснова врз порационалното и поголемо искористување на шумскиот потенцијал. Со воспоставување на поскладни односи помеѓу шумско-одгледните работи и обемот на сечата, со побрзо отворање на шумите и поголема механизација на производството, ќе се овозможи пораст на искористувањето на шумите од 2%. Шумско-одгледните работи ќе се зголемуваат за 4 до 5% просечно годишно, со тежиштето врз интензивната обнова и реконструкција на постојаниот шумски фонд, побрзото и поквалитетно подигање на плантажи и насади на брзорастечки видови дрвја и внесување на иглолисници во лисјарските шуми заради проширување и подобрување на структурата на шумскиот фонд и обезбедување на стопанските и општите корисни функции на шумите. Посебно внимание ќе ѝ се посвети на заштитата на шумите од пожари со усовршување на набљудувачката служба и со набавка на современа опрема за гасење на пожари.

3.2.2.3. Порастот на производството и другата преработувачка индустрија ќе се заснова претежно врз зголемената продуктивност на трудот на постојните капацитети, поголема специјализација на производството и врз поцврстото поврзување врз самоуправни основи на сите учесници во репродукциониот циклус.

Оваа индустрија, со намирување на потребите на домашниот пазар, треба да се ориентира кон побрз растеж на извозот, пред сè повисоките фази на преработката, а посебно во дрвната, прехранбената, текстилната и кожарско-преработувачката индустрија.

Развојот на другата преработувачка индустрија мора повеќе отколку досега да биде базиран врз порационалното користење на домашните суровини, пред сè суровините од регенеративно потекло (индустриски растенија, овошје, зеленчук, сточарство, дрво итн.) и секундарните суровини (индустриски отпадоци, стара хартија, крпи и др.).

Систематски ќе се работи врз економски рационалната супституција на дефицитарните (увозни) суровини и репродукциони материјали со производи од домашни извори. Неопходниот увоз на суровини ќе се обезбедува првенствено со економска соработка со оние региони во светот со кои се постигнува поголема урамноженост на платниот биланс на земјата.

3.2.3. Побрзиот развој на производството на храна, како една од основните задачи на развојната политика, ќе се заснова врз максималното активирање на расположивите потенцијали на земјоделството и создавањето на економски услови за поголема заинтересираност на производителите за динамичен развој на земјоделското производство. Тргувајќи од специфичноста на земјоделското производство, динамичен развој на производството ќе се обезбеди со соодветни мерки на засадничката економска политика, со мерките на општествено-политичките заедници и со други мерки и со организирана активност на здружениот труд, со кои ќе се создадат услови за поголема економска заинтересираност на производителите за зголемување на земјоделското производство и ќе се поттикна пошироката примена на научните и технолошките досигања во земјоделството заради зголемување на производството. Врз таа основа ќе се обезбеди намирување на потребите за исхрана на населението, за суровини за индустриска преработка, соодветни резерви на човечка и добиточна храна и стабилен растеж на извозот на земјоделски и прехранбени производи. Производството во организациите на здружен труд треба да расте околу 6%, а на индивидуалните земјоделски стопанства околу 4% просечно годишно. Со ваков растеж на производството, позначајно ќе се зголеми учеството на агроиндустрискиот комплекс во надворешнотр-

говската размена и ќе се елиминира увозот на производите во доволни количества можат да се произведат во земјата. Со плановите на развојот на агроиндустрискиот комплекс ќе се планира и производството на земјоделски и прехранбени производи за извоз.

Развојот на земјоделското производство ќе се заснова врз поширокото воспоставување и побрзиот развој на самоуправните општествено-економски односи во агроиндустрискиот комплекс и на село и врз побрзото подигање на технолошкото ниво на земјоделското производство, примената на современите агротехнички мерки и подигнувањето на продуктивноста на трудот. Општествено организираното производство треба да стане основен носител на целокупниот развој на земјоделството.

3.2.3.1. Заради намирување на домашните потреби и зголемување на извозот на храна, ќе се создаваат услови за побрз растеж на вкупното земјоделско производство, а особено на: пченицата, пченката, оризовата арпа, шеќерната репка, сончогледот, сојата, маслодајната репка, тутунот, месото, млекото и волната, како и компирот, гравот, јачменот, овошјето, грозјето и зеленчукот.

Производството на пченица ќе се стабилизира во обемот над шест милиони тони годишно, а со посфикасни мерки на економската политика и со други мерки ќе се создадат услови за зголемување на откупот на околу 3,5 милиони тони годишно. Со производство на пченка од најмалку 12 милиони тони ќе се задоволат потребите на развојот на сточарството и на индустриската преработка и ќе се обезбедат определени количества за резерви и извоз. За остварување на производството на пченка треба посебно да се интензивира производството на индивидуалните стопанства и да се изградат соодветни капацитети за сушење и складирање на пченката, за индустриска преработка и резерви. Ќе се зголеми производството на оризовата арпа на 48 илјади тони, а познатително ќе порасне и производството на рж, јачмен и овес.

Производството на индустриски растенија ќе има динамичен растеж и ќе се развива во согласност со можностите на пласманот на финалните производи, со што поповолно користење на капацитетите на преработувачката индустрија. Ќе се зголеми производството на шеќерната репка на над 8,7 милиони тони, односно на шеќерот на околу 1,1 милион тони и производството на сончоглед на околу 750 илјади тони, маслодајната репка на 110 илјади тони и сојата на околу 120 илјади тони, што ќе овозможи производство на масло за јадење околу 380 илјади тони и ќе се намали увозот на протенинска добиточна храна. Производството на тутун ќе се зголеми на околу 75 илјади тони.

Побрзиот и постабилен растеж на производството на зеленчук и овошје, а со тоа и подобрата снабденост на пазарот, попотполното користење на капацитетите на индустриската преработка и зголемување на извозот, ќе се обезбеди со поусpesно организирање и поврзување врз доходни основи на производителите, преработувачката индустрија и прометните организации на здружен труд.

Заради зголемување на производството на месо и млеко ќе се создаваат услови за побрз и постабилен развој на сточарството (посебно на говеда, свињи и овци) и производството на добиточна храна, кое треба да се заснова врз долгорочно доходно поврзување на производителите на добиток, индустријата за преработка на месо и млеко, индустријата за производство на добиточна храна и организациите за снабдување на домашниот пазар и за извоз. За побрзиот развој на сточарството потребно е побрзо поврзување со производителите на добиточна храна и зголемување користење на површините под трева. Ќе се стимулира развојот на сточарското производство на индивидуалните земјоделски стопанства преку долгорочно и стабилно договарање

на испораки, снабдување со репродукциони материјали, давање на стручна помош во спроведувањето на зоотехнички и други мерки, при што ќе се интензивира користењето на потенцијалите на радио-планинските подрачја. За намирување на потребите во земјата и за континуиран растеж на извозот треба да се достигне вкупно производство на месо во 1985 година околу 1,5 милиони тони, производството на млеко околу 5.250 милиони литра и волна околу 12 илјади тони.

Организациите на здружен труд во земјоделството ќе обезбедуваат побрз растеж на производството со рационално користење на постојните капацитети и земјиштето, со подобрување на производствената способност на расположивото земјиште, со ширење на обработливите површини и со зголемување на другите капацитети, интензивирање на производството, поголема примена на современиите достигнувања на науката и техниката, зголемување на продуктивноста на трудот и економичноста на работата, како и со понатамошното унапредување на производствената соработка со индивидуалните стопанства.

Ќе се создаваат услови за побрз развој на производството на индивидуалните земјоделски стопанства со развој на општествено-економските односи, со пошироко вклучување во општествено организираното производство, со различни видови на здружување на трудот, средствата и земјата и со јакнење на доходната мотивираност на индивидуалните производители за зголемено производство заради зголемување на вкупното, посебно стоковното производство, како и заради поврзување на производствените, прометните и другите организации на здружен труд. За побрзо активирање на производствените потенцијали на индивидуалните земјоделски стопанства, ќе се создаваат услови за зголемување на приносот и за попотполно организирање на индивидуалните производители во земјоделски задруги и други видови здружување во општествено организираното производство.

Републиките и автономните покраини со мерките на економската политика и со преземање на други активности ќе го поттикнуваат развојот на општествено-економските односи на село и ќе создаваат услови за побрз развој на земјоделското задругарство и на организациите на кооперанти и за јакнење на материјалната основа на нивниот развој. Ќе се создаваат и поповолни услови за користење на производствените потенцијали на индивидуалните стопанства, за зголемување на нивното вкупно посебно стоковно производство и доходот. Ќе му се дава материјална поддршка на унапредувањето на општествено-организираното и договореното производство на земјоделските стопанства, што ќе овозможи поголема употреба на минералните ѓубриња, квалитетен семиски, посадочен приплод и друг репродукционен материјал.

Републиките и автономните покраини ќе создаваат услови за рационално користење на земјоделското земјиште, за здружување на земјиштето на земјоделците меѓусебно и со општествениот сектор и за понтезивно користење на земјиштето на остарените земјоделци. Ќе се преземаат мерки за подобра заштита, уредување и користење на земјоделското земјиште со самоуправни здружување, арионација, комасација, хидромелиорација и други мерки на земјишната политика.

Ќе се создаваат услови за поголемо активирање на производствените потенцијали за развој на земјоделството во ридскопланинските и приграничните подрачја. Републиките и автономните покраини ќе преземаат мерки за поттикнување на побрзиот развој на организациите на здружен труд и за склучување на индивидуалните земјоделски производители во општествено организираното производство, заради зголемување на производството и пораст на

доходот, особено на оние подрачја што се од посебно значење за општинародната одбрана. Ке се врши поврзување на носителите на развојот на агроиндустријскиот комплекс на овие подрачја со организациите на здружен труд од други региони и со потрошувачките центри и туристичкото стопанство, со здружување на трудот и средствата врз доходни основи. Ке се поттикнува изградбата на регионални патишта, складишен простор, помали повеќенаменски хидроакмулации, развојот на малото стопанство, развојот на производството на добиточна храна, развојот на сточарското производство со понатамошно зголемување на резервите на месо во жив добиток, развојот на овоштарството и производството на јачмен, овес, рж, компир, грав и други полјоделски култури.

Ке се обезбедуваат услови за поголема примена и побрза изградба на системите за наводнување и одводнување и нивно поефикасно користење за развивањето на високоинтензивно земјоделско производство и за намалувањето на штетите во земјоделството.

Ке се преземаат мерки и ке се создаваат услови за попотполно користење на споредните производи и отпадците во земјоделството и во прехранбената индустрија.

Ке се создаваат услови за интензивирање на научноистражувачката работа заради примена на најните техничко-технолошки постапки, со кои се обезбедува поголемо користење на материјалните и човечките потенцијали, усвојување и примена на современата технологија и зголемување на продуктивноста на трудот.

3.2.3.2. Во развојот на прехранбената индустрија, со модернизација на производството врз база на познатите фази на преработка и производството на нови производи при унапредување на сопствената технологија, ке се постигне поголем степен на преработката на производите од примарното земјоделско производство и поефикасно користење на споредните производи од земјоделството и прехранбената индустрија. Со побрз и постабилен развој на суровинската основа и со поголемо доходно поврзување помеѓу производителите и преработувачите на земјоделски производи ке се овозможи значително поголемо и поекономично користење на расположливите капацитети на прехранбената индустрија, а особено за преработка на жита, шеќерна репка, маслосадни култури, зеленчук, овошје, месо, млеко и индустријата за добиточна храна.

3.2.3.3. Републиките и автономните покраини, во рамките на своите обврски и одговорности ке преземаат мерки самоуправните организации за производство на земјоделски и прехранбени производи и другите заинтересирани самоуправни организации и заедници, како и општествено-политичките заедници, да ги обезбедат потребите на населението во храна, суровини за преработка и резерви на човечка и добиточна храна. Истовремено, ке се преземаат потребните мерки за зголемување на производството за извоз.

Ке се поттикнуваат организациите на здружен труд со остварување на самоуправните спогодби за основите на плановите да ја спроведуваат политиката за развој на агроиндустријскиот комплекс, заради што попотполно користење на расположливите можности за зголемување на земјоделското производство и извозот на храна, со подобрување на положбата на земјата во економските односи со странство и за подобро снабдување на единствениот југословенски пазар.

Ке се создаваат услови и ке се преземаат мерки со самоуправни спогодби, за основите на плановите да се утврди обемот и структурата на средствата потребни за вложување во производството на храна, засновајќи ги тие вложувања во што поголема мера врз здружувањето на трудот и средствата врз доходни односи.

Ке се создаваат услови за воспоставување на рамноправна економска положба и соодветни услови за стекнување на доходот во производството на храна и ке се преземаат мерки на заедничката економска политика со кои ке се обезбеди остварување на договорената политика во производството на храна.

Републиките и автономните покраини, во основа на меѓусебно усогласените планови за развој на самоуправните организации и заедници од областа на производството на храна и другите заинтересирани самоуправни организации и заедници, до крајот на првото полугодие 1981 година ке ги утврдат билансите на своите потреби на потрошувачката и можностите на сопственото производство, увозот и извозот, како и потребите во резерви за периодот од 1981 до 1985 година. Врз основа на билансите на републиките и на автономните покраини, на ниво на федерацијата ке се донесат усогласени биланси на производството и на домашните потреби, увозот и извозот, вклучувајќи ги и стоковните резерви на ниво на федерацијата за основните земјоделски и прехранбени производи, и тоа: пченица, брашно, пченка, ориз, шеќерна репка, шеќер, соччолед, соја, маслосадна репка, масло за јадење, тун, говеда, свињи и овци, говедско, свинско и овчко месо и волна. Врз основа на така билансираниите можности на производството и на задоволувањето на домашни потреби, ке се предвидуваат можностите за извоз и потребите за увоз на производите што не можат да се обезбедат со производство во земјата. Овие биланси се основа за самоуправно спогодување за долгорочната ориентација на развојот на земјоделското производство, за договарањето на производството и испораката за домашни потреби и извоз и за регулирање на другите меѓусебни обврски на производителите и потрошувачите на храна.

Тргувајќи од петгодишниот биланс, секоја година во републиките и во автономните покраини, најдоцна до 1 септември, а во федерацијата до 10 септември текуштата година, ке се утврдуваат меѓусебно усогласените биланси за наредната економска година. Со тие биланси ке се утврди производството, потрошувачката, увозот, извозот и резервите и тие ке служат како основа за самоуправно спогодување и за навремено договарање на производството и испораките за домашни потреби и извоз, пред почетокот на процесот на производството.

Увозот на храна, во принцип може да се врши до нивото утврдено со овие биланси, и доколку домашните потреби не можат да се задоволат од сопственото производство, а во рамките на платнобилансните позиции на републиките и на автономните покраини. Извозот на земјоделско-прехранбени производи може слободно да се врши над нивото на билансо утврдените домашни потреби.

3.2.4. Основни задачи во развојот на водостопанството се проширувањето и реконструкцијата на системот за одбрана од поплави, изградбата на водостопански објекти, вклучувајќи ги акумулациите за повеќенаменско користење на водите и уредувањето на режимот на водите, изградбата на уреди за снабдување на населението со вода, заштитата од ерозија и мелјорацијата на земјиштето.

3.2.5. Во развојот на сообраќајот и врските, во согласност со Општествениот договор за сообраќајната политика на Југославија, тежиштето ке биде врз: реконструкцијата, одржувањето, модернизацијата и изградбата на магистралните сообраќајници и магистралниот систем за врски од заеднички интерес, побрзот развој на интегралниот транспорт и зголемувањето на ефикасноста на функционирањето на сообраќајниот систем и безбедноста на сообраќајот. Ке се градат магистрални сообраќајници и други сообраќајни објекти во согласност со обврските преземени со меѓудржавните договори.

Развојот на сообраќајот ќе се насочува и кон создавање на современ транспортен систем, за што подобро внатрешна и меѓународна поврзаност. Со порационална изградба и поправилно разместена инфраструктура и со посовремена техничко-технолошка организација, како и со здружување на трудот и средствата на организациите на здружен труд на сообраќајот и нивно поврзување со корисниците на услугите, ќе се овозможи унапредување на комбинираниот и интегрален сообраќај, со специјализација и поделба на трудот помеѓу одделните видови сообраќај, намалување на транспортните трошоци на стопанството и зголемување на ефикасноста на користењето на сообраќајните капацитети, како и постигнување на повисок степен на безбедноста на сообраќајот и задоволување на потребите на општонародната одбрана и општествената самозаштита.

Една од главните задачи на сообраќајната политика е побрзиот развој на железничкиот сообраќај заради зголемување на превозот на стоки и патници и учеството на овој сообраќај во вкупниот копнен транспорт. Основните правци на развојот на железничкиот сообраќај ќе бидат: електрификацијата, оспособувањето и изградбата на одделни делници на магистралните пруги и на пругите од стратешко значење за поголеми брзини и осци притисок, како и зголемувањето на степенот на безбедноста и превозната моќ, набавката на влечни и возни средства за превоз на стоки и патници, при вложувања во оние инвестиции што, со подобра организација на сообраќајот, порационално користење на капацитетите и повисок квалитет на услугите и безбедноста ќе дадат поголеми ефекти.

Во рамките на модернизацијата на магистралната патна мрежа, приоритет ќе има изградбата на автопатот „Братство и единство“ и најфреквентните делници на автопатот „Север-југ“ и редовното одржување на магистралната патна мрежа.

Во поморскиот и речниот сообраќај посебно внимание ќе му се посвети на развојот и модернизацијата на капацитетите и воведувањето на бродови со нова транспортна технологија. Ќе се преземаат мерки за зголемување на учеството на домашната флота во превозот на стоки од надворешнотрговската размена и транзитот.

Ќе се поттикнува самоуправното спогодување на заинтересираните организации на здружен труд за набавка во домашните бродоградилништа на поморска и речна флота и за зголемување на нејзиното учество во надворешнотрговската размена. Со овие спогодби ќе се утврдат и условите под кои ќе се врши увозот на бродови. Ќе се врши и купување на бродови во странство врз основа на хипотекарни кредити.

Интегралниот транспорт побрзо ќе се развива со изградба и опремање на современи претоварни и складишни терминали во луците, пристаништата и претоварните центри на магистралните сообраќајни правци и со развивање на сопственото производство на транспортни средства, опрема и уреди за примена на современата технологија на трудот. Ќе се преземаат мерки заради обезбедување на услови за воведување на единствени стандарди за средствата и опремата на интегралниот транспорт и типизација на транспортните средства и опремата, како и други техничко-технолошки услови.

Во воздушниот сообраќај, при усогласено зголемување и модернизација на превозните и аеродромските капацитети, посебно внимание ќе му се посвети на подобрувањето на квалитетот на услугите и на безбедноста и порампомерниот развој на оваа гранка на сообраќајот во земјата. Оваа гранка на сообраќајот треба да добие поголемо значење во домашниот превоз, во надворешнотрговската размена и во туристичкиот промет.

Развојот на цевоводниот транспорт првенствено ќе се ориентира врз изградбата и комплетирањето на нафтоводната и гасоводната мрежа.

Тежиштето во развојот на ПТТ услуги ќе биде врз изградбата на магистралните кабелски радио-релејни и други магистрални системи за врски, вклучувајќи го и развојот на комуникациите за потребите на интегралниот систем за информирање. Со поврзувањето на постојните системи за врски ќе се обезбеди нивно рационално користење. Ќе се подобрува квалитетот и ефикасноста на задоволувањето на потребите на стопанството и на општеството со ПТТ услуги.

Ќе се обезбеди развојот на сообраќајот и врските да се усогласува со посебните потреби на општонародната одбрана и општествената самозаштита.

3.2.6. Тежиштето во развојот на туризмот ќе биде врз: попотполното искористување на расположивите капацитети на туристичката понуда во рамките што во основата ги определува меѓународната туристичка потрошувачка, збогатувањето и проширувањето на содржината на туристичката понуда и изградбата на нови основни комплементарни капацитети за сместување на туристи и подобрувањето на вкупната организираност во понудата и давање на туристички услуги. Притоа, исклучително е важно потрајното интересно поврзување на организациите на здружен труд во целата земја, посредно и непосредно заинтересирани, за зголемување на странскиот туристички промет и на девизниот прилив од туризмот. Подобро ќе се користат можностите за зголемување на туристичката понуда во домашната ракетворба, пред сè со поврзување со организациите на здружен труд во туристичкото стопанство.

Со натамошниот развој на зимскиот, здравствениот, ловниот, научниот, транзитниот и другите видови туризми, ќе се создаваат услови за зголемување на вкупниот туристички промет.

Тргувајќи од оцената на туристичката побарувачка и можностите за развојот на туристичките капацитети, се предвидува дека во странскиот туристички промет во 1985 година ќе се остварат околу 52 милиони, а во домашниот околу 64 милиони ноќевања. Со проширување на содржините на туристичката понуда и пораст на потрошувачката на странските туристи, дневната потрошувачка на странските туристи би требало да се зголеми на околу 40 долари по ноќевање, со што би се оствариле во 1985 година најмалку 2 милијарди долари девизен приход.

3.2.7. Натамошниот развој на трговската дејност ќе биде повеќе усогласен и поврзан со производните дејности, со потребата за снабдување на населението и со порастот на личната потрошувачка. Во согласност со потребите, републиките и автономните покраини, општините и месните заедници во рамките на своите надлежности ќе создаваат услови за соодветен развој на трговската мрежа.

3.2.8. Развојот на градежништвото ќе биде определен со забавувањето на инвестиционата побарувачка на домашниот пазар и намалувањето на учеството на градежните работи во вкупните инвестиции. Во тие рамки, тежиштето на активноста на градежништвото во земјата ќе биде врз изградбата и завршувањето на објектите во областа на енергетиката, суровилите, сообраќајот, странскиот туризам и становите во општествениот и индивидуалниот сектор.

Развојот на индустријализацијата и рационализацијата на високоградбата и на станбената изградба, ќе се заснова врз нови организациони и технолошки основи. При тоа ќе се стреми кон подобро користење на домашните ресурси и другите фактори што придонесуваат за заштеда на енергија и заштита на животната средина. Учесниците во станбената изградба ќе донесат програми за спроведување на општествениот договор за рационализацијата на станбената изградба,

Заради создавање на услови за позначајно зголемување на обемот и вредноста на инвестиционите работи во странство, ќе се преземаат поттикнувачки и други мерки за поцврсто поврзување на изведувачите на инвестициони работи во странство, производителите на инвестициони добра и организациите од прометната и финансиската сфера. Тоа ќе овозможи преземање на изградбата на комплетни објекти со примена на современа градежна технологија и извоз на домашна опрема, материјали и делови, посебно во земјите во развој.

Тргувајќи од ориентацијата кон индустријализација на градењето, развојот на индустријата за градежен материјал ќе се заснова врз побрзот пораст на производството на современи градежни материјали, цемент и други материјали што овозможуваат понизивна и порационална изградба. Ќе се елеминира увозот на цемент, ќе се стабилизира домашниот пазар и ќе се создаваат можности за извоз на градежен материјал. Во индустријата за градежен материјал ќе се изврши замена на течните горива со гас и јаглен, каде што е тоа технички можно и економски оправдано.

3.2.9. Развојот на малото стопанство ќе се ориентира кон долгорочна кооперација и деловно-техничка соработка со поголемите индустриски и трговски организации; изработка на производи во мали серии од голем асортиман; производство засновано врз користењето на секундарните и локалните сировини; производство на нестандартни производи и други производи по индивидуални порачки; развој и подобра просторна дисперзија на услужните капацитети за одржување и поправка на друмски возила, механизација во земјоделството, електрични апарати за домаќинството, радио и ТВ апарати и сл.

Републиките и автономните покраини, посебно општините, ќе го поттикнуваат: вложувањето на средства во отворањето на нови и модернизацијата и проширувањето на постојните капацитети на малото стопанство и дуќани во кои самостојно се врши дејност со личен труд, во договорните организации на здружен труд, здружувањето на трудот и средства во сопственост на граѓаните во рамките на занаетчиските и други задруги и организирањето на различни форми на кооперација и други видови деловна соработка со здружениот труд.

3.2.10. Со политиката на станбената и комуналната изградба, при побрз развој на социјалистичките самоуправни општествено-економски односи во станбената област, ќе се поттикнува изградба на станови заради решавање на станбените проблеми на работните луѓе и граѓаните. Ќе се изградат 750 илјади станови од што околу 280 илјади во општествениот сектор. Станбената изградба ќе се финансира од чистот доход, а изградбата врз основа на солидарноста од доходот. Заради интензивирање на станбената изградба, значително ќе се зголеми ангажирањето на средствата на граѓаните за станбена изградба со воведување на претплата на станарското право, со воведување на сопственост на стан, со паметско штедење за стан, со развој на станбеното задругарство, со зголемување на станарината, со изградба на станови за пазарот и др. Со мерки на даночната, кредитната и земјишната политика ќе се поттикнува вложувањето во станбената изградба. Ќе се преземаат мерки за рационализација и поевтинување на станбената изградба. Со програмите на станбената изградба треба да се овозможи и изградба на станови за работниците што се враќаат од привремена работа од странство, за граѓаните со слободни професии и други, пред сè, преку станбените задруги.

Заради реализирање на предвидениот обем на станбената изградба и стабилизирање на трошоците на градењето на станови и населби, ќе се создаваат просторно-урбанистички материјални и организациони услови за порационална изградба на станите. Ќе се поттикнува доходното поврзување на учесниците во станбената изградба, ќе се унапредува самоуправното интересно организирање и ќе се обезбедува непосредно одлучување на работните луѓе и граѓаните за суштествените прашања на станбената политика.

Со просторните и урбанистичките планови и со други мерки ќе се обезбедува реконструкција и подобрување на инфраструктурата во постојните населби. Со програмите на просторниот развој и на општествено насочената станбена изградба и со здружување на средства на организациите на здружен труд и на граѓаните, ќе се обезбедува во новите населби синхронизирано да се градат објектите за снабдување на населението со основни прехранбени производи, објектите на основното образование, детските установи и за здравствената заштита. Со просторните и урбанистичките планови ќе се обезбеди и уважување на потребите на општинародната одбрана и општествената самозаштита. Ќе се води политика за уредување на селата и нивното поврзување со урбаните подрачја.

Ќе се спроведува политиката на зголемување на станарините, за да се обезбеди одржувањето и амортизацијата на станбениот фонд.

Заради побрзот развој на комуналната инфраструктура, општините би требало диференцирано да ги зголемуваат надоместите за користење на градското земјиште, а банките со самоуправни спогодби да обезбедуваат поповолни услови за кредитирање на комуналната изградба.

3.3. Технолошки развој

Тргувајќи од исклучителното значење на развојот на сопствениот научноистражувачки труд, ќе се склучи договор за стратегијата на технолошкиот развој со кој ќе се утврдат целите и програмата на мерки за забрзан технолошки развој со побрз развој на сопствената технологија и со оптимално користење на странската технологија и за извозот на домашна технологија и знаења.

Со договорот за стратегијата на технолошкиот развој ќе се утврдат критериумите за трансфер на технологијата од индустриски развиените земји и ќе се создадат услови за поголема рационализација на увозот на технологија заради заедничка примена на современите технолошки решенија, нејзино натамошно усовршување и приспособување кон домашните потребни и услови, како и за создавање на поголеми можности за сопствени технолошки иновации. Посебно ќе се дефинира патентната и лиценцната политика заради намалување на технолошката зависност од странство, како и трансферот на технологија во земјата.

Федерацијата, републиките и автономните покраини, со мерки на економската политика од спојата надлежност, ќе ја поттикнуваат активноста програмите на научноистражувачката и развојната работа во рамките на самоуправните интересни заедници за наука да се утврдуваат со непосредно учество на организациите на здружен труд од стопанските односно од другите општествени дејности. Со здружување на знаењата, трудот и средствата врз заедничките програми на развојот ќе се врши избор на техниката и технологијата и со тоа ќе се штитат заедничките интереси и единството на југословенскиот пазар.

Во рамките на стратегијата на технолошкиот развој ќе се поттикнува развојот на стандардиза-

цијата заради задоволување на потребите во технички и други стандарди и нормативи (унификација, типизација, атести и др.);

Со развојот на сопствените технолошки иновации ќе се обезбеди поуспешно учество во меѓународниот трансфер на технологијата. Ќе се унапредува развојот на технолошки сложените дејности со намалување на трошоците на развојот, производството и маркетингот и подобрување на квалитетот и функционалноста на производите.

Ќе се поттикнуваат вложувањата на странски лица и домашни организации на здружен труд во развојот и унапредувањето на домашната технологија врз база на специјализација во производството, заради трајно зголемување на извозот и јакнење на конкурентната способност на домашните производители на странскиот пазар.

Ќе се поттикнуваат активностите врз развивањето на масовната техничка култура на населението.

3.4. Зголемување на продуктивноста на трудот и економијата на средствата

3.4.1. Зголемувањето на продуктивноста на трудот и економијата на средствата е една од основните задачи на развојната и заедничката економска политика и најефикасен начин за остварување на динамичен растеж, интензификација на стопанисувањето и стабилизација на стопанските текови.

Со подготпно и поуспешно користење на расположивите производни потенцијали и на вкупните ресурси во стопанството и во општествените дејности, со подигање на нивото на знаењето на кадрите, со подобра организација на процесот на трудот и со соодветна инвестициона политика би требало да се создадат услови во општествениот сектор на стопанството просечната продуктивност на трудот годишно да расте во стапка од 2%, во индустријата во просек за 3%, а во земјоделството за 4,4%.

Значително побрз растеж на продуктивноста на трудот од просекот, а најмалку помеѓу 3,5% до 4,5% годишно, треба да се остварува во производството на енергија, основни сировини и храна, во хемиската индустрија и машиноградбата, производството кое е претежно насочено кон извоз и во дејностите што позбрзано ги применуваат резултатите на современите научно-технички достигнувања. Во организациите на здружен труд во кои постојат материјални и други можности за поголемо и порационално користење на производните сили, ќе се оствари побрз пораст на продуктивноста на трудот од просечниот.

Јакнење на извозната способност на стопанството е можно да се постигне со побрза модернизација и рационализација на средствата на општествената репродукција, односно со намалување на разликите помеѓу нивото на нашата и светската продуктивност на трудот.

3.4.2. Постигнувањето на побрз растеж на продуктивноста на трудот и на економијата на средствата бара во сите форми и на сите нивоа на здружениот труд да се донесат, во рамките на развојните програми, конкретни програми за унапредувањето на целокупното стопанисување, особено за:

(1) подготпно и порационално користење на расположивите капацитети, енергијата, предметите на трудот, техничко-технолошките достигнувања, работното време и обртните средства;

(2) поголема ефикасност и побрзо активирање на инвестициите со нивно усогласување со реално расположивите можности, со усогласување на про-

грамите на инвестициите, со подобрување на нивната техничка структура и со оптимализација на капацитетите;

(3) порационално вработување и користење на работното време и стручното знаење на кадрите, со постојана новација на знаењата, неопходни промени на структурата на активно население и на вработените, со нивно ангажирање во полпродуктивните сектори;

(4) побрза и поширока примена на современите технички достигнувања, обезбедување на повисоко техничко ниво на стопанството, забрзан развој на сопствениот истражувачки труд и поголемо материјално поттикнување на креативниот труд и вештството;

(5) доследна примена на начелото за распределба според резултатите од трудот во правец на посилено врзување на конкретниот и вкупниот работен придонес на работниците со деловните резултати на организациите на здружен труд, со што ќе се создаваат услови во што поголема мера да дојдат до израз умните и физичките способности на работниците во сите делови на здружениот труд;

(6) постојано унапредување на организацијата на работата и работењето, подобра усогласеност во поделбата на трудот и јакнењето на интеграционите процеси врз самоуправни основи;

(7) приспособување на производните програми кон барањата на пазарот, подобрување на функционалните карактеристики на постојните и креирање на нови производи;

(8) унапредување на системот за информирање, како предуслов за пообјективно решавање на работниците во организациите на здружен труд во сите области на деловната политика.

3.4.3. Посебно тежиште ќе му се даде на обезбедувањето поголема ефикасност на користењето на обртните средства, а особено со значителното подобрување на обртот на овие средства, со воспоставување на складни односи помеѓу факторите на производството и вкупниот приход, со порационално користење и подобра циркулација на паричните средства во процесот на репродукцијата и врз таа основа, ќе се оствари намалување на трошоците на работењето. Во структурата на обртните средства треба да се зголеми учеството на трајните обртни средства, што ќе придонесе за намалување на задолженоста и трошоците на работењето.

3.5. Рамки на проширената репродукција и вложувањата

3.5.1. Политиката на проширената репродукција ќе биде насочена кон подобрување на материјалната структура на стопанството, поуспешно вклучување во меѓународната поделба на трудот — со јакнење на извозната способност на стопанството и со намалување на истовата увозна зависност — кон натамошен пораст на продуктивното вработување, поскладен регионален развој на земјата и проширување на материјалната основа на општествениот стандард. Овие задачи ќе се остваруваат со поголема ефикасност на инвестирањето, особено со постигнување на повисоко техничко-технолошко ниво на стопанството и поголема примена на сопствениот научноистражувачки и развоен труд.

3.5.2. Расположивите средства за инвестиции ќе се насочуваат, пред сè, кон финансирање на изградбата на капацитетите со кои се надминуваат структурните неусогласености и за кои е предвиден побрз развој, и тоа: за истражување на енергетските сировини и изградба на енергетски капацитети на домашните извори; за истражување на минералните и други сировини и изградба на капацитете-

ти за производство на основните дефицитарни суровини и репродукциони материјали, особено од примарните фази на производството; за развој на капацитетите за производство на основни земјоделските и прехранбени производи; за производство на енергетски постројки, опрема и комплетни постројки за процесната индустрија за суровини, градежни, земјоделски и алатни машини и изведување на комплетни инвестициони објекти со кои се обезбедува повисоко техничко-технолошко ниво на стопанството; за изградба, проширување и модернизација на капацитетите за зголемување на производството на стоки и вршењето на услуги со кои се зголемува извозот и се обезбедува долгорочно вклучување на стопанството во меѓународната поделба на трудот и јакнење на неговата полјуба врз основа на сопствените техничко-технолошки решенија, стоките што во претежен дел се засноваат врз домашни ресурси, како и стоките и услугите со кои се придонесува за зголемување на девизниот прилив и побрза супституција на увозот; за реконструкција и изградба на магистралните сообраќајници и објектите на интегралниот транспорт и за капацитетите за сместување на странски туристи.

Ке се забрза завршувањето на започнатите објекти по дејностите што се од посебно значење за надминување на неусогласеноста во структурата на стопанството, зголемување на извозот и супституција на увозот и за таа цел ќе се насочи најголем дел од странските кредити.

Се проценува дека вложувањата во намените од оваа точка треба да учествуваат со околу 63% во вкупните стопански инвестиции во основните средства, што ќе се остварува согласно со точ. 44 и 45 на третиот дел од овој план.

Републиките и автономните покраини, извршувајќи ги обврските од договорите за основите на планот, ќе создаваат услови организациите на здружен труд тргнувајќи од реалниот доход, со самоуправни спогодби да обезбедат насочување на инвестициите во изградба на капацитети во согласност со политиката утврдена во оваа точка и да ја опречатат нивната структура.

3.5.3. Пократен и постабилен стојночно-паричен однос на трговите на репродукцијата ќе се воспостави во условите на значително побавен растек на вкупните инвестиции од растежот на општествениот производ. Расположивите домашни извори на средства и значително помалтиот обем на користењето на странските средства го определуваат реалниот растек на инвестициите во основни средства на околу 1.5% просечно годишно. Учество во вкупните инвестиции во основни средства во општествениот производ на вкупното стопанство ќе се намали од околу 34% во 1980 година на околу 29% во 1983 година, а во општествениот сектор од околу 32% на околу 27%.

Во предвидениот обем на вкупните вложувања во основни и обртни средства, поголемо учество ќе имаат домашните средства, пред сè од акумулацијата на организациите на здружен труд на стопанството за сопствени вложувања и за здружување на трудот и средствата. Ке се намалува учеството на кредитните средства од странски и домашни извори. Со распоредување на доходот и на чистиот доход и со побрз растек на средствата за амортизација ќе се обезбеди стабилен растек на акумулацијата и репродуктивната способност на организациите на здружен труд во стопанството. Ке се зголеми ангажирањето на штедењето и на другите лични средства на населението за станбена изградба, развој на малото стопанство и производните вложувања во општествениот сектор на стопанството. Ке се намалат непосредните материјални интервенции на општествено-политичките заедници во инвестиции и ќе се обезбеди порационално користење на странските кредити.

3.5.4. Со политиката на проширената репродукција вложувањата повеќе ќе се насочуваат во производните намени што даваат поголем прираст на општествениот производ и на доходот, го зголемуваат девизниот прилив или го намалуваат девизниот одлив.

Стопанските инвестиции во основните средства на вкупното стопанство ќе растат по просечна стапка од околу 2-2.5%, вложувањата во станбената изградба околу 2.5%, додека другите нестопански инвестиции ќе опаѓаат околу 10% просечно годишно. Учеството на стопанските инвестиции во вкупните инвестиции во основни средства треба да се зголеми од околу 62.8% во 1980 на околу 65.20% во 1983 година, а вложувањата во станбена изградба од околу 28% на околу 30%.

Со рационално вложување во обртните средства ќе се обезбеди одржување на нормалното ниво за залихите и нивна поадекватна структура.

Проширувањето и изградбата на капацитетите, а особено преработувачките капацитети, ќе се врши во согласност со можностите за обезбедување на енергија, суровини и репродукциони материјали; првенствено со здружување на трудот и средствата врз основите на остварувањето на заеднички доход.

Во САП Косово вложувањата ќе се насочат кон капацитетите што ја подобруваат неповолната стопанска структура и што придонесуваат кон зголемување на степенот на вработеноста и доходот.

Вложувањата во општините правци на развојот ќе се остваруваат со извршување на обврските на организациите на здружен труд преземени со самоуправните спогодби за основите на плановите, во рамките на репродуктивно поврзаните целини, со значително поголемо здружување на трудот и средствата при соодветни поттикнувачки мерки на општествено-политичките заедници.

3.5.5. Поголемата насоченост на инвестициите кон производните намени во кои може да се постигне поголем доход и поголем девизен ефект, подобра усогласеност на програмите на развојот во техничко-економските целини и побрзо отстранување на неусогласеностите на капацитетите по фази на производството, поширока примена на современите техничко-технолошки достигнувања, побрзо активирање на незавршените објекти и рационализација на сите фази на процесот на инвестирањата ќе придонесе кон зголемување на економската ефикасност и општествената рационалност на вложувањето во основните средства.

3.6. Политика на социјалниот развој

3.6.1. Социјалниот развој ќе се насочува кон првото поврзување и меѓусебно условување на материјалниот и социјалниот развој врз самоуправни основи. Кон тоа ќе придонесе воспоставувањето на односи во распределбата на доходот кои овозможуваат активирање на творечките сили на работните луѓе во здружениот труд, како основни носители на вкупниот развој на порастот на продуктивноста на трудот и на ефикасноста на стопанисувањето. Врз тие основи, ќе се обезбедуваат стабилни услови за живот и работа и материјална и социјална сигурност на работните луѓе и граѓаните, како суштествен фактор на вкупниот материјален и општествен развој.

Со последна примена на распределбата според резултатите од трудот во согласност со принципот на социјалистичката солидарност и заемност, во согласност со реалните можности на стопанството, ќе се создаваат услови за остварување на соодветни квалитативни промени во областа на социјалниот развој. Со појкономично користење на расположивите средства ќе се придонесе кон остварување

њето на политиката на економска стабилизација. Ке се оствари пораст на вкупниот животен стандард за околу 2,7% просечно годишно, со побрз растеж на личната потрошувачка на населението од општествениот стандард.

Реалниот растеж на личната потрошувачка Ке изнесува околу 3% просечно годишно и Ке се заснова врз реалниот растеж на паричните средства од кои се формира вкупната побарувачка на населението и врз зголемувањето на стоковните фондови од домашно производство.

Вкупните куповни фондови на населението Ке растат побавно од општествениот производ и националниот доход. Просечните реални лични доходи на вработените во општествениот сектор Ке се зголемуваат околу 2% просечно годишно, што е побавно од растежот на чистиот доход, а во рамките на предвидениот растеж на продуктивноста на трудот.

Со самоуправни спогодби на организациите на здружен труд и со општествени договори во републиките и автономните покраини за распоредувањето на чистиот доход и распределбата на личните доходи Ке се утврдат заеднички критериуми и мерила со кои Ке се обезбеди доследна политика на распределбата на доходот според резултатите од трудот и посилна стимулација на работниците да ги зголемуваат продуктивноста на трудот и доходот и да ја прошируваат материјалната основа на здружениот труд и поефикасно да ги решаваат проблемите на социјалниот развој.

Примањата врз основа на пензиското и инвалидското осигурување Ке се зголемуваат во согласност со растежот на просечниот комбиначен личен доход на сите вработени во републиката односно во автономната покраина.

Со истражувачко развивање и примена на слободната размена на трудот и здружувањето на трудот и средствата, како и со афирмирање на примената на принципите на социјалистичката солидарност и заемност, Ке се обезбедуваат потребните услови за порационално и поефикасно задоволување на заедничките потреби во образованието, културата, здравството, детската и социјалната заштита, домувањето и физичката култура. Притоа, посебно значење има поголемата општествена насоченост и рационалноста на употребата на средствата наменети за овие потреби, особено во изградбата на соодветни објекти на општествениот стандард.

Заради заштита на животниот стандард на работниците со ниски примања, Ке се спроведува диференцирано субвенционирање на станарините за граѓаните и домаќинствата со пониски доходи.

Во развојот на општествениот стандард во целина Ке се спроведува селективна политика на развојот на одредени дејности врз база на самоуправни утврдените приоритети, при што тежиштето Ке биде врз оние дејности што од гледиште на општествените потреби најмногу и најнепосредно придонесуваат кон порастот на производството и продуктивноста на трудот и кои решавањето на акутните проблеми на социјалниот развој. Во такви услови, потребно е да се обезбеди рационално користење на расположивите средства и капацитети и да се разработат критериумите за самоуправни утврдување на приоритетите.

Во рамките на приоритетите што Ке се утврдуваат со општествените договори за вработување во републиките и во автономните покраини, Ке се води сметка при истите услови да се овозможи поголемо вработување на лицата од домаќинствата со пониски приходи по член, а на кои средствата од работниот однос им се исклучителен извор за егзистенција.

Развојот на пензиското и инвалидското осигурување Ке се наочи кон остварување на принципот пензијата да стане право на работникот врз основа

на резултатите од неговиот текушт и минат труд и од работниот придонес. Ке се продолжи работата врз воведувањето и усовршувањето на пензиското осигурување на земјоделците.

Ке се создаваат услови за проширување на здравственото и пензионото осигурување на индивидуалните земјоделски производители и за подигање на општествениот стандард на село, што при зголемувањето на производството, на продуктивноста на трудот и на доходот, Ке придонесе кон задржување на земјоделците, посебно на младите луѓе, во село и врз таа основа, кон забавиње на процесот на преминувањето од земјоделството во неземјоделските дејности, односно намалувањето на притисокот врз вработувањето во не земјоделството.

3.7. Развој на општествените дејности

3.7.1. Републичките и автономните покраини Ке создаваат услови општествените дејности да се развиваат како интегрален дел на општествената репродукција врз основите на самоуправни утврдените заеднички планови и програми на развојот и да дејствуваат врз побрзиот развој на производните сили и врз подигањето на продуктивноста на трудот. Ке се обезбеди повисок квалитет и поголема ефикасност и рационалност на работата на општествените дејности во согласност со потребите на здружениот труд. Со развојот на слободната размена на трудот помеѓу работниците во организациите на здружен труд во стопанските и општествените дејности, Ке се оствари нивното попотполно меѓусебно поврзување и Ке се отстранува нерационалната потрошувачка во општествените дејности, особено изградбата на неадекватни капацитети во здравството и образованието. Развојот на општествените дејности Ке се усогласува со потребите на општинародната одбрана и општествената самозаштита.

Ке се унапредува и усовршува системот на општествено-економските односи во кој организациите на здружен труд од општествените дејности Ке го стекнуваат доходот, врз основа на извршувањето на програмите за работа и условите утврдени со самоуправните спогодби на корисниците и давателите на услуги.

Образовниот систем и образовнието на соодветни профили на кадри Ке се приспособуваат кон потребите на здружениот труд, имајќи ги предвид и потребите на одбраната на земјата. Посебно внимание Ке му се посвети на образованието при работата и од работата, за да се оневозможи подвоеноста на деловите на образовниот систем. Ке се создаваат услови за пошироко вклучување на земјоделците во системот на дополнителното општо и стручно образование за работа во земјоделството. Ке се продолжи работата врз рационализацијата, осовременувањето и зголемувањето на ефикасноста на воспитно-образовната работа и врз подигањето на стручноста на наставниот персонал.

Ке се интензивира процесот на консолидација на научноистражувачките организации, усогласување на истражувачките програми, поделба на трудот и специјализација меѓу нив и нивното оспособување за крупни проекти со кои Ке се обезбедува поголемо влијание на науката врз општествено-економскиот развој, особено заради намалување на техничко-технолошката зависност од странство. Натаму Ке се унапредува самоуправниот организирање на науката. Плановите на истражувачкиот труд и примената на научните резултати мораат да бидат составен дел на плановите за развој на организациите на здружен труд.

Ке се утврдат програмите за развој на научно-истражувачките и истражувачко-развојните организации, вклучувајќи го и усовршувањето на научноистражувачките кадри.

Во согласност со општествените потреби и расположивните материјални можности, ќе се изградува и штитоа ќе се унапредува информативно-пропагандниот систем за успешна работа во сите услови.

Основна насока на развојот на културата ќе биде натамошната демократизација, слободниот развој, меѓусебното запознавање и поврзување на културите на народите и народностите, хуманизацијата на општествените односи и обезбедувањето на по-сестрана афирмација на личноста.

Посебно внимание ќе му се обрнува на развивањето на сите форми на масовната физичка култура.

Во областа на здравството ќе се создаваат услови за давање квалитетна, ефикасна и рационална здравствена заштита. Со натамошен развој на здравството треба да се јакне превентивната заштита со ориентација врз ефикасноста и квалитетна амбулантно-поликлиничка работа при обезбедување на навремена специјалистичка консултација. Посебно внимание ќе ѝ се посвети на изградбата на мрежата на здравствените капацитети во согласност со улогите приоритети и со патолозијата на населението и на обезбедувањето на соодветната структура и територијалниот распоред на здравствените кадри. Носителите на развојот на здравствената заштита ќе создаваат неопходни предуслови за нејзино ефикасно функционирање во вонредни околности и во случај на војна.

Со организирана и попотполна општествена грижа за децата, ќе им се обезбеди поголема достапност на сите форми на заштитата. Посебно внимание ќе ѝ се посвети на грижата за децата без родители, асоцијално попечени во физичкиот и психо-физичкиот развој, за воспитување на запустените деца и сл.

Со развојот на социјалната заштита ќе се обезбеди поголема економска и социјална сигурност на сите граѓани. Ќе се развиваат современите форми на превентивна заштита заради спречување на пречините за настанување на социјалните проблеми и заради организирана помош на граѓаните, посебно на материјално необезбедените лица.

Заштита на борците, воените инвалиди и на семејствата на паднати борци ќе се унапредува и ќе се развива во согласност со можностите. Ќе се обезбеди доследно спроведување на прописите за заштита на овие лица и за остварување на нивните права.

3.8. Демографскиот развој и вработеноста

Активната популациона политика ќе се афирмира како составен дел на вкупната политика на долгорочниот развој и ќе биде насочена кон создавање на услови за поскападен општествено-економски развој, хуманизација на условите за живот и урамнотежување на репродукцијата на населението во сите средини. Во сите подрачја ќе се создаваат повољни образовни, здравствени, материјални и културни услови за живот и работа, што ќе овозможат поактивно и поголемо општествено влијание врз правците на демографските промени, вклучувајќи го и планирањето на семејството.

Се оценува дека вкупниот прираст на населението од 0,7% просечно годишно ќе биде нешто понизок околу во претходниот петгодишен период и ќе изнесува вкупно околу 820 илјади лица.

Во согласност со општествено-економскиот развој, ќе уследат промени во економската структура на населението. Ќе се забави трансферот на активното земјоделско население во неzemјоделските дејности.

Тежиштето во политиката на вработување ќе биде врз порастот на продуктивноста на трудот и зголемувањето на рационалноста и ефикасноста на

стопанисувањето, со тоа што порастот на вработеноста, во прв ред, да се обезбеди: (1) со попотполно користење и проширување на постојните капацитети и со изградба на нови, пред сè, работно интензивни и современи производни капацитети на подрачјата што имаат нисок степен на вработеност на населението во општествениот сектор; (2) со проширување на производната кооперација со странски претпријатја и со поголем обем на инвестиционите работи во странство; (3) со политика на побрз развој на стопански недоволно развиените републики и на САП Косово; (4) со залагање за поголемо вреднување на производниот труд; (5) со стимулирање на преквалификацијата и доквалификацијата на вработените во согласност со потребите на здружениот труд; (6) со стимулирање на развојот на малото стопанство на општествениот сектор и на личниот труд со средства во сопственост на граѓаните и со развој на договорните организации на здружен труд; (8) со стимулирање на репродуктивното вработување на работно способното население во земјоделското производство и со проширување на различните форми на производна соработка на земјоделците со организациите на здружен труд; (9) со забавање и растежот на вработеноста на непосредствени работи во основните организации на здружен труд од материјалното производство и во заедничките служби во вонстопанските дејности.

Ќе се создаваат услови за отворање на околу 740 илјади нови работни места што, заедно со природната замена на вработените на постојните работни места, ќе овозможи ново работно ангажирање вкупно околу 1.440 илјади лица, од што околу 1.340 илјади во општествениот сектор. Во општествениот сектор во 1985 година ќе има вкупно вработени 64 милиони лица.

Со приливот на нови генерации школувани кадри од различни профили и занимања и степен на стручност, од околу 850 илјади лица, ќе се обезбеди значително подобрување на образовната структура на вработените работници. Учеството на стручно оспособените и квалификуваните работници ќе се зголеми од 63% во 1980 на околу 67% во 1985 година.

Со обезбедувањето на неопходните материјални и нормативни услови во републиките и во автономните покраини, ќе се овозможи задолжително вработување на околу 320 илјади приправници.

Со акцентната политика на вработување и со работното ангажирање на населението ослативно ќе се намали бројот на невработените. Ќе се намали бројот на лицата на привремена работа во странство.

Ќе се создаваат услови организациите на здружен труд од стопански поразвиените подрачја да подигаат капацитети во стопански недоволно развиените подрачја, што ќе овозможи побрз пораст на вработеноста и на доходот, а посебно во изразито стопански недоволно развиената САП Косово.

Во структурата на новото работно ангажирање ќе се зголеми учеството на жените, а со тоа и нивниот удел во вкупната вработеност од 35,6% во 1980 на околу 38% во 1985 година.

4. Развојот на економските односи со странство

4.1. Подобрувањето на положбата на земјата во меѓународните економски односи претставува еден од основните заеднички интереси и цели на вкупниот општествено-економски развој на Југославија и на остварувањето на политиката на економска стабилност. Основните задачи на заедничката политика на развој на економските односи со странство се:

1) натамошен развој на системот и разработка на инструментите на економските односи со стран-

ство врз основите на социјалистичките самоуправни односи, за да можат работниците во организациите на здружен труд да станат носители на политиката на развојот на економските односи со странство и на обврските и одговорностите за нејзино остварување и за да се создадат услови за економска мотивираност за трајно зголемување на извозот на стоки и услуги;

2) суштествено подобрување на положбата на Југославија во меѓународните економски односи и зголемување на учеството на југословенскиот извоз на стоки и услуги во светскиот извоз;

3) намалување на релативната задолженост на земјата во странство за еден процентен поен годишно;

4) намалување на увозната зависност на стопанството, пред сè на подрачјето на производството на храна, енергија, технологија, со освојување на производството на опрема од повисоко техничко-технолошко ниво, основните сировини и репродукциони материјали за кои постојат услови за производство во земјата;

5) постигнување на поурамнотежени односи во меѓународната економска размена со зголемување на покриеноста на увозот со извоз на стоки во 1985 година околу 70% и значително намалување на дефицитот на платниот биланс и на девизниот биланс на земјата, така што вкупниот дефицит на платниот биланс во петгодишниот период не го надмине износот од 6 милијарди долари;

6) унапредување на економските односи со сите земји и региони во светот врз основите на рамноправност и зависност на економските интереси и постигнување поурамнотежана економска размена со одделните региони и со економски позначајните партнери. Ке се вложуваат посебни напори за побрз и посестран развој на економските односи со неврзаните земји и со земјите во развој, со зголемување на обемот на стоковната размена и воспоставување на повисоки форми на долгорочна соработка, заради зголемување на учеството на оние земји во вкупната размена на Југославија со странство на најмалку 26% до 1985 година. Посебно ќе се унапредува економската соработка со соседните земји.

Федерацијата, републиките и автономните покраини, во согласност со своите права, одговорности и можности, ќе придонесуваат кон изградба и остварување на нов меѓународен економски поредок, со спроведување на ставовите на неврзаните и на другите земји во развој.

4.2. Заради зголемување на извозот на стоки и услуги, зголемување на девизниот прилив и јакнење на конкурентната способност на стопанството на светскиот пазар, производната ориентација, од гледиштето на развојот и интензивирањето на економските односи со странство, ќе се насочат кон:

1) зголемување на ефикасноста на стопанствувачкото и продуктивноста на трудот и пооптимално користење на производните фондови заради зголемување на конкурентната способност на светскиот пазар во најголем број стопански сектори;

2) производство што обезбедува долгорочно вклучување и јакнење на положбата на стопанството во меѓународната поделба на трудот врз основа на селективните техничко-технолошки решенија што во најголем дел се заснова врз сопствените ресурси, посебно врз поголемиот удел на посложениот труд, како и со зголемување на квалитетот на производите и приспособување на производството кон барањата на странскиот пазар;

3) модернизација и проширување на капацитетите што придонесуваат за зголемување на девизниот прилив во меѓународниот сообраќај и транзит низ Југославија и од туризмот;

4) отстранување на несогласноста во производството внатре во одделни економско-технолошки целини со зголемување на производството кое овозможува побрза супституција на увозот, и тоа особено: на делови и склопови во индустријата за пре-

работка на метали, руди, концентрати и полуфабрикати на црната и обесната металургија, вештачки материји, синтетички влакна, синтетички каучук, одделни фармацевтски сировини и одделни земјоделски и прехранбени производи. Супституцијата на увозот во целина ќе се врши со обезбедување на соодветните конкурентски услови.

5) Изведување на инвестициони работи во странство со поголема примена на сопствената техника и технологија, со употреба и вграднување на домашна опрема и поголем извоз на сопствената технологија и комплетни постројки.

4.3. Заведничките интереси и задачи на политиката на развој на економските односи со странство ќе се остваруваат:

1) со делово побрз пораст на извозот од порастот на општествениот производ на вкупното стопанство, а најмалку 8% реално годишно.

Техничке во извозот на стоки и услуги ќе има извозот на стоки и услуги со кои се остварува поголем девизен ефект, а првенствено производи од повисоките фази на преработка и други производи чие производство е засновано врз поголемото учество на домашните ресурси, знаења и технологија, а посебно спрема бродови, текстилни производи, производи на хемиската индустрија, кожа и обуки, земјоделски и прехранбени производи и друго. Извозот на оние производи треба да расте повеќе од вкупниот извоз на стоки.

2) со зголемување на девизниот прилив врз основа на извозот на услуги што ќе расте побрзо од растекот на извозот на стоки, а најмалку 9 до 10% реално годишно. Со значително поголемиот девизен прилив од странскиот туризам, од услугите во меѓународниот транспорт и од изведувачкото на инвестициони работи во странство ќе се обезбеди покривање на најголемиот дел на дефицитот во трговскиот биланс на земјата;

3) со усогласување на вкупниот увоз со платнобилансните и девизнобилансните можности на земјата. Во остварувањето на увозот приоритет ќе има увозот на репродукциони материјали, ископани енергетски и други сировини што не можат да се произведуват во земјата или што не се произведуват во доволни количества. Увозот на опрема ќе се усогласува со поголемото и порационалното користење на домашните капацитети за производство на опрема, со обезбедувањето на конкурентноста, како и при услови увозната опрема да биде над техничко-технолошкото ниво на домашната опрема и за придонесува за максимално користење на домашните сировини и репродукциони материјали, за побрз развој на домашното производство на опрема и технологија и за зголемување на извозот.

Задолжувањето во странство ќе се врши во согласност со платнобилансните и девизнобилансните можности на земјата. Задолжувањето во странство може да се врши заради отстранување на диспропорциите во структурата на стопанството на земјата, а особено за побрз развој на производството на стоки и услуги со кои се зголемува извозот, а се намалува увозот, производството на енергија и сировини, производството на храна, а посебно на основните земјоделски и основните прехранбени производи, производството на опрема и постројки со кои се обезбедува повисоко техничко-технолошко ниво на производството, изградбата на магистралните сообраќајници и интегралниот транспорт, како и за побрз развој на стопански недоволно развиените републики, а посебно на САП Косово, како изразито стопански недоволно развиена автономна покраина.

Во политиката на задолжување ќе се обезбеди спроведување на одредбите на член 22 од Договорот за основите на Општествениот план на Југославија за политиката на побрзиот развој на стопански недоволно развиените социјалистички републики и социјалистички автономни покраини.

Странските кредити претежно ќе се користат за улог на опремата за развој на капацитетите од заеднички интерес. Странските финансиски кредити претежно ќе се користат за обезбедување на надворешна ликвидност на земјата.

5. Развојот на стопански недоволно развиените републики и на САП Косово

5.1. Јакноста на материјалната основа на рамноправноста на народите и народностите и поусогласениот развој на републиките и на автономните покраини спаѓаат во основните, трајни заеднички интереси и цели на општествено-економскиот развој на Југославија. Ќе се создаваат услови за побрз развој на секоја стопански недоволно развиена република, а посебно на САП Косово, како изразито стопански недоволно развиена покраина, од просекот на развојот на целата земја, заради намалување на разликите во степенот на нивната стопанска развиеност во однос на просекот на земјата. Побрзот развој на стопански недоволно развиените републики и на САП Косово е од посебно значење за остварување на материјалната основа на рамноправноста на народите и народностите на Југославија, за вклучување на материјалните услови за општествен живот и работа на работните луѓе и за поусогласен развој на стопанството на земјата како целина.

5.2. Како стопански недоволно развиени ќе се сметаат републиките СР Босна и Херцеговина, СР Црна Гора и СР Македонија, додека САП Косово ќе се смета како изразито стопански недоволно развиена автономна покраина.

5.3. Со преземање на поттикнувачки мерки и со попотполно и порационално користење и активирање на производните, човечките, природните и други потенцијали и фактори на развојот, ќе се оствари развој на производните сили побрз од просекот на земјата во секоја стопански недоволно развиена република и најбрз развој на САП Косово. Тоа ќе овозможи овие подрачја да остварат побрз растек на општествениот производ, јакнење на материјалната основа на здружениот труд, промена на својата стопанска структура, поефикасно вработување на работно способното население и, врз таа основа, унапредување на условите за живот и работа на работните луѓе и подобрување на животниот стандард и на социјалниот развој во целина.

5.4. Поаѓајќи од заедничките интереси и цели, од остварените резултати во досегашниот материјален и општествен развој на стопански недоволно развиените републики и на САП Косово, од акумулативната способност на стопанството, од различните можности на развојот и напорите на здружениот труд на целата земја, а посебно на овие подрачја, и од поттикнувачките мерки што ќе се преземаат за нивен побрз развој, општествениот производ на вкупното стопанство на овие подрачја, земени заедно, би требало да расте во овој период за околу 15 до 20% побрзо од просечниот растек во земјата, а во Социјалистичка Автономна Покраина Косово за околу 60%.

Најбрзот развој на изразито стопански недоволно развиената Социјалистичка Автономна Покраина Косово треба да обезбеди зголемување на степенот на вработеноста на населението и започнување на процесот за намалување на разликите во нивото на развиеноста на оваа покраина во однос на просекот на земјата.

5.5. Заради остварување на политиката на побрз развој на стопански недоволно развиените републики и на САП Косово ќе се преземаат активности и мерки што ќе придонесат за:

(1) зголемување на улогата и одговорноста на здружениот труд во остварувањето на договорната политика, со поттикнување и развивање на различ-

ните форми на здружување на трудот и средствата врз доходниот основ и заедничките интереси помеѓу основните организации на здружен труд на стопански недоволно развиените и развиените републики и автономни покраини, вклучувајќи ја и пошироката рамка на искуствата во примената на современите достигнувања на науката и техниката современата организација на работата;

(2) развој на дејностите, гранките и групациите што обезбедуваат побрз пораст на доходот и на акумулацијата, за ангажирање на работно способното население и поголема рентабилност на вложениите средства;

(3) натамошно унапредување на формите за обезбедување и користење средства за поттикнување на побрзот развој на овие општествено-политички заедници и за зголемување на ефикасноста на поттикнувачките мерки на општествената заедница, со натамошно јакнење на улогата на здружениот труд;

(4) посилено вклучување во единствениот југословенски пазар.

За остварување на овие задачи ќе придонесе поголемата организираност и одговорност на општествено-политичките заедници и на здружениот труд на стопански недоволно развиените републики и на САП Косово за својот развој, како и одговорноста на федерацијата, републиките и автономните покраини за обезбедување на договорните поттикнувачки средства, со кои се создаваат материјални и општествени услови за остварување на политиката на побрз развој на овие општествено-политички заедници.

6. Развојот на општонародната одбрана и општествената самозаштита

6.1. Во развојот на општонародната одбрана и општествената самозаштита посебно внимание ќе им се посветува на модернизацијата и на борбеното јакнење на вооружените сили, особено на Југословенската народна армија, како и на оспособувањето на органите и службите за безбедност. Ќе се обезбеди натамошно подобрување на работите на одбраната и безбедноста, заради зголемување на улогата на работните луѓе и граѓаните во јакнењето на одбранбената способност и безбедноста на земјата.

Југословенската народна армија, како ударен дел на вооружените сили, ќе се оспособува самостојно и заедно со територијалната одбрана и со другите субјекти на системот на општонародната одбрана да го спречи изненадувањето и да обезбеди мобилизација и преминување на вооружените сили и на општеството на воена состојба и да води вооружена борба на копно, море и во воздух во конвенционални и нуклеарни услови на појна.

Заради тоа ќе создаваат услови за:

1) опремање на ЈНА со современо вооружување и воена опрема, се повеќе потпирајќи се врз развојните и производните капацитети во земјата заради побрза техничка модернизација и зголемување на борбената оспособеност на видовите, редовите и службите на ЈНА во целина.

2) подобрување на организационата структура во согласност со воведувањето на нови оружја и опрема и новата доктрина за употребата на вооружените сили, вклучувајќи ја и натамошната модернизација на обуката и военото школовање. Ќе се усогласува и осовременува системот за раководење и командовање и за задничко обезбедување.

6.2. Територијалната одбрана ќе се развива и јакне како силен масовен дел на единствените вооружени сили, најширока општонародна форма на организирање и подготвување на општеството за вооружена борба и за други форми на отпор на агресорот, како и организирана сила на општестве-

ната самозащита. Во развојот на територијалната одбрана, тежиштето ќе биде врз нејзиното натамошно организирање и ширење во месните заедници, организациите на здружен труд и општините, со почасовно вклучување и оспособување на младина и жените за водеше вооружена борба, со зголемување на борбената способност на здружените единици, зголемување на ефикасноста на раководењето и командувањето и создавање на материјални и други услови за успешно водење на вооружена борба.

6.3. Во согласност со натамошниот развој и техничката модернизација на вооружените сили и со намирнување на другите потреби на општонародната одбрана од домашни извори во областа на производството на вооружување и воена опрема ќе се обезбеди:

1) трајно и стабилно намирнување на најголемиот дел на потребите за вооружување и воена опрема во мир и во војна со усогласен развој на домашното производство на вооружување и воена опрема во рамките на вкупниот развој на земјата. Ќе се воведува современа техника, технологија и организација на процесот на трудот. Ќе се зголемува ефикасноста на стопанисувањето со општествени средства и ќе се намалуваат трошоците за производство на вооружување и воена опрема;

2) изградба на нови и модернизација, реконструкција и одржување на постојните капацитети за развој и производство на вооружување и воена опрема, во согласност со плановите за развој и модернизација на вооружените сили и другите потреби на народната одбрана;

3) максимално потпирање врз домашните сировини и репродукциони материјали, со колку што е можно поголема замена на увозните сировини и репродукциони материјали и создавање и одржување на потребните резерви;

4) школување и совршување на кадрите неопходни за оптимален развој и производство на вооружување и воена опрема;

5) натамошна изградба на социјалистичките самоуправни општествено-економски односи во организациите на здружен труд што произведуваат вооружување и воена опрема и поврзување со организациите на здружен труд што учествуваат во тоа производство, врз основа на здружувањето на трудот и средствата и учеството во заеднички остварениот доход;

6) развивање и унапредување на военоекономска соработка со одделни земји, пред сè, со невразаните земји и со земјите во развој, врз основа на засилните интереси;

7) сестран развој на научноистражувачкиот труд и негово поврзување со вкупниот научен потенцијал на земјата.

6.4. Приоритет во развојот на цивилната заштита ќе имаат оспособувањето на постојните и изградбата на нови скривалишта, противпожарната заштита, првата медицинска помош, радиолошко-биолошко-хемиската заштита, спасувањето од урнатини и материјално-техничкото опремање. Ќе се подобри оспособеноста на единиците и на штабовите на цивилната заштита, особено во големите градови и во индустриските центри, имајќи ја предвид нивната специфичност и степенот на загрозуеноста.

6.5. Тежиштето во развојот на службата за наблудување, јавување, известување и тревожење ќе биде врз пополнувањето со стручни кадри, обуката, техничкото опремање и меѓусебното поврзување на центрите за известување и тревожење од општините до федерацијата и на овие со воените центри. Особено внимание ќе му се посвети на оспособувањето на организациите и службите што, во рамките на својата редовна дејност, се занимаваат со наблудување.

Во системот на врските ќе се продолжи со материјално-техничкото опремање, кадровското оспо-

субување и меѓусебното поврзување на овој систем со функционалните системи за врски, за да се обезбедат сигурни, постојани и невреќинати врски за потребите на раководењето во општонародната одбрана.

Со опремување и оспособување на службата за криптозаштита ќе се обезбеди попотполна и посовремена заштита на преносот на информации.

Ќе се интензивира и квалитетно ќе се подобри обуката и оспособувањето на вкупното население, а посебно на младината, за задачите во општонародната одбрана.

6.6. Разнојот на стопанските и општествените дејности повеќе ќе се усогласи со потребите за јакнење на општонародната одбрана и општествената самозащита, заради што ќе се преземаат потребните мерки за нивно оспособување, за брзо преминување на работа и функционирање во сите услови и форми на агресија. Заради тоа, со плановите и програмите за развој на овие дејности и со нивното остварување треба да се создадат услови за интензивирање на производството на сировини, енергија и храна и да се обезбеди нивното производство да не биде помало од потребите на потрошувачката во вооружени ситуации и во војна. Заради јакнење на општонародната одбрана, развојот на стопанството треба се повеќе да се заснова врз домашната опрема и сопствените научно-технички, технолошки производи и други потенцијали.

6.7. Ќе се создаваат услови за оспособување на населението, а посебно на младината за извршување на одбранбени и заштитни задачи. Кои тоа треба да се приспособат наставните програми во школите и во образовните институции од сите степени на образование.

6.8. Ќе се продолжи со кадровското оспособување и материјално-техничкото осовременување на специјализираните органи и службите за заштита на општеството, особено на органите за внатрешни работи.

ВТОР ДЕЛ

НАСОКИ И РАМКИ ЗА ДОНЕСУВАЊЕ НА МЕРКИ НА ЕКОНОМСКАТА ПОЛИТИКА

1. Стекнување и распоредување на доходот

1.1. Во областа за стекнувањето и распоредувањето на доходот, ќе се создаваат услови: (1) стекнувањето и зголемувањето на доходот да се засноваат пред сè, врз постојаното зголемување на производството и другите стопански активности, порастот на продуктивноста на трудот, пополномата економија на трудот и средствата и попотполната примена на пазарните критериуми; (2) да се обезбедуваат поуплначени и постабилни услови за стекнување на доходот; со воспоставување на порамноправни односи во примарната распределба со усдначување на другите општи услови за стопанисување и со зголемување на економската мотивација на здружениот труд за создавање на доходот; (3) со политиката за стекнување и распоредување на доходот и чистиот доход да се обезбеди пораст на акумулацијата заради јакнење на материјалната основа на здружениот труд; (4) со политиката за распределба на доходот да се обезбеди личните доходи да растат во рамките на растежот на доходот и чистиот доход, со тоа што средствата за проширување на материјалната основа на здружениот труд побргу да растат од доходот и чистиот доход, при што треба да се обезбеди растеж на реалните лични доходи најмногу до растежот на продуктивноста на трудот, како и материјална сигурност на

работниците во републиките и во автономните покраини. Со спроведувањето на оваа политика треба да се обезбеди постојано и стабилно зголемување на учеството на средствата на организациите на здружен труд од стопанството во доходот и во општествениот производ.

1.2. Заради јакнење на акумулативната и репродуктивната способност на стопанството, со општествени договори во републиките и во автономните покраини и со самоуправни спогодби за стекнувањето и распоредувањето на доходот и на чистиот доход и со други мерки ќе се обезбеди решаваачката улога на работниците во распоредувањето на доходот на акумулација и лична, општа и заедничка потрошувачка. Издвојувањето на средствата од доходот за задоволување на општите општествени и заеднички потреби и издвојувањето на средствата од чистиот доход за заедничка потрошувачка во организациите на здружен труд, ќе расте побавно од растежот на доходот.

Личните доходи во организациите на здружен труд ќе растат во рамките на растежот на доходот и чистиот доход, со тоа што да се обезбеди побрз растеж на средствата за проширување на материјалната основа на здружениот труд од растежот на доходот и чистиот доход, при што треба да се обезбеди:

(1) средствата за лични доходи и за заедничка потрошувачка на организациите на здружен труд да се остваруваат: во зависност од работниот придонес на работниците за создавањето на доходот врз основа на текуштиот труд и минатиот труд, во зависност од придонесот за зголемувањето на доходот со управување и стопанисување со општествените средства и во согласност со заедничките основи и мерила утврдени во општествените договори и самоуправни спогодби и во самоуправни општи акти за стекнувањето и распределбата на доходот и на личните доходи;

(2) дел од доходот, што е резултат од работа во исклучително поволни природни услови или од исклучителни погодности на пазарот, да не може да се распоредува за лични доходи и заедничка потрошувачка, туку ќе се насочува кон проширување на материјалната основа на трудот;

(3) реалните лични доходи на работниците во стопанството да растат најмногу до растежот на продуктивноста на трудот и да се зголемуваат првенствено во организациите на здружен труд што ја зголемуваат продуктивноста на трудот, што ги намалуваат трошоците на работењето и што го зголемуваат доходот по единица на вложен жив труд и средства;

(4) побрз растеж на личните доходи на производните работници и на основните носители на производството од личните доходи на работниците на непроизводни работи и задачи и побрз растеж на личните доходи на работниците што работат под тешки услови за работа од личните доходи на работниците на други производни работи и задачи;

(5) намалување на оние разлики во личните доходи на работниците внатре и помеѓу одделните гранки и групации, што не се резултат од сложеноста на работите и задачите, од условите за работа и од успешноста во стопанисувањето со општествените средства;

(6) вкупните средства за лични доходи на работниците во работните заедници да растат побавно од растежот на личните доходи на работниците во организациите на здружен труд во стопанството;

(7) личните доходи на работниците во организациите на здружен труд од општествените дејности да се усогласуваат со движењето на личните доходи на работниците во организациите на здружен труд од стопанството, со тоа што, вкупните

средства за лични доходи во овие дејности да растат побавно од растежот на вкупните средства за лични доходи во стопанството;

(8) средствата за заедничка потрошувачка по работник, освен средствата за стапбена изградба, да растат најмногу до височината утврдена со општествените договори и самоуправни спогодби.

Општите општествени потреби ќе се задоволуваат во согласност со реалните можности на стопанството и на работните луѓе и граѓаните. Со прописи, општествени договори и мерки на економска политика ќе се обезбеди побавен растеж на средствата за овие потреби од растежот на доходот во стопанството.

Во намирувањето на заедничките потреби со преминување на слободна размена на трудот, постепено ќе се надминува фискалниот начин на финансирање на овие потреби. Издвојувањето на средствата за задоволување на заедничките потреби ќе се заснова врз договорите за оновите на плановите на републиките и на автономните покраини и усогласените интереси и програми што ги остваруваат работниците во организациите на здружен труд од општествените дејности. При тоа ќе се поаѓа од определувањето средствата за овие потреби: (1) да не го надминуваат учеството на средствата во доходот што ќе биде утврдено со самоуправни спогодби и договори; (2) да растат побавно од растежот на доходот; (3) средствата за инвестиции во општествените дејности да се обезбедуваат со самоуправни одлуки на работниците во основните организации на здружен труд во согласност со нивните планови и со самоуправни спогодби за оновите на плановите на тие дејности, а во рамките на расположивите средства и усогласените програми за развој; (4) остварувањето на правата врз основа на социјалната сигурност да се движи во границите на расположивите средства и реалните можности за издвојување на средства од доходот на стопанството и од личните доходи на работниците и граѓаните; (5) нови права во задоволувањето на заедничките потреби да можат да се воведуваат само доколку се обезбедени потребните средства, согласно со договорената политика во областа на заедничката потрошувачка.

1.3. Со општествени договори и самоуправни спогодби, како и со други самоуправни општи акти ќе се разработат критериумите и мерилата за распределба на личните доходи според трудот и резултатите од трудот, и тоа за: (1) усогласување на личните доходи со доходот и продуктивноста на трудот; (2) ставање на личниот доход во функција на вкупниот придонес на работниците за создавањето на доходот со текуштиот труд, управувањето и стопанисувањето со средствата како со минат труд и капиталство, рационализаторство и други форми на творештво; (3) придонес на општествените дејности за зголемувањето на доходот во материјалното производство; (4) мерење на сложеноста и квалитетот на трудот и другите елементи на придонесот на резултатите од трудот.

1.4. Со политиката за стекнувањето и распоредувањето на доходот, со кредитно-монетарната и даночната политика ќе се влијае врз зголемувањето на делот на акумулацијата што им останува на располагање на организациите на здружен труд во вкупната општествена акумулација. При распоредувањето на чистиот доход ќе се зголемува и издвојувањето за проширување на материјалната основа на трудот и за резерви. Издвојувањата за акумулација во организациите на здружен труд во стопанството ќе расте побрзу од зголемувањето на доходот.

Републиките и автономните покраини со мерки од својата надлежност ќе обезбедат делот од доходот што е резултат од исклучителни погодности да се насочува задолжително кон проширување на материјалната основа на здружениот труд.

2. Финансирање и насочување на инвестициите

2.1. Со активности на носителите на проширената репродукција и со мерки на економската политика ќе се создаваат услови обемот и динамиката на инвестициите во основни и обртни средства да се движат во согласност со расположивите средства што се формираат од распределбата на општествениот производ и доходот, од средствата кај банките што можат да се користат за инвестиции, средствата што се обезбедуваат според посебни прописи и од странските кредити во рамките на платнобилансните и девизнобилансните можности на земјата и во согласност со можностите за снабдување со инвестициони материјали.

Заради усогласување на вкупните инвестиции со реалните можности и намалување на учеството на инвестициите во основни и обртни средства во општествениот производ на вкупното стопанство, ќе се обезбеди:

(1) намалување на користењето на краткорочните средства кај банките за долгорочни пласмани со усогласување на пласманите со рочната структура на изворите на средствата и гаранцискиот потенцијал на банките со изворите на средствата што според својот квалитет можат да се користат за инвестиции, при што користењето на краткорочните средства за долгорочни пласмани ќе се утврдува за секоја година со монетарно-кредитната политика;

(2) намалување на реалната вредност на увозот на опрема вклучно и на кредит, зависно од платнобилансните и девизнобилансните можности на земјата, односно од платнобилансните и девизнобилансните позиции на републиките и на автономните покраини;

(3) сведување на најнужна мера претворањето на странските финансиски кредити во динари за финансирање на инвестиции во земјата, освен заемите од Меѓународната банка за обнова и развој и од други меѓународни финансиски организации, како и усогласување со вкупните можности за задолжување во странство во рамките на монетарно-кредитната политика, заради неутрализирање на монетарниот ефект на тие кредити врз тековите на општествената репродукција, а врз основа на посебен пропис или договор на републиките и автономните покраини.

2.2. Заради обезбедување интегритетот на општествените средства, нивно побрзо репродуцирање и одржување на современо техничко-технолошко ниво и реално утврдување на доходот ќе се обезбедува поредна естимација на основните средства и постепено ќе се зголемуваат стапките на амортизацијата, така што амортизацијата реално да расте побрзо од реалниот растеж на општествениот производ, со тоа што заради забрзување на техничко-технолошкиот напредок повеќе да се зголемуваат стапките на амортизацијата за опрема.

2.3. Ќе се преземаат мерки за унапредување на штедењето на граѓаните и за рационално насочување на дел од тие средства за финансирање на инвестиционите проекти во општествениот сектор на стопанството. Посебно внимание ќе му се посвети на унапредувањето на паричното штедење на село преку развивање на штедно-кредитни служби во земјоделските задруги и во организациите на кооперанти и на друг начин и на насочувањето на тие средства претежно за унапредување на земјоделското производство и за задоволување на другите потреби на селското население. Со мерки на депочната и кредитната политика, како и со други мерки, ќе се создаваат услови за поголемо ангажирање на средствата на граѓаните при купувањето и изградбата на станови во индивидуална сопственост и во дејностите на малото стопанство.

2.4. Со соодветни мерки и активности ќе се создадат услови за здружување на трудот и средствата и за други форми на меѓусебно поврзување на технолошките и доходовно поврзаните организации на здружен труд за финансирање на модернизацијата, реконструкцијата и изградбата на објектите што овозможуваат остварување на заедничките интереси во развојната политика утврдени со овој план. Со самоуправниите спогодби за основите на плановите на доходовно и репродуктивно поврзаните организации на здружен труд во процесот на усогласувањето на програмите за развој со другите организации на здружен труд ќе се обезбеди рационална поделба на трудот, специјализација на производството и кооперација и со тоа, покрај преземањето на други мерки, ќе се изградуваат оптимални и синхронизирани капацитети по фази на производството.

Ќе се преземаат мерки и ќе се создаваат услови при донесувањето и остварувањето на одлуки за инвестициите во материјалното производство да се извршуваат преземени обарски во самоуправниите спогодби и во договорите за основите на плановите за обезбедување средства за финансирање на инвестициите заради попотполно и парационално користење на расположивите домашни извори на енергија, сировини и репродукциони материјали и намалување на зависноста на стопанството од увозот на тие производи.

Ќе се преземаат мерки и ќе се поттикнуваат организациите на здружен труд да ги донесуваат инвестиционите одлуки и да ги насочуваат расположивите средства, првенствено со здружување на трудот и средствата, за остварување на заедничките интереси и задачи во областа на: енергетиката врз сопствени енергетски извори; производството на храна, посебно на основни земјоделски и основни прехранбени производи; производството и услуги со кои се постигаат позначајни резултати во увозот и намалувањето на увозот; производството на сировини и репродукциони материјали од домашни извори, посебно на секторот на основните метали, неметалите и дефицитарните базни хемиски производи заради супституција на увозот; производството на опрема и постројки со кои се обезбедува повисоко техничко-технолошко ниво и се намалува зависноста од странство и изградбата и одржувањето на магистралните сообраќајници и развојот на интегрален транспорт. Во согласност со овие определувања, ќе се поддржува поголемото насочување на средствата врз:

1) вложување во производствените пазари што даваат поголеми ефекти во доходот по работник и ангажирали средства и што го зголемуваат девизниот прилив или го намалуваат девизниот одлив;

2) проширување и изградба на капацитети, особено на преработувачки, под услов претходно да се обезбедени енергија, сировини и репродукциони материјали и да е испитан пазарот;

3) зголемување ефикасноста на инвестициите со побрза изградба и поширока примена на современиите технички и технолошки دستигања и подобра организација на трудот;

4) порамномерен регионален развој на производните сили, а посебно за побрз развој на стопански недоволно развиените републики и најбрз развој на САП Косово;

5) изградбата на инвестициони објекти под услов да е обезбедена заштита од штетното дејство врз човековата животна и работна средина.

Инвестиционите програми во стопанските и општествените дејности ќе се усогласуваат во потребната мера со стратемиско-одбранбените барања, особено во дејностите за кои е предвиден побрз развој.

Заради обезбедување на предвидениот растеж на земјоделското производство, републиките и ав-

топонимите покраини со мерки од својата надлежност ќе создаваат услови за побрз растеж на инвестициите во производството на основни земјоделски производи. Со зголемување на учеството на овие вложувања во вкупните стопански инвестиции ќе се создаваат и поповолни услови за проширување на обработливите површини на општествениот сектор преку приведување на земјиштето кон културата, мелiorација, комасација, освојување на нови површини и купување на земјиште, а особено преку пензионирање на земјоделците од старечките домаќинства.

Вложувања во производството — што во претежен дел се засноваат врз увозот на сировини и репродукциони материјали — можат да се вршат кога организацијата на здружен труд која врши вложување со извоз или со здружување врз потрајна основа ги обезбедува девизните средства за увозот на тие производи и за отплатата на странските кредити.

Републиките и автономните покраини ќе осигураат со посредство на самоуправниите интересни единици за економски односи со странство најмалку 70% од странските кредити за инвестиции да се наменат за остварување на програмите со кои се осигурува реализацијата на заедничките интереси во развојната политика.

Ќе се преземаат мерки заради поттикнување на инвеститорите и на банките првенствено да ги насочуваат средствата и да преземаат други активности за побрзо завршување на објектите во изградба од претходниот плански период, што се од посебно значење за намалување на неусогласеноста во структурата на стопанството, зголемување на извозот и супституција на увозот.

Организациите на здружен труд, што имаат средства здружени во банките би требало, врз база на самоуправниата спогодба а основите на планот на банката, да насочуваат претежен дел од кредитниот потенцијал во приоритетните вложувања за изградба на објектите според самоуправниите спогодби за основите на плановите, а пред сè проектите што се засноваат врз здружувањето на трудот и средствата и за кои е договорена потребата за побрз развој.

2.5. Федерацијата, републиките и автономните покраини ќе преземаат мерки да се воспостават поединечни и постабилни услови за стекнување на доходот заради јакнење на материјалната основа на организациите на здружен труд од дејностите за кои е предвиден побрз развој. Ќе се води политика на помало царинско оптоварување на увозот на опремата што не се произведува во земјата и ќе се даваат определени даночни и други олесненија.

Републиките и автономните покраини ќе ги отежнуваат условите за започнување изградбата на капацитети во кои повскето од половината на производството се заснова врз сировини и репродукциони материјали од увоз — ако притоа не се постигаат соодветни резултати во извозот и во супституцијата на увозот.

2.6. Федерацијата, републиките и автономните покраини ќе создаваат услови и со мерките на економската политика ќе го поттикнуваат здружувањето на трудот и средствата на репродуктивно и долготрајно променливите организации на здружен труд и, врз таа осн за, непречното движење на личната акумулација во целата земја и трансформирањето на кредитните односи за финансирање на објектите од заеднички интерес, во прв ред објектите во дејностите за кои е предвиден побрз развој. Притоа, неопходно е да се обезбеди рационална поделба на трудот и на програмите, специјализација на производството и кооперација и изградба на оптимално синхронизирани капацитети во фази на производство.

2.7. Со развојот на системот на проширената репродукција ќе се разработи механизмот на општествена верификација на инвестиционите одлуки од гледиштето на бцената на општествената и економската оправданост на инвестициите и ќе се усвојат системот на општественото информирање и на евиденцијата на инвестициите.

3. Економските односи со странство

3.1. Во остварувањето на политиката на развојот на економските односи со странство, со мерки на заедничката развојна и на текуштата економска политика, како и со други мерки и активности, ќе се создаваат општи соодветни услови за стопанисување, со кои ќе се обезбеди траен економски интерес на организациите на здружен труд за зголемување на извозот, најмалку еднаков со интересот за работење на домашниот пазар: (1) со побрз и поефикасен развој на системот на самоуправниите општествено-економски односи во областа на економските односи со странство, така што работниците во основните организации на здружен труд со самоуправни спогодување и договарање, со здружување на трудот и средствата и со други форми на меѓусебно интересно поврзување, непосредно да располагаат за условите за остварување, стекнување и располагањето со девизите; (2) со воспоставување на стабилни односи на внатрешниот пазар, посебно со намалување на стапката на инфлацијата; (3) со зголемување на конкурентната способност на југословенското стопанство на меѓународниот пазар; (4) со унапредување на планирањето на економските односи со странство; (5) со унапредување на организацијата и работата на надворешнотрговската мрежа во земјата и во странство; (6) со политиката на реалниот курс на динарот.

Заради зголемување на извозот со кој се остварува поголем девизен ефект, а посебно на производите од повисоките фази на преработка и на други производи чие производство е засновано врз поголемо учество на домашните ресурси, знаење и технологија во сите дејности на стопанството, ќе се преземаат мерки и активности со кои ќе се поттикнува склучувањето на самоуправни спогодби за учеството во девизите остварени со заемно производство, со финансирање или со друга економска соработка, односно ќе се обезбеди еднаков економски интерес за извозот на сите организации на здружен труд што учествуваат во производството на тие производи.

Заради зголемување на производството на земјоделски и прехранбени производи за извоз и зголемување на извозот, федерацијата, републиките и автономните покраини ќе преземаат мерки со кои ќе се обезбеди: (1) економски интерес на организациите на здружен труд за долгорочно и стабилно зголемување на производството на земјоделски и прехранбени производи за извоз; (2) извозот на храна да се заснова врз усогласените среднорочни и годишни материјални биланси; (3) во политиката на развојот на економските односи со одделни земји и групации да се остваруваат поповолни услови за траен и стабилен извоз на девизни земјоделски и прехранбени производи; (4) со мерки на монетарната и кредитната политика и со самоуправни спогодби на билансите да се кредитира општествено организацијата на производството, производството и зајакнење на земјоделски и прехранбени производи за извоз; (5) извозот на производите на аграрно-индустријскиот комплекс во согласност со Договорот за основите на Општествениот план на Југославија за политиката на развој на економските односи со странство ќе се поттикнува и со девизни средства.

Во извозот на опрема, бродови и технологија и изведувањето на гивестициони работи во странство

суштествено ќе се унапредат и начинот и формите на соработка со странските партнери, посебно од земјите во развој, пред сè со изградба на комплексни објекти врз основа на рамноправно партнерство и заемност на економските интереси.

За извозот на инвестициона опрема, бродови, технологија и изведувачето на инвестициони работи во странство на кредит ќе се обезбедуваат својствени средства од стабилни извори врз долгорочни основи а посебно со самоуправни спогодби на банките, со кои ќе се насочи дел од кредитниот потенцијал за кредитирање на извозот согласно со интересите на нивните комитенти; со преземање мерки на монетарно-кредитната политика, со деловната политика на банките да го кредитираат производството за извоз и да здружуваат средства со заинтересираните организации на здружен труд врз самоуправни основа кај Југословенската банка за меѓународна економска соработка.

Федерацијата, републиките и автономните покраини, во рамките на своите прва, должности и одговорности, ќе создаваат услови за значително зголемување на девизниот прилив од странскиот туризам, од услугите во меѓународниот транспорт и изведувачето на инвестициони работи во странство и од други услуги.

Со мерки на заедничката монетарна и кредитна политика ќе се обезбеди, врз долгорочна и селективна основа, кредитирање на подготовките за производството на стоки и услуги за извоз, производството на стоки и вршњето на услуги за извоз, заложите на стоки за извоз и извршувањето на СФРЈските преземени со долгорочните ангажмани со одделни земји.

3.2. Заради обезбедување на предвидениот растеж на приливот на девизи, федерацијата, републиките и автономните покраини со мерки на економската политика ќе го поттикнуваат самоуправното спогодување, здружувањето на трудот и средствата и другите форми на меѓусебно интересно поврзување на организациите на здружен труд, посебно помеѓу оние што се занимаваат со меѓународен превоз на стоки и патници, и организациите на здружен труд што изведуваат инвестициони работи во странство — со организациите на здружен труд што произведуваат храна, опрема, производи од пливачки фази на обработка и др. Посебно републиките и автономните покраини ќе го иницираат и поттикнуваат процесот на здружувањето на трудот и средствата и другите форми на самоуправно поврзување врз долгорочни основи помеѓу производителите на храна и организациите на здружен труд во областа на туризмот.

Со материјалните биланси и самоуправните спогодби на заинтересираните организации на здружен труд ќе се обезбеди, врз селективна основа, поефикасно усогласување со вкупните текови на општествената репродукција, производството и потрошувачката, на извозот и увозот на производи што се од исклучително значење за снабдувањето на југословенскиот пазар и што познатително учествуваат во надворешнотрговскиот промет.

Во согласност со законот ќе им се обезбеди компензација на организациите на здружен труд на кои со акти на органи на федерацијата извозот им е исклучително ограничен или забранет. Со Одлуката за заедничката девизна политика на Југославија, со Одлуката за единствената проекција на платниот биланс на Југославија и со Одлуката за единствената проекција на девизниот биланс на Југославија ќе се регулира прашањето за обезбедување на средствата за компензација.

Ќе се унапреди системот за поврат и поттикнување на извозот на стоки и услуги врз трајни и стабилни основи, што ќе биде во функција на остварување на договорената политика на развојот на економските односи со странство.

3.3. Заради остварување на општествено оправданата супституција на увозот, ќе се преземаат мерки и активности со кои со заедничката политика на развојот ќе се придонесува за развивање на производството врз база на домашни ресурси — особено на производството на енергија и сировини, храна, стоки и услуги со кои се намалува увозот и опрема и постројки со кои се обезбедува повисоко техничко-технолошко ниво и се подобрува структурата на извозот.

Увозот на опрема и технологија првенствено ќе се насочува врз изградбата, модернизацијата и проширувањето на капацитетите за производство на стоки и услуги со кои се зголемува извозот или се намалува увозот; производството на опрема и постројки со кои се обезбедува зголемување на техничко-технолошкото ниво на производството; изградбата и модернизацијата на капацитетите за производство на енергија, сировини, храна, на интегралниот транспорт, магистралните сообраќајници и развојот на стопански недоволао развиени републики и на СФРЈ Косово.

Опрема и технологија ќе се увезуваат во согласност со плановите на организациите на здружен труд, со општествените планови на републиките и на автономните покраини и со овој план, а во рамките на платниот и девизниот биланс на Југославија и на платнобилансите и девизнобилансите позиции на републиките и на автономните покраини.

Заради рационално користење на домашните сировински и други производни ресурси, организациите на здружен труд што увезуваат сировини и репродукциони материјали, делови и склопови за вградување, со усогласени планови на развојот со организациите на здружен труд производителите на сировини, репродукциони материјали, делови и склопови ќе обезбедат пораст на учеството на сировините, репродукционите материјали, деловите и склоповите од домашни извори во производството на производите за извоз.

Организациите на здружен труд што не ги намируваат потребите за увоз со сопствен девизен прилив, обезбедуваат зголемување на производството за извоз и рационална супституција на увозот првенствено со здружување на трудот и средствата и со други самоуправни форми на поврзување врз доходни основи со организациите на здружен труд што извезуваат и што стекнуваат поголем девизен приход од своите потреби.

Со заедничката девизна и кредитна политика ќе се создаваат услови за обезбедување средства за увоз на стоките за широка потрошувачка што се од суштествено значење за намирување на потребите на населението, а посебно на лекови — од посебно значење за домашниот пазар, во рамките на платнобилансите и девизнобилансите позиции на републиките и на автономните покраини, односно на проекцијата на платниот биланс и проекцијата на девизниот биланс на Југославија.

Во рамките на Интересната заедница на Југославија за економски односи со странство, во актот за единствените критериуми за стекнување право на купување на девизи ќе се предвиди начинот за обезбедување на девизи за увоз на сировини за производство на лековите што во земјата не се произведуваат и за увоз на готовите лекови што не се произведуваат во земјата, во согласност со потребите на земјата и со утврдените материјални биланси и тоа во рамките на платнобилансите позиции и девизнобилансите позиции на републиките и на автономните покраини.

Стоки и услуги ќе се увезуваат во согласност со извозот и со нестокониот девизен прилив и во рамките утврдени во единствената проекција на платниот биланс и единствената проекција на девизниот биланс на Југославија и проекциите на платнобилансите и девизнобилансите позиции на републиките и на автономните покраини.

Во рамките на увозот на репродукциони материјали приоритет ќе му се даде на увозот на сировини и репродукциони материјали што се од суштествено значење за воспоставувањето на последни односи во производството, зголемувањето на производството за извоз и институција на увозот и за задоволување на потребите на домашниот пазар, посебно за сурова нафта, нафтени деривати и јаглен за коксирање.

Во интересната заедница на Југославија за економски односи со странство ќе се утврдат единствени критериуми за стекнување на право на увоз на репродукциони материјали за производство на производи со посебна намена за извоз и за производството на соодветни производи за потребите на општинската одбрана и општествената самозаштита, што ќе се остваруваат со платнобилансните позиции и девизнобилансните позиции на републиките и на автономните покраини.

3.4. Ќе се разработи целосен систем на царинската политика заради соодветна заштита на домашното производство и технологија во согласност со основните правци на политиката на развојот и сопствениот технолошки развој. Ќе се разработи посебен систем на заштита на производството на земјоделско-прехрамбени производи со воведување на лизгачки прелевмаши, сезонско ограничување на увозот и забрана на увозот на одделни земјоделско-прехрамбени производи.

Стоковниот режим во регулирањето на надворешнотрговскиот промет претставува додатен инструмент за заштита во функција на развојот кој ќе се заснова врз долгорочни самоуправни спогодби на организациите на здружен труд заради усогласување на производството и потрошувачката, увозот и увозот на определени стоки и ќе се спроведува преку контингенти, врз основа на усогласените материјали биланси на производителите и потрошувачите на определени стоки врз долгорочни основи.

Заради попотполно користење на капацитетите, со стоковниот режим нема да се ограничува увозот на стоки за доработка и преработка во земјата, заради извозот.

Вонцаринската заштита првенствено ќе се спроведува со примена на технолошките стандарди, типификацијата, узанците, атестите, техничките услови и други слични инструменти. Во согласност со програмата за долгорочно регулирање на надворешнотрговската размена ќе се направи бројот на позициите на увозот според рестриktivните режими.

Заради заштита на домашните производители од штетните последици што можат да настанат поради привремената декојунктура на систекиот пазар, ќе се разработат механизми во монетарно-кредитната политика и во политиката на стоковните резерви со кои ќе се обезбедат поповолни услови за кредитирање на залихите на стоките произведени за извоз.

3.5. Проекциите на платнобилансните и девизнобилансните позиции на републиките и на автономните покраини ќе се засноваат врз усогласените платнови на организациите на здружен труд за извозот, увозот приливот и отливот на девизи и за кредитните односи со странство.

Во согласност со енергетскиот биланс на Југославија, републиките и автономните покраини ќе преземаат мерки и други активности заради поттикнување на организациите на здружен труд со самоуправни спогодби во рамките на самоуправниот интерес заедници за економски односи со странство на републиките и на автономните покраини да ги обезбедат и здружат потребните девизни средства за увоз на нафта, нафтени деривати и јаглен за коксирање.

Во рамките на Интересната заедница на Југославија за економски односи со странство ќе се утврдат единствени критериуми за начинот и дина-

миката на обезбедувањето девизни средства и други прашања за увозот на овие производи.

Врз основа на единствени критериуми за стекнување право на купување, девизи допесени во Интересната заедница на Југославија за економски односи со странство, во рамките на платнобилансните и девизнобилансните позиции на републиките и на автономните покраини, ако се укаже потреба ќе се предвиди начинот на обезбедување девизи за увоз на сировините и репродукционите материјали што се од суштествено значење за остварувањето на планираното производство.

3.6. Ќе се поттикнува откупот на девизи и приливот на средства на девизните сметки и на девизно-штедните глобови на граѓаните, како и купувањето на хартии од вредност што ги издаваат организациите на здружен труд заради изградба на капацитетите што овозможуваат зголемување на вработеноста.

3.7. Задолжувањето во странство ќе се врши за развојот со кој се отстрануваат диспропорциите во материјалната структура на Југословенското стопанство, а посебно за побрз развој на: производството на стоки и услуги со кои се зголемува извозот, а се намалува увозот; производството на енергија и сировини; производството на храна, а посебно на основни земјоделски и основни прехрамбени производи; производството на опрема и постројки со кои се обезбедува повисоко техничко-технолошко ниво на производството, магистралните сообраќајници и интегралниот транспорт, како и за побрз развој на стопански недоволно развиените републики и на САП Косово.

Ќе се преземаат мерки за обезбедување ликвидност на плаќањата спрема странство, а сите учесници во прометот на стоки и услуги со странство се одговорни за своите обврски за плаќање спрема странство.

3.8. Задолжувањето во странство ќе се врши со согласност со платнобилансните и девизнобилансните можности на земјата и ќе се обезбеди релативната задолженост на земјата во странство да се намалува за еден процентен поен годишно. Задолжувањето во странство ќе се врши првенствено за развој на материјалната основа на здружениот труд и за финансирање на договорениот дефицит на платниот биланс. Критериумите и распоредот на правата и обемот на задолжувањето на организациите на здружен труд по републиките и автономните покраини во странство ќе се утврдат со посебен договор на републиките и на автономните покраини а тргнувајќи од склучените договори за основите на Општествениот план на Југославија за периодот од 1981 до 1985 година и од одредбите на овој план.

Во рамките на вкупните задолжувања во периодот од 1981 до 1985 година првенствено ќе се користат правата на склучување и користење на странски кредити што произлегуваат од договорите во периодот од 1976 до 1980 година наведени во член 29 став 4 на Договорот за основите на Општествениот план на Југославија за политиката на развојот на економските односи со странство во периодот од 1981 до 1985 година.

Основни носители на задолжувањата во странство ќе бидат организациите на здружен труд што се должни да обезбедат отплатување на заемите.

3.9. Странските финансиски кредити, освен кредитите на Меѓународната банка за обнова и развој и на Еурофинанс, ќе се користат за обезбедување ликвидност на земјата во меѓународните плаќања, а исклучително, врз основа на посебен пропис во согласност со републиките и автономните покраини или со договор на републиките и автономните покраини, можат да се конвертираат во динари, во согласност со вкупните можности за задолжување во странство.

3.10. Ќе се разработат механизмите на функционирањето на девизниот пазар и интервенциите на Народната банка на Југославија на тој пазар во границите утврдени со пропорциите на платниот би-

ланс и на девизниот биланс на Југославија и во рамките на текушните девизни резерви.

3.11. Ке се обезбеди трајно водење на политиката на реалниот курс на динарот врз основа на провизорната методологија и критериумите за утврдување и следење на реалниот курс на динарот.

3.12. Ке се утврдат прецизни критериуми и условите под кои банките можат да склучуваат и да користат краткорочни кредити во странство, што ќе бидат во согласност со платнобилансните и девизнобилансните можности на земјата.

3.13. Со мерките на економската политика и со други мерки ќе се влијае врз намалување на девизниот одлив по сите основи, посебно врз основа на нестокошното плаќање на сите нивоа и одлив на динари и девизи во странство.

3.14. Заради обезбедување услови за развој на домашното производство и технологија, ќе се поттикнуваат засничките вложувања на странски лица во домашни организации на здружен труд, особено во стопански недоволно развиените подрачја, пединските форми на економска соработка врз база на долгорочна производствена кооперација, специјализација, деловно-техничка соработка, трансфер на технологија, обука на кадри, создавање на заеднички стопански претставништва, како и други форми на долгорочна економска соработка, врз основите на рамноправното партнерство и заемноста на економските интереси.

Федерацијата, републиките и автономните покраини ќе преземаат мерки заедничките вложувања помеѓу домашните организации на здружен труд и странски лица да не се вршат во капацитети за монтажа и склопување на производи и делови и склопови увезени од странство, освен ако врз таа основа се обезбедува извоз најмалку во вредноста на испосредно и посредно увезените производи и оплатата на обврските врз основа на заедничките вложувања во валутите што се од значење за ликвидноста на земјата во меѓународните плаќања.

3.15. Ке се преземат мерки за побрз и посестран развој и унапредување на економската соработка на Југославија со неврзаните и со другите земји во развој и зголемување на нивното учество во вкупните економски односи на Југославија со странство, јакнење на меѓусебната соработка помеѓу земјите во развој врз билатерална и мултилатерална основа и во борбата за нов меѓународен економски поредок врз основа на одлуките на конференциите на неврзаните и на земјите во развој, согласно со заклучоците на Собранието на СФРЈ.

Ке се преземаат мерки и ќе се поттикнува соработката со земјите во развој во различни области, а посебно по пат на: зголемување на меѓусебната трговија со примена на глобалните преференцијали; осигурување приоритет во меѓусебните испораки на сировини и енергија; унапредување на производството, научно-техничката соработка, трансфер на технологија, осигурувањето и развојот на стручни кадри; основање на заеднички претпријатија во стопанските области од заеднички интерес; соработка во областа на развојот со подготвка на развојните програми, проекти, испорака на опрема и бродови, изведвање на инвестициони работи, изградба на капитални објекти, вклучувајќи го организирањето на производството во вив; соработка во областа на финансирањето, вклучувајќи го поттикнувањето на поголемо насочување на инвестициите помеѓу земјите во развој, со осигурување на поголема безбедност и поповолен третман на овие институции; ќе се интензивира соработката и во областа на трудот, здравството, културата и образованието, социјалната политика и инфраструктурата.

Приоритетно внимание ќе им се посвети на пошошта и поповолниот третман на најмалку развиените меѓу земјите во развој, во согласност со можностите на Југославија.

Федерацијата, републиките и автономните покраини ќе преземат посебни мерки за унапредување на пограничната стопанска соработка со соседните земји, со развивање на посестрани и подолгорочни форми на економска соработка врз основите на заемноста и на интересите и рамноправното партнерство. Ке се преземат потребни мерки за осигурување на обврските што Социјалистичка Федеративна Република Југославија ги презела со Спогодбата за унапредување на стопанската соработка помеѓу Социјалистичка Федеративна Република Југославија и Република Италија со Протоколот за Слободната зона.

3.16. Заради поуспешно настапување на стопанството на странските пазари, ќе се поттикнува создавањето на различни форми на организирана соработка на организациите на здружен труд, а првенствено на оние што меѓусебно се зависни во тековите на општествената репродукција. Ке се поттикнува и побрзото организирање и осигурување на организациите на здружен труд и развивањето на посестрана соработка со сите земји и региони, а првенствено со земјите во развој, и ќе се насочува создавањето на економски и организационо оспособена надворешнотрговска мрежа во земјата и странство. Ке се разработи програма за трансформација на надворешнотрговската мрежа заради поттикнување на поголем обем и поповољна структура на извозот на стоки и услуги и заради порационален развој на вкупните економски односи со странство.

4. Монетарно-кредитна политика

4.1. Со доследно применување и натамошна доградба на монетарно-кредитниот и банкарскиот систем и со разработка на соодветни инструменти и мерки ќе се забрза трансформацијата на банките заради создавање услови здружениот труд да решава за деловната политика и за насочувањето на средствата во банките.

Ке се поттикнува формирањето и посфикасно функционирање на интерните банки и финансиските служби во организациите на здружен труд.

Ке се создаваат услови за зголемување на мобилноста на средствата во банките и нивно посфикасно користење и побрза циркулација на средствата за репродукција, во согласност со начелата на единствениот југословенски пазар.

4.2. Тековите на емисијата на парите ќе се приспособуваат кон потребите на здружениот труд за финансирање на текуштата репродукција. Мерките и инструментите на монетарно-кредитното регулирање ќе бидат во функцијата на воспоставувањето поусогласени стокотно-парични односи. Со кредитната политика ќе се поттикнува зголемувањето на учеството на средствата на здружениот труд во финансирањето на репродукцијата.

Монетарно-кредитната политика и деловната политика на банките ќе бидат во функцијата на осигурување на политиката на економска стабилизација и воспоставување на поусогласени стокотно-парични односи.

Во согласност со тоа, ќе се преземаат мерки за посфикасно насочување и усогласување на паричната маса и пласманот на банките со потребите на општествената репродукција. Заради тоа ќе се обезбеди:

1) паричната маса да се усогласува со материјалните текови на општествената репродукција, а во рамките на глобалниот растеж на паричната маса ќе се утврдува растежот на кредитите и на другите пласмани во банките, со тоа што паричната маса и кредитите да растат посебно од номиналниот растеж на општествениот производ, што ќе се утврдува секоја година со одлука на Собранието на СФРЈ;

2) во рамките на предвидениот дефицит на платниот биланс и на предвидениот обем и структура на странското задолжување и побарувањата од странство, да се преземаат мерки на кредитно-монетарната политика за усогласување на овие односи и соодветен износ на креирање или повлекување на парите врз основа на девизните трансакции да се има предвид при утврдувањето на обемот на пласманот на банките.

Користењето на краткорочните средства за долгорочни пласмани на банките позначително ќе се намалува и ќе се сведува во поприфатливи рамки и со тоа ќе се влијае врз сведувањето на инвизицијата побарувачка во реални рамки, врз обезбедувањето на поголем степен на ликвидноста на банките и стопанството и врз воспоставувањето на правосилени стокотно-парични односи на пазарот.

Врз вкупната ликвидност на организациите на здружен труд и на банките ќе се влијае со регулирање на количеството на пари во оптек со поголема употреба на хартиите од вредност како инструмент за меѓубанкарските конверзии на хартиите од вредност. Заради тоа ќе се организира прометот и пазарот на хартиите од вредност, развојот на современи форми на плаќањето и забрзувањето на платниот промет, воведувањето и пошироката примена на контно-корентните односи, обединувањето на сметките на организациите на здружен труд и меѓубанкарските конверзии на хартиите од вредност. Со доследна примена на монетарно-кредитниот и банкарскиот систем и со преземање на соодветни мерки ќе се создаваат услови потребите на општествената репродукција да се задоволуваат со поголема употреба на хартиите од вредност и на други форми на средствата за плаќање и на тој начин да се намалува потребата за пари, а со тоа да се стеснува умножувањето на парите и кредитите и кредитниот потенцијал и така посуштествено да се влијае врз намалувањето на депозитно-кредитните односи.

4.3. Со заедничката емисиона политика што ја спроведуваат Народната банка на Југославија, народните банки на републиките и народните банки на автономните покраини ќе се обезбедува снабдување на стопанството со потребното количество на пари во оптек, за да се поддржува предвидениот пораст и измената на структурата на производството, политиката на економска стабилизација, политиката на платниот и девизниот биланс на земјата и предвидената употреба на средствата на примарната емисија во согласност со политиката на развојот на земјата и со остварувањето на целите на економската политика.

Со кредитната политика на банките, при соодветна поддршка на заедничката емисиона политика, во согласност со политиката на развојот и определувањата од овој план, ќе се поттикнува особено: (1) остварувањето на задачите во областа на економските односи со странство, (2) остварувањето на задачите во областа на производството и пласманот на опрема и постројки, (3) остварувањето на заедничките интереси во отстранувањето на структурните неусогласености со побрз развој на производството на енергија, дефицитарни сировини и репродукциони материјали и основни земјоделски и прехранбени производи и (4) создавањето на неопходните резерви.

Остварувањето на селективните цели на кредитната политика ќе се заснова врз самоуправните спогодби на банките, со кои ќе се насочуваат кредитните потенцијали на банките за приоритетните намени. Со овие спогодби ќе се поттикнува поврзувањето на организациите на здружен труд во производството на производните и прометните организации и ќе се стимулира здружувањето на трудот и средствата на учесниците во стокотно-паричните работи и поголемото ангажирање на средствата на стопанството и на банките на производните и потрошувачките подрачја. Сегашниот начин на кла-

сично кредитирање на селективните намени ќе се трансформира во определени форми на монетизација со селективно обележје.

Поддршката на остварувањето на селективните цели на монетарно-кредитната политика со примарната емисија ќе се врши, покрај монетизацијата на хартиите од вредност и на други исправи од стокотно-паричните работи на организациите на здружен труд, и посредно по пат на влијание врз ликвидноста на банките. Таа поддршка треба да се остварува исклучително во утврдените монетарни рамки.

4.4. Со мерките за спроведување на заедничката емисиона политика илшој не може да се доведе во нерамноправна положба во поглед на вршењето на дејноста и стекнувањето на доходот.

Во рамките на заедничката кредитна и монетарна политика, ќе се утврдат изборите и механизмите со кои ќе се обезбеди, врз подолгорочна и селективна основа, кредитирање на подготовката на производството и услугите, на производството на стоки и вршењето на услуги за извоз и на залихите на стоки за извоз, за да може да се овозможи нивниот траен и стабилен извоз, како и извршувањето на обврските преземени со долгорочните спогодби со одделни земји.

Примарната емисија ќе се користи првенствено за монетизација на хартиите од вредност и на другите исправи што произлегуваат од стокотно-паричните работи на организациите на здружен труд од областа на стопанството. За таа цел примарната емисија ќе се користи за монетизација на краткорочните преносливи хартии од вредност што ги издаваат организациите на здружен труд од областа на стопанството врз основа на стокотно-паричните работи и за поддршка на остварувањето на селективните цели на монетарно-кредитната политика. Поддршката на остварувањето на селективните цели на монетарно-кредитната политика со примарната емисија ќе се врши по пат на монетизација со селективно обележје на хартиите од вредност и на другите исправи што произлегуваат од стокотно-паричните работи на организациите на здружен труд од областа на стопанството, и тоа: за извозот на стоки и услуги; за подготовката на производството на стоки и вршењето на услуги за извоз; за производството, залихите и резервите на пченица, пченка, шеќерна репка и шеќер, маслодајници (вклучувајќи ја и сојата), сурово масло, оризова арпа и ориз; за организираното гоеење на добиток (гозеда, свињи, овци и живина), риби, месо во ладилници, млеко и млечни преработки од домашно производство и тутун, грозје и вино во винарските вилби во општествениот сектор и јаболка во ладилници; за залихите на јатлен; за продажбата односно купувањето на домашна опрема и бродови на кредит во земјата и за увозот на најважните производи (суровини) од земјите во развој и од други земји од определени валутни подрачја. Во рамките на овие основни намени, Собранието на СФРЈ ќе ги утврдува секоја година публичките намени на кои ќе се користи примарната емисија по пат на монетизација со селективно обележје во зависност од условите на пазарот.

Поради објективните природни и производствени карактеристики на определени дејности, основите земјоделски и прехранбени производи и извозот на стоки и услуги, земено во целост, ќе бидат најмалку во истата положба како и во претходниот плански период, со тоа што во тоа ќе се вршат соодветни приспособувања на намените и условите на користењето на примарната емисија во зависност од условите на пазарот.

Заради постепено воведување на механизмот на користењето на примарната емисија со монетизација со селективно обележје на хартиите од вредност и на други исправи, во предниот период до 1983 година ќе постојат паралелно и механизми на користење на примарната емисија за селектив-

ви намени по пат на кредитирање на банките од страна на народните банки на републиките и на народните банки на автономните покраини за намените што се утврдуваат со одлука на Собранието на СФРЈ, а што во тој период не можат да се трансформираат во нови форми на користење на примарната емисија. Во предниот период посебен третиран ќе имаат извозот и производството и залихите на земјоделски производи.

Ќе се елиминира користењето на средствата на примарната емисија за покривање на буџетскиот дефицит. По исклучок, примарната емисија ќе се користи во случај на поголеми елементарни непогоди, и тоа врз основа на посебен закон.

4.5. Со самоуправни спогодба на банките за спроведувањето на селективната кредитна политика ќе се обезбеди насочување на средствата на банките за кредитирање и за други форми на финансирање на производството за кое е предвиден побрз развој.

4.6. Со самоуправни спогодба на економски заинтересираните организации на здружен труд и банките ќе се обезбеди здружување на соодветни средства кај Југословенската банка за меѓународна економска соработка, заради кредитирање на извозот на опрема и бродови и изведувањето на инвестициони работи во странство на кредит.

4.7. Врз основа на договор на федерацијата, републиките и автономните покраини ќе се обезбедат постабилни извори на средства за кредитирање на извозот на опрема и бродови, технологија и изведување на инвестициони работи во странство на кредит, тргнувајќи од Договорот за основите на Општествениот план на Југославија за политиката на економските односи со странство во периодот од 1981 до 1985 година.

4.8. Со самоуправни спогодба заинтересираните банки врз потрајна основа ќе ги обезбедат потребните средства за кредитирање на пласманот на опрема и бродови и шински возила во земјата со насочување на соодветен дел од кредитниот потенцијал што може да се користи за долгорочни пласмани.

4.9. Со политиката на активните каматни стапки ќе се обезбеди каматата поактивно да дејствува врз стабилизацијата на стопанските текови, врз порационалното користење на паричните средства и врз поефикасното работење во целина.

Народната банка на Југославија ќе води политика на диференцирани каматни стапки, со која ќе се обезбедат поповолни каматни стапки за купувањето на хартии од вредност, за давањето кредити врз база на тие хартии и за кредитите за селективни намени, а поголеми каматни стапки за давање кредити на банките за одржување на нивната дневна ликвидност.

Со самоуправни спогодба за политиката на каматните стапки банките ќе ја утврдат височината на пасивните каматни стапки на кредитите и депозитите на организациите на здружен труд од областа на стопанството и на другите депоненти, а во согласност со општите начела, цели и задачи на политиката на каматните стапки што ќе ги утврди Собранието на СФРЈ.

4.10. Задолжителната резерва на банките кај Народната банка на Југославија повеќе ќе се приспособува кон потребите на монетарното регулирање.

5. Пазарот, политиката на цените и резервите

5.1. Со мерките на економската политика ќе се создаваат услови за постабилни и поусогласени односи и текови во општествената репродукција на единствениот југословенски пазар, со воспоставување на поскладни стокотно-парични односи, со подобро снабдување на пазарот, со обезбедување на соодветни резерви и, врз таа основа, со добавен растез на цените.

Ќе се создаваат услови на единствениот југословенски пазар да се обезбеди: (1) слободно движење на трудот и средствата и нивно здружување, слободна размена на стоките и услугите, на научно-техничките и технолошките достигнувања и искusstва и спречување на територијалното и границкото ограничување на пазарот; (2) слободно основање и здружување на организации на здружен труд и вршење на стопански и услужни дејности; (3) самоуправни спогодување и општествено договарање за унапредувањето на производството и прометот и за интегрирањето на здружениот труд; (4) насочување на општествено-економскиот развој и усогласување на односите на пазарот со самоуправни планови.

Со инструментите и механизмите на единствениот монетарно-кредитен систем, со единствениот девизен систем и со заедничката политика на економските односи со странство, со единствениот царински систем и со заедничката царинска политика и со други мерки на федерацијата, републиките и автономните покраини ќе се надминуваат автаркичните тенденции и ќе се обезбеди непречено функционирање и натамошен развој на единствениот југословенски пазар и негово позитивно дејствување врз остварувањето на заедничката политика на општествено-економскиот развој.

Федерацијата, републиките и автономните покраини ќе преземаат определени мерки и активности од вкупно расположивите количества нафта и нафтни деривати да се обезбеди, рамномерно и под еднакви услови, снабдување на сите подрачја на потрошувачката, во согласност со енергетскиот биланс на Југославија, со тоа што првенствено да се обезбедат потребите на петрохемијата на суров бензин и извозот врз основа на постојните договори за заедничко вложување.

5.2. Политиката на цени ќе биде во функцијата на остварување на политиката за економска стабилизација, за јакнење на влијанието на економските законитости и економските критериуми во стопанисувањето, зголемување на продуктивноста на трудот и јакнење на другите квалитативни фактори на стопанисувањето. Ќе се создаваат услови и ќе се преземаат потребните мерки за доследно применување на Законот за основите на системот на цените и за општествената контрола на цените, за да можат организациите на здружен труд во меѓусебната поврзаност, зависност и одговорност со другите производители и со потрошувачите да ги уредуваат односите во областа на цените и стекнувањето на доходот. Во спроведувањето на политиката на цените доследно ќе се применуваат критериумите за формирање на цените и за општествената контрола на цените утврдена со законот.

Ќе се создаваат услови и ќе се преземаат мерки и ќе се врши општествена контрола на цените — согласно со Законот за основите на системот на цените и за општествената контрола на цените — заради позначително забавување на нивниот растез и за да може со промените на цените побрзо да се отстрануваат диспаритетите на цените на внатрешниот пазар и помеѓу домашните и светските цени и на тој начин домашната продуктивност на трудот да се поврзува со продуктивноста на трудот во развиените земји, како и со политиката на цените во што поголема мерка да се усогласуваат односите во општествената распределба и да се остварува политиката за економска стабилизација.

Со политиката на цените и со мерките на економската политика ќе се влијае врз воспоставувањето на поскладни односи во примарната распределба, тргнувајќи при тоа од целите и задачите на развојот утврдени со овој план и од обезбедувањето на поголемо влијание на пазарните критериуми и на светската продуктивност врз домашната продуктивност на трудот и цените.

Со општествените договори и самоуправните спогодби за цените ќе се создаваат услови за воспоставување на долгорочни односи на единствениот југословенски пазар и за јакнење на квалитативните фактори на стопанисувањето и ќе се регулираат и други прашања од значење за цените. Стопанската комора на Југославија и општите здруженија ќе го поттикнуваат склучувањето на самоуправните спогодби и општествените договори за цените.

Во самоуправните спогодби и општествените договори за цените организациите на здружен труд и другите самоуправни организации и заедници и општествено-политичките заедници ќе тргнуваат од политиката на стабилизацијата, со тоа што јакнењето на економската положба на организациите на здружен труд првенствено да се обезбедува со квалитативните фактори на стопанисувањето, а промените на цените да се усогласуваат во рамките на доходовно поврзаните производители со потрошувачите и со прометните организации.

Општественото влијание врз политиката на цените ќе се обезбеди на ниво на сите општествено-политички заедници. Во случаи на неусогласеност на понудата и побарувачката и монополското однесување на одделните учесници во размената и други растројства. Ќе се дејствува со мерките на економската политика. Заедниците за работите на цените и надлежните органи на општествено-политичките заедници ќе вршат општествена контрола на цените и во согласност со законот ќе преземаат мерки за непосредна контрола на цените.

Заради остварување на договорената политика на цените, стабилноста на пазарот и зачувување на животниот стандард, ќе се создаваат услови и за примена на компензациите, во согласност со законот и со прописите донесени врз основа на законот.

Ќе се преземаат мерки за пошироко поопштествување на политиката на цените со попотполно остварување на улогата на здружениот труд во регулирањето за цените и за општествената контрола на цените, при јакнење на неговата одговорност за остварувањето на вкупните цели на економската политика и при намалување на влијанието на општествено-политичките заедници, во рамките на општествениот уговор утврдени со законот.

5.3. За основните земјоделски производи ќе се прошируваат заштитни цени на ниво на Федерацијата, републиките и автономните покраини. На ниво на Федерацијата ќе се утврдуваат заштитните цени за пченица, пченика, оризова арпа, шеќерна репка, сончоглед, соја, маслодајна репка, суров тутун, говеда, свињи, овци и волна.

Нивото на заштитните цени на основните земјоделски производи од интерес за целата земја ќе се утврди врз основа на Закон утврдените критериуми за формирање на цените и уметството за применувањето на тие критериуми, што ќе ги донесе Сојузната заедница за работите на цените. Земјоделските производи од општествено-организационото производство нго на пазарот не можат да се пласираат по заштитни цени, ќе ги откупуваат организациите за резерви на земјоделски производи по утврдени заштитни цени.

Тргувајќи од критериумите на заедничката енергетска политика, ќе се создаваат услови за воспоставување на рамноправна економска положба и соодветни услови за стекнување на доход во енергетиката и ќе се преземаат мерки на заедничката економска политика со кои ќе се обезбеди остварување на предвидениот развој на енергетиката.

5.4. Заради потрајно воспоставување на стабилни односи на единствениот југословенски пазар и јакнење на одбранбената способност на земјата во случај на војна и на други вопредни прилики, ќе се разработи системот за функционирање и финансирање на материјалните резерви во федерацијата, републиките и автономните покраини, во гра-

довите и општините односно во поголемите потрошувачки центри.

Федерацијата, републиките и автономните покраини, општините и организациите на здружен труд ќе создаваат услови за поголема улога на материјалните резерви во отстранувањето на растројството во односите на понудата и побарувачката и во стабилизирањето на односите на пазарот. За таа цел резервите на нафта и нафтени деривати, јаглен, основни индустриски сировини од увоз, пченица, пченика и масо, шеќер и масло за јадење и ориз, ќе се обезбедат во обемот што ги задоволува потребите на комерцијалната потрошувачка во земјата, во согласност со утврдената политика.

Резервите ќе се формираат првенствено од домашно производство, освен во случаите кога одделни стоки не се произведуваат во земјата или не можат доволно да се обезбедат од домашното производство. За таа цел ќе се обезбедуваат и потребните девизни средства и ќе се приспособи режимот на увозот, за да се создадат резервите под изјавни услови.

Со договор на федерацијата, републиките и автономните покраини ќе се обезбедат трајни и стабилни извори за финансирање на стоконните резерви и изградба на складисен простор.

Во согласност со концепцијата и потребите на општонародната одбрана и општествената самозаштита и со потребите на пазарот, со координирана соработка на носителите на стоконните резерви, ќе се обезбедат складисни простори за намалските производи. Ќе се усогласува изградбата на потребниот складисен простор со формирањето, пополнувањето и подновувањето на резервите и ќе се насочува нивното разместување на ридско-планинските подрачја, на островите и на геостратежиските подрачја во републиките и во автономните покраини.

6. Технологија и наука

6.1. Ќе се иницира склучување на општествен договор за стратегијата на технолошкиот развој и ќе се утврдат целите и мерките за забрзан развој на сопствената технологија и за рационално користење на светската технологија.

Организациите на здружен труд треба, врз основа на усогласените програми за развој, да вршат увоз на лиценци врз база на најсовремената технологија, заради поттикнување на развојот на домашната технологија. Ќе се утврдат критериумите и постапката за купување на лиценци. Ќе се врши размена на домашна технологија и лиценци помеѓу организациите на здружен труд пред одобрувањето на увозот на лиценци и ќе се обезбедува трансфер на увозната технологија на други заинтересирани организации на здружен труд.

Заради заштитата на единствениот југословенски пазар, со самоуправно спогоднување ќе се преземаат мерки за здружување на трудот и средствата врз заедничките програми за развој на техниката и технологијата, како и за избор на увозната технологија.

Организациите на здружен труд треба со програмите на долгорочниот развој да ја утврдат политиката на извозот и увозот на технологија и развојот на сопствениот научноистражувачки труд.

6.2. Републиките и автономните покраини ќе создаваат услови за поорганизирање и поефикасна соработка на научноистражувачките организации, асоцијациите на стопанството и другите структури во научноистражувачката дејност. Со заедничките програми на научните истражувања на ниво на одделни републики или автономни покраини и на ниво на земјата, ќе се отстранува уситеноста и затвореноста и ќе се обезбеди поделба на трудот и специјализација во научноистражувачките организации.

Ќе се преземаат соодветни мерки и активности заради побрз развој и подобро функционирање на информативниот систем на научно-технолошките и патентните информации, на стандардите и техничките нормативи.

Ќе се создаваат услови за побрз развој на творештвото и инвентивните дејности и за примена на нивозагоните во процесот на производството, пред сè, со самоуправно конституирање на обврските на организациите на здружен труд повеќе да ја вреднуваат инвентивната работа во распределбата на доходот и личните доходи.

Ќе се иницира склучување на општествен договор за начинот и формите на соработката врз утврдувањето на општата политика на стандардизацијата за унапредување на квалитетот на производите и услугите.

7. Социјалниот развој и општествените дејности

7.1. Остварувањето на политиката на социјалниот развој во услови на позабавен растеж на животниот стандард бара максимална рационализација на користењето на расположивите средства во сите средини.

Со политиката за распоредување на доходот и распределба на средствата за лична и заедничка потрошувачка, со општествените договори и самоуправните спогодби ќе се обезбедат односи во распределбата што, со проширувањето на материјалната основа на здружениот труд и јакнењето на репродуктивната способност на стопанството. Ќе овозможат поскладни односи и стабилно движење на основните категории на животниот стандард.

7.2. Развојот на општествените дејности ќе се усогласува со потребите на здружениот труд и на општеството во целост и со материјалните можности, врз основа на заснички утврдени програми за работа и развојот на општествените дејности. Поватаму ќе се унапредува и поттикнува примената на принципот за слободната размена на трудот врз основа на критериумите и мерилата за одделните општествени дејности.

Трансформацијата на придонесите од личните доходи и доходот за задоволување на заедничките потреби во придонеси за кои работниците непосредно одлучуваат, ќе придонесе за елементарноста на автоматизмот во издвојувањето на овие средства. На тој начин издвојувањето на средства за намирнување на заедничките потреби ќе зависи и од придонесот на општествените дејности кон остварувањето на доходот во материјалното производство.

Здружувањето на средства за задоволување на засничките потреби ќе се заснова врз надминувањето на фиксниот систем на формирањето на овие средства, врз начелата за слободна размена на трудот, врз договорите за основите на плановите на републиките и на автономните покраини и врз самоуправно усогласените програми на организациите на здружен труд од општествените дејности. Растежот на средствата за овие потреби ќе биде побавен од растежот на доходот во рамките на утврденото учество за овие намени.

Остварувањето на правата врз основа на социјалната сигурност ќе се движи во граѓаните на расположивите средства и на реалните можности за издвојување на средства од доходот на стопанството и од личните доходи на работниците и граѓаните, со тоа што овие права можат да се прошируваат доволку за тие да се обезбедат потребните средства.

7.3. Заради заштитата на животниот стандард на работните луѓе и граѓаните, посебно на домаќинствата со ниски приходи, ќе се воведува компензација на цените на некои основни прехранбени производи, ќе се спроведува селективна политика

на потрошувачките кредити и ќе се преземаат други мерки.

Ќе се врши субвенционирање на станарните на домаќинствата со пониски приходи и ќе се води подоследна политика на солидарноста во станбената изградба. Ќе се создаваат услови за поголем опфат на децата за престој во претшколските и школските установи и за пошироко обезбедување на општествена исхрана за школските деца.

Ќе се применуваат селективни критериуми во намирнувањето на заедничките потреби во организациите на здружен труд.

Заради обезбедување на материјалната и социјалната сигурност на работниците, ќе се оневозможи создавањето на неоправдани социјални разлики, подоследно ќе се применува принципот на солидарноста и заемноста, ќе се воспоставува систем за следење на животните трошоци и ќе се препрспита и усогласи политиката на загарантирањето лични доходи.

8. Вработеноста и вработувањето

8.1. Во условите на позабавен стопански растеж ќе се води активна политика на продуктивното вработување која ќе придонесе за порационално стопанисување и стабилен растеж на вработеноста. Со програмите за развој и со деловната политика на организациите на здружен труд и со мерките на економската политика ќе се создаваат услови за вработување и за подобрување на образовната структура на вработените. Во политиката на вработување ќе им се даде приоритет на младите стручни кадри.

8.2. За создавањето на услови за вработување ќе придонесе: сведувањето на допозитивната и прекувремената работа на општествено и економско-технички неопходно ниво, спречувањето на сите форми на бесправна работа и ограничувањето на работата на пензионерите.

Врз вработувањето на младите стручни кадри ќе се влијае и со нивно стимулирање да се определуваат за дефицитарните занимања, со развивање на професионалната ориентација и на системот за прекавалификација на работниците, вклучувајќи го и порешителното развивање на образованието при работата и од работниот однос, како и во целост со подолготронуто планирање на кадрите во сите средини, како и со усогласување на плановите и програмите за образование со плановите на организациите на здружен труд и со нивните потреби од работна сила.

Неопходно е да се забави порастот на вработеноста на непроизводствени работи во основните организации на здружен труд од материјалното производство и во заедничките служби на востановските дејности.

Ќе се создаваат услови за попотполно користење на земјишните и другите потенцијали на земјоделските стопанства со зголемување на нивниот доход и зголемување на економската и социјалната сигурност на земјоделците, заради нивно задржување на село и за поголемо работно ангажирање во земјоделското производство.

Со стимулативни мерки на даночната и кредитната политика и со други мерки на економската политика, општествено-политичките заедници ќе го поттикнуваат продуктивното вработување на работниците што се вработат од привремена работа во странство и на другите работни луѓе заинтересирани за личниот труд со средства во сопственост на граѓаните. Републиките и автономните покраини ќе го поттикнуваат основањето на договорни организации на здружен труд и на други форми на работа во малото стопанство.

Кон посфлексно вработување на стручните кадри ќе придонесе поголемата територијална поддршка на кадрите.

9. Заеднички основи на даночната политика

Со договор на републиките и на автономните покраини ќе се обезбеди патомошно усогласување на системот и на политиката на даноците и другите даночни задолжби потполно остварување на економската, развојната, стабилизационата и социјалната политика.

Даночната политика ќе биде во поголема мера инструмент на економската политика за поттикнување на договорениот развој, а посебно на политиката на економската стабилизација, на извозот и на стабилната изградба. Со даночната политика ќе се обезбеди данокот на промет сè повеќе да биде во функцијата на економската политика, неговото учество во општествениот производ да не биде поголемо отколку во 1980 година и со тоа да се обезбеди данокот на промет да не влијае врз јакнењето на инфлаторните движења.

Со политиката на оданочување на доходот на организациите на здружен труд ќе се стимулира вложувањето во развојот на дејностите за кои е договорен побрз развој, вложувањето во развојот на малото стопанство и здружувањето на трудот и средствата, а посебно заради вложување во стопански недоволно развиените републики и во САП Косово.

Ќе се усвојува оданочувањето на личните доходи од самостојно вршење на земјоделската дејност. Ќе се обезбеди континуирана ревалоризација на катастерскиот приход и, паралелно со тоа, ќе се создаваат услови како основа за оданочувањето да се воведува и применува и доходот од земјоделската дејност на земјоделците, според специфичностите на републиките и на автономните покраини. Со воведувањето на даночните олесненија и со остварувањето од данокот ќе се поттикнува здружувањето на земјоделците и развојот на земјоделското производство во ридско-планинските, пограничните подочја и островите.

Со политиката на основниот данок на промет ќе се поттикнува производството што се заснова врз домашни сировини и производството значајно за стабилноста на пазарот и ќе се придонесува за воспоставувањето на поскладни услови за стопанисување и ќе се дејствува врз понудата и побарувачката.

Посебниот данок на промет договорно ќе се утврдува во согласност со економската и социјалната политика и со политиката на основниот данок на промет.

Со политиката на данокот на промет на недвижности и права ќе се поттикнува индивидуалната стабилна изградба.

10. Финансирањето на функциите на Федерацијата

Системот на финансирањето на функциите на Федерацијата и на заедничките потреби што се остваруваат во Федерацијата ќе функционира како интегрален дел на единствениот систем за задоволување на општите општествени и заедничките потреби.

Финансирањето на функциите на Федерацијата ќе се врши во согласност со заедничката политика за обезбедување на средства за задоволување на општите општествени и заедничките потреби.

Годишниот обем на буџетската потрошувачка на ниво на Федерацијата ќе се утврдува секоја година со побавен растеж во однос на растежот на општествениот производ. Во рамките на овој растеж ќе се обезбеди постабилно финансирање на: редовните трошоци, развојот и модернизацијата на Југословенската народна армија и јакнењето на општонародната одбрана, дополнителните средства од буџетот на Федерацијата за општествените и други служби во стопански недоволно развиените републики

и во САП Косово, боречко-инвалидската заштита и другите основни функции на Федерацијата.

Ќе се преземаат мерки за отстранување дефицитот во буџетот на Федерацијата и на другите општествено-политички заедници. Постепено ќе се елиминира користењето на примарната емисија за финансирање на дефицитот на буџетот на Федерацијата, со тоа што секоја година ќе се намалат користењето на емисијата во финансирањето на расходите на Федерацијата, така што 1983 година да престане нејзиното користење. Во 1981 година ќе се преземат конкретни мерки за намалување на учеството на емисијата во финансирањето на расходите на Федерацијата и ќе се најдат други извори на средства за покривање на дефицитот на буџетот на Федерацијата. Средства за финансирање на нестопанските инвестиции на Федерацијата можат да се движат најмногу до 1,5% од вкупните буџетски средства на Федерацијата, вклучувајќи ги и обврските според постојните програми, а во рамките на проекцијата на нестопанските инвестиции на сојузните органи и на сојузните организации за периодот од 1981 до 1985 година што ја донесува Собранието на СФРЈ, со тоа што средствата за финансирање на нестопанските инвестиции на Федерацијата да се движат во согласност со политиката за намалување на нестопански инвестиции во земјата.

11. Животната и работната средина

11.1. Федерацијата, републиките и автономните покраини ќе преземаат соодветни мерки и активности заради заштита и унапредување на човековата работна и животна средина и за уредување на просторот во сите дејности, а посебно во користењето на сировините, енергетските ресурси, собирањето и користењето на секундарните сировини и непуните-ната топлина, со рециклирање на водите и на технолошките флуиди, со неутрализација и одлагање на отпадните материји, со обновата на природните ресурси, воведување на економски и технолошки заокружени процеси и чисти технологии и со други мерки. Ќе се поттикнува склучувањето на соодветни општествени договори и самоуправни спогодби заради утврдување на заедничките критериуми и мерки за заштита на водите, воздухот и почвата од загадување и деградација, за отстранување и санирање на постојните штети и на нивните причини и за преземање превентивни мерки, за зачувување на природата и просторот, особено во урбаните и индустриските центри и агломерации.

Ќе се поддржуваат научните истражувања на технолошко ниво, а инајтиг и ата и иновацијата заради заштита на животната и работната средина, освојување на поч.ст., ефикасност и економични технолошки постапки, производство на посовремена опрема, преработка на секундарните сировини и развојот на информативниот систем.

11.2. Поорганизирано и ефикасно ќе се спроведуваат мерките за заштита при работа што се од влијание врз условите за работа, врз продуктивноста на трудот и продолжувањето на работниот и животниот век. Со унапредување на превентивните дејности, со обучување на работниците, со осовременување на технолошките процеси, јакнење на инспекциските служби и на внатрешната контрола во организациите на здружен труд. Ќе се отстрануваат причините што доведуваат до повреди, професионални заболувања и инвалидност на работниците. Рационално ќе се насочуваат и користат средствата за унапредување на превентивните дејности заради подобрување на условите за работата и заштитата при работата и за професионална рехабилитација на работниците.

12. Поттикнување на побрзиот развој на стопански недоволно развиените републики и на САП Косово

12.1. Остварувањето на засадничките интереси и цели на политиката на побрзиот развој на стопански недоволно развиените републики и на САП Косово ќе се поттикнува:

(1) со здружување на трудот и средствата врз доходовни основи и врз база на заедничките интереси на основните организации на здружен труд од целата земја, посебно од стопански развиените и стопански недоволно развиените републики и автономни покраини, во рамките и надвор од средствата на Фондот на федерацијата за кредитирање на побрзиот развој на стопански недоволно развиените републики и автономни покраини;

(2) со средствата на Фондот на федерацијата за кредитирање на побрзиот развој на стопански недоволно развиените републики и автономни покраини;

(3) со дополнителните средства од буџетот на федерацијата за финансирање на општествените и другите служби;

(4) со најголем удел во користењето на кредитите на Меѓународната банка за обновување и развој и на Меѓународната корпорација за инвестиции и со соодветно учество во користењето на другите странски кредити;

(5) со царински олесненија за увозот на специфична опрема под поповолни услови за изградба на објекти врз основа на здружување на трудот и средствата врз доходовни основи и врз база на засадничките интереси за развој на стопански недоволно развиените републики и на САП Косово;

(6) со поголемо користење од страна на организациите на здружен труд на современите دستигања на науката, технологијата и на организацијата на работата.

12.2. Најбрзиот развој на САП Косово, како изразито стопански недоволно развиена покраина, ќе се поттикнува со:

(1) обезбедување поголемо учество во средствата на Фондот на федерацијата за кредитирање на побрзиот развој на стопански недоволно развиените републики и автономни покраини, во дополнителните средства од буџетот на федерацијата за финансирање на општествените и другите служби и во кредитите на Меѓународната банка за обновување и развој;

(2) преземање и посебни мерки што ќе се утврдат со договор на федерацијата, републиките и автономните покраини за најбрзиот развој на САП Косово во периодот од 1981 до 1985 година.

Со посебен договор за политиката на најбрзиот развој на САП Косово ќе се утврдат мерките на монетарно-кредитната политика со кои ќе се поттикнува најбрзиот развој на оваа покраина.

12.3. Ќе се преземаат активности и мерки со кои ќе се придонесува ефикасноста на инвестициите во стопански недоволно развиените републики и во САП Косово, земени заедно, да не биде понеповолна од 10% од просекот на земјата.

12.4. Средства на Фондот на федерацијата за кредитирање на побрзиот развој на стопански недоволно развиените републики и на САП Косово се формираат по стапка од 1,83% од општествениот производ на општественото стопанство на Југославија, и тоа:

— 50% со здружување на трудот и средствата на организациите на здружениот труд;

— 50% со задолжителен заем што го уплатуваат основните организации на здружен труд кои вршат стопанска дејност.

Заинтересираните републики и автономни покраини можат договорно да утврдат и поголемо учество на средствата врз основа на здружување во вкупните средства на Фондот од предвидените 50%.

Во републиките и во автономните покраини ќе се разработат конкретни програми за здружување на трудот и средствата. Стопанската комора на Југославија, во соработка со стопанските комори на републиките и со стопанските комори на автономните покраини и со другите асоцијации на здружен труд, ќе ги согледа можностите за поврзување на програмите за развој и ќе иницира активности врз здружување на трудот и средствата помеѓу организациите на здружен труд од стопански развиените и стопански недоволно развиените републики и автономни покраини.

Републиките и автономните покраини ќе го поттикнуваат здружувањето на трудот и средствата во развојните програми во стопански недоволно развиените републики и во САП Косово, со ослободување од одделни придонеси, во целост или делумно, за определен период и со договорно утврдените мерки во рамките на засадничката економска политика на нива на федерацијата.

Ќе се поттикнува развојот на преработувачките капацитети во стопански недоволно развиените републики и во САП Косово со здружување на трудот и средствата и со други мерки, заради создавање на условите за побрз развој на овие подрачја.

12.5. Распределбата на средствата на Фондот на одделни стопански недоволно развиени републики и на САП Косово се утврдува со посебен сојузен закон, со тоа што разликата, што настапува врз основа на учеството на САП Косово од 42,6% во вкупните средства на Фондот што се формираат по стапка од 1,83% и учеството од 45% во вкупните средства на Фондот ако тие би се формирале по стапка од 1,80% од општествениот производ на општественото стопанство на Југославија, ќе се обезбеди со посебен договор за политиката на најбрзиот развој на САП Косово, но тие средства да бидат од ист квалитет како и средствата на Фондот.

12.6. Кредитните услови за делот на средствата на Фондот што се формираат од задолжителниот заем се утврдуваат со посебен сојузен закон.

Условите под кои делот од средствата на Фондот врз самоуправни основа се здружува во развојните програми во стопански недоволно развиените републики и во САП Косово договорно ги утврдуваат заинтересираните организации на здружен труд, пред сè, врз основа на заедничкиот приход и доход.

12.7. Средства на Фондот што се формираат од задолжителниот заем, односно со здружување на трудот и средствата, првенствено ќе се насочуваат за изградбата на стопански објекти што обезбедуваат побрз растеж на вработеноста и што придонесуваат за побрзиот растеж на доходот, во согласност со општествените планови на републиките и на автономните покраини.

Републиките и автономните покраини ќе разработат конкретни програми за здружување на трудот и средствата.

Со посебен договор на републиките и на автономните покраини, кој ќе се донесе до крајот на првото полугодие на 1981 година, ќе се утврди динамиката на здружувањето на трудот и средствата и другите прашања во врска со разработката и спроведувањето на основните решенија што се однесуваат на здружувањето на трудот и средствата.

По истекот на секоја година до Собранието на СФРЈ ќе се поднесува извештај за резултатите од здружувањето на трудот и средствата од стопански развиењите и стопански недоволно развиените републики и автономни покраини.

12.8. Средствата за премостување на разликите помеѓу роковите за запишување на земот и планот на средствата на Фондот во износ од околу 4 милијарди динари, што ќе се утврдат врз основа на податоците на Службата на општественото кинговодство, ќе се обезбедуваат во договор со републиките и автономните покраини. По исклучок, средствата што втасуваат во 1981 година ќе се обезбедат во буџетот на федерацијата.

12.9. Дополнителните средства од буџетот на федерацијата за финансирање на општествените и на другите служби во стопански недоволно развиените републики и во САП Косово во 1981 година изнесуваат 0.83% од општествениот производ на вкупното стопанство на Југославија, со тоа што стапката на издвојување секоја на една година до 1985 година да се намалува за по 0.03%. Разликата што остапува со намалувањето на стапките на придонесот за финансирање на општествените и на другите служби ќе ѝ се надомести на САП Косово, врз основа на посебен договор, од буџетот на федерацијата. На САП Косово исто така ќе му се отстапат 80% од приленесот што таа покраина е должна да го уплати во буџетот на федерацијата.

12.10. Распределбата на дополнителните средства на одделни стопански недоволно развиени републики и на САП Косово се утврдува со посебен сојузен закон.

Политиката наменена на користењето на дополнителните средства ќе ја утврдат стопански недоволно развиените републики и САП Косово во своите општествени планови.

12.11. Стопански недоволно развиените републики и САП Косово ќе учествуваат со 80% во распределбата на кредитите на Меѓународната банка за обновување и развој и на Меѓународната корпорација за инвестиции, по претходното издвојување за СР Србија без автономните покраини во височина од 15% од вкупниот износ на кредитите.

Распределбата на кредитите на Меѓународната банка за обновување и развој и на Меѓународната корпорација за инвестиции на одделните стопански недоволно развиени републики и на САП Косово ќе се врши според односите во распределбата на вкупните средства на Фондот, со тоа што разликата за САП Косово, до учеството од 45%, ќе се обезбеди од кредитите на Меѓународната банка за обновување и развој и на Меѓународната корпорација за инвестиции со посебен договор за политиката на најбрзиот развој на САП Косово.

12.12. Сите општествено-политички засадници и Фондот на федерацијата ќе донесат соодветни мерки со кои ќе се поттикнува самоуправното здружување на трудот и средствата и поврзувањето на основните организации на здружен труд од целата земја, а посебно од развиените и стопански недоволно развиените подрачја.

13. Општонародната одбрана и општествената самозаштита

Самоуправните организации и заедници и општествено-политичките заедници, во рамките на своите права и должности, ќе ги преземаат потребните мерки за натамошно јакнење на способноста за одбрана и заштита на земјата.

Во општествено-политичките планови а посебно во изградбата и модернизацијата на капацитетите на стопанските и на општествените дејствија и во други активности, ќе се создаваат услови за обезбедување на потребите на вооружените сили и на населението во војна.

Ќе се обезбедува стабилно финансирање на функционалните потреби на развојот и модернизацијата на Југословенската народна армија и јакнење на општонародната одбрана од надлежноста на федерацијата. Средствата за финансирање на Југословенската народна армија ќе се обезбедат со издвојување на 5.80% од остварениот национален доход на вкупното стопанство на Југославија по текушти цени.

Во републиките и во автономните покраини ќе се издвојува најмалку 0.40% од вкупниот национален доход за обезбедување на програмата за развој на општонародната одбрана и општествената самозаштита. Со овие средства нема да се финансираат скривалиштата и постојалите стопански резерви.

Задвижното обезбедување на вооружените сили трајно ќе се потпира врз производните и услужните капацитети, првенствено врз оние што ќе ги снабдуваат вооружените сили и во евентуална војна. Ќе се продолжи со кадровско оспособување и материјално-техничко оспособување на специјализирани органи и служби на заштитата на општеството, особено на органите за внатрешни работи.

При изградбата на нови капацитети за наменско производство, со уважување на потребите на народната одбрана, а во согласност со соодветните критериуми, ќе им се дава предност на локациите во оние републики и автономни покраини во кои наменското производство досега доволно не се развиваше.

Во обезбедувањето снабдување на индустријата со производни материјали, со делови и со други компоненти и опрема, посебно ќе се води сметка да се обезбедат потребите на индустријата за вооружување и на производството на опрема за цивилната заштита.

Со диференцирани и селективни мерки на општествено-политичките заедници ќе се поттикнува изградбата и здружувањето на производните и услужните капацитети во ридско-планинските и приграничните подрачја, во приморскиот појас и на островите.

Со соодветни мерки ќе се помагаат активностите на општествените организации што придонесуваат за организирање и оспособување на работните луѓе и на граѓаните за вооружена борба и за други форми на отпор, за извршување на здравствените, социјалните и други хуманитарни задачи, за противпожарна заштита, пирење на техничката култура, како и на други активности од интерес за општонародната одбрана и општествената самозаштита.

Со посебни мерки и средства ќе се стимулира и помага изградбата и производството на мали енергетски (мали хидроцентрали, агрегати, рудници за јаглен и др.) и на помали производни и услужни капацитети, што првенствено би се користеле во војна.

Носителите на производството и на услугите од интерес за одбраната ќе подготвуваат документација и алати и ќе создаваат други услови за поедноставено производство и вршење на услуги во војна, како и за преместување на капацитетите и оспособување за работа на други локации, вклучувајќи и импровизирано производство и услуги, домашната ракетворба и сл.

14. Информирање

14.1. Заради остварување на правата на работниците во здружениот труд, на работните луѓе и граѓаните и за создавање услови за нивно активно учество во решавањето за сите прашања од општествениот живот и работа и за насочување на општествениот развој ќе се обезбеди изградбата на самоуправен општествен и јавен систем за информирање и натамошен развој на информативните дејности.

14.2. Со усовршување на статистиката и евиденцијата, со издвојување на информативниот систем на планирањето и со следење на стопанските движења, со изградба на информативни системи и потсистеми и со донесување на посебни програми за развој на информатиката, ќе се обезбеди работниците во здружениот труд да располагаат со навремени и доволни информации за можностите на развојот, за остварувањето на доходот и за неговата распределба и употреба.

14.3. Особено ќе се развиваат оние елементи на системот на информирање во организациите на здружен труд што се од значење за нивното меѓусебно известување и за усогласување на одлуките за деловната и развојната политика.

14.4. Организациите на статистиката и Службата на општественото книговодство понатаму ќе го приспособуваат системот на показателите кон потребите за следење на движењето на општествено-економските односи, за остварување на плановите и за текушките стопански движења и ќе ги извршат потребните усогласувања на дефинициите на податоците и показателите. Ќе се обезбеди поширока примена на современата техника и на автоматизацијата во развојот на информативните системи.

14.5. Ќе се развиваат системот и средствата за јавно информирање и ќе се создаваат услови за развој на производството на домашна опрема и на репродукционни материјали за потребите на печатот и на радиотелевизијата.

ТРЕТ ДЕЛ

ПОСЕБНИ ОБВРСКИ И ЗАДАЧИ

Поаѓајќи од начелото на континуитетот на планирањето, а врз основа на договорите за основите на Општествениот план на Југославија за периодот од 1981 до 1985 година и од други документи, федерацијата, републиките и автономните покраини ги преземаат следните обврски и задачи:

1. Заедничките интереси и задачи, насоките и рамките за донесување на мерките на економската политика и преземените обврски од страна на потписниците на договорите утврдени во договорите за основите на Општествениот план на Југославија за периодот од 1981 до 1985 година ќе се остваруваат согласно со преземените обврски во договорите.

Заедничките интереси и задачи на развојната политика, утврдени со договорите за основите на Општествениот план на Југославија и со овој план, ќе се остваруваат со склучување на самоуправни спогодби на заинтересираните самоуправни организации и зедници. Федерацијата, републиките и автономните покраини ќе го поттикнуваат склучувањето на овие спогодби.

Со мерките на економската политика, што ќе се донесуваат во согласност со овој план, ќе се обезбеди, пред сè остварување на политиката за економска стабилизација и натамошниот развој на социјалистичките самоуправни општествено-економски односи.

2. Заради обезбедување на доследна примена на системските решенија, со нивна разработка и со дополнување на инструментите и мерките на економската политика, Сојузниот извршен совет, во

соработка со извршните совети на републиките и на автономните покраини, во текот на 1981 година ќе изврши или ќе предложи потребни измени и дополненија на одредбите на системските закони, на инструментите и мерките на економската политика, поаѓајќи од насоките и рамките за донесување на мерките на економската политика утврдени во овој план и од обврските преземени во договорите за основите на Планот. Сојузниот извршен совет, во соработка со извршните совети на републиките и на автономните покраини и со други учесници во договорите за основите на Општествениот план на Југославија, најдоцна до 30 јуни 1981 година ќе утврди посебна програма за работата врз извршувањето на задачите што произлегуваат од Општествениот план на Југославија и од договорите за основите на овој план. Во текот на остварувањето на Општествениот план на Југославија Сојузниот извршен совет ќе врши и ќе предлага потребни приспособувања на инструментите и мерките на економската политика во согласност со потребата за остварување на утврдените заеднички интереси и цели на развојот и на економската политика.

3. Заинтересираните самоуправни организации и зедници и општествено-политичките зедници треба до 30 јуни 1981 година да склучат посебен договор за истражување на енергетските извори и за користењето на новите видови енергија и за повеќенаменското користење на јагленот, со кои ќе се утврдат и изворите на средствата за финансирање на тие истражувања. Стопанската комора на Југославија ќе покрене иницијатива за склучување на овој договор.

4. Врз основа на самоуправно усогласените енергетски биланси по републики и автономни покраини ќе се донесе енергетски биланс на Југославија, вклучувајќи го и електроспергетскиот биланс на земјата за периодот од 1981 до 1985 година, најдоцна до 30 јуни 1981 година. Поаѓајќи од петгодишниот енергетски биланс, за секоја година ќе се утврдува енергетскиот биланс на Југославија. Годишниот енергетски биланс на Југославија ќе се донесе најдоцна до 20 декември текушата година за наредната година.

5. До крајот на 1981 година ќе се склучи договор за кондензијата на долгорочниот развој на енергетиката во рамките на долгорочната политика на развојот на Југославија и посебен договор за развојот и примената на нуклеарната енергија во енергетиката до 2000 година.

6. Во текот на 1981 година, врз основа на искуствата во применувањето на привремените решенија од точка 6 член 5 на Договорот за основите на Општествениот план за усогласување и насочување на тековните на општествената репродукција, ќе се утврдат трајните решенија до 1985 година за начинот на обезбедувањето на девизни средства за увоз на нафта, деривати на нафта и јаглен за коксирање, во врска со набавката и пропорционалното снабдување со нафтени деривати и коке на сите подрачја на земјата и други прашања во врска со оваа точка.

7. До крајот на јули 1981 година ќе се склучи посебен договор со кој ќе се разработи заедничката политика на програмата на истражувањата на микералните и други суровини и ќе се утврдат обврските на учесниците на договорот за остварувањето на таа политика.

8. До крајот на првото полугодие 1981 година ќе се склучи посебен договор за производството, извозот и увозот на основните фармацевтски суровини и полупроизводи, со тоа што тежиштето да биде врз производството кое придонесува за супституција на увозот и за намалување на техничко-технолошката зависност на фармацевтската ин-

дустрија од странство. Со тој договор ќе се регулира обемот и динамиката на изградбата на суровинските и преработувачките капацитети, како и условите за применливоста научноистражувачка работа.

Самуравните интересни заетници за економски односи со странство во рамките на Интересната заедница на Југославија за економски односи со странство, би требало до крајот на март 1981 година, врз база на единствени критериуми за стекнувањето на право на купување девизи, да го утврдат начинот на обезбедувањето девизи за увозот на суровини за производство на лекови и на готови лекови што во земјата не се произведуваат.

9. До крајот на првото полугодие 1981 година ќе се склучи договор за стратегијата на технолошкиот развој со кој ќе се утврдат критериумите за трансфер на технологија од другите земји и ќе се создадат услови за обезбедување на побрз развој на сопствената технологија и за порационално користење на увозната технологија.

Стопанската комора на Југославија, заедно со стопанските комори на републиките и со стопанските комори на автономните покраини, до крајот на првото полугодие 1981 година ќе ги утврдат критериумите и постапката за купување и порационално користење на постојните лиценци, тргувајќи од принципот при увозот да им се овозможи користење на технологијата на други заинтересирани организации на здружен труд во земјата и купувањето на лиценци да биде врзано за повеќе форми на производствената и деловно-техничката соработка, за развојот на сопствената технологија, за ширењето на пазарот и за можностите за пласман на стоки, пред сè за извозот, како и за извоз на технологија во други земји врз рамноправни основи.

10. Во согласност со задачата утврдена во точка 3.2.3.3. на овој план, републиките и автономните покраини врз основа на меѓусебно усогласените планови за развој на самоуправните организации и засадници од областа на производството на храна и на другите заинтересирани организации и заедници, до 30 јуни 1981 година ќе ги утврдат своите биланси на потребите во потрошувачката и можностите на сопственото производство, увозот и извозот, како и потребите од резерви на основните земјоделски и прехранбени производи, за периодот од 1981 до 1985 година. Поаѓајќи од билансот за петгодишниот период, секоја година во републиките и во автономните покраини најдоцна до 1 септември, а за федерацијата до 10 септември текушната година, ќе се утврдат меѓусебно усогласени биланси за наредната економска година.

11. Заштитните цени за основните земјоделски производи ќе се утврдат до 15 септември текушната година за наредната економска година.

12. Ќе се разработи долгорочна стратегија за зголемување на производството за извоз на земјоделски и на земјоделско-прехранбени производи и политиката за поттикнување на извозот на тие производи.

13. Сојузниот извршен совет, во соработка со другите потписници на Договорот за усогласување и издочување на тековите на општествената репродукција, ќе ја разгледа и оцени потребата до крајот на 1981 година да се донесе договор за остварувањето на политиката на развојот на агроиндустрискиот комплекс, утврдена со овој план.

14. Заради обезбедување интегритет на општествените средства и реално утврдување на доходот, со измена на сојузните прописи ќе се обезбеди по-реална валоризација на вредноста на основните средства и ќе се изменат стапките на амортизацијата заради пореално и побрзо репродуцирање на ос-

новните средства и вивно одржување на современо техничко-технолошко ниво.

15. Федерацијата, републиките и автономните покраини ќе ги поттикнуваат организациите на здружен труд и банките со самоуправни спогодби да издочат најголем дел од средствата за развој на производството на дефицитарни суровини, енергија, основни земјоделско-прехранбени производи, на дејностите што постигнуваат позначајни резултати во извозот и намалувањето на увозот и за решавање на платнобилансните проблеми на земјата, за производството на опрема и постројки со кои се обезбедува поголемо техничко-технолошко ниво на стопанството и развој на магистралните сообраќајници и интегралниот транспорт.

16. Во текот на 1981 година ќе се разгледа примената и потребата од доградба на определени решенија на системот во областа на економските односи со странство. Во рамките на тоа, истајќи од обврските утврдени во договорите за основите на Општествениот план на Југославија, ќе се проучи функционирањето, начинот на утврдување и следење на остварувањето на платнобилансните и девизнобилансните позиции на републиките и на автономните покраини во единствениот платен и во единствениот девизен биланс на Југославија, при што ќе се проучи и оцени можноста за применување на планирањето и следењето на економските односи со странство од физичките текови врз девизните текови; функционирањето на девизниот пазар во услови на дефицит на платниот биланс на Југославија; начинот на обезбедување девизни средства за финансирање на функциите и обврските на федерацијата и други прашања од функционирањето на системот во оваа област. Врз основа на тоа ќе се донесат соодветни решенија што, по можност, би се применувале во текот на 1981 година, а најдоцна од 1 јануари на 1982 година.

17. Со посебен договор на републиките и на автономните покраини, што ќе се склучи до 31 март 1981 година, ќе се утврдат критериумите, распоредот на правата и обемот на задолжувањата на републиките и на автономните покраини во странство во периодот од 1981 до 1985 година.

18. Федерацијата, републиките и автономните покраини до 31 март 1981 година ќе ги утврдат критериумите и механизмите за признавање на правото на компензација врз основа на исклучително ограничување и забрана на извозот, за утврдување на височината на компензацијата и за обезбедување на девизни средства за остварувањето на тие права.

19. До крајот на првото полугодие 1981 година, со измени на законот ќе се разработи подолесен систем на царинската политика врз селективна основа, со која ќе се обезбеди соодветна заштита на домашното производство и технологија во согласност со утврдената развојна политика.

20. Во текот на 1981 година ќе разработат и утврдат попотполни механизми на долгорочната прозивна кооперација и деловно-техничка соработка врз долгорочна основа, за да се зголеми извозот од овие форми соработка со странство.

21. До 31 март 1981 година ќе се разработат и регулираат сите прашања врзани за реализацијата на член 15 од Договорот за основите на Општествениот план на Југославија за политиката на развојот на економските односи со странство во периодот од 1981 до 1985 година.

22. Општествено-политичките заедници и самоуправните организации и засадници ќе преземат мерки и активности за поредно снабдување на пазарот и за отстранување на недостатоците во снабдувањето на пазарот, како и во производите што тие пречат на функционирањето на единствениот југословенски пазар. Ќе се утврдат материјални билан-

си на поважните сировини и репродукциони материјали и на стоките за широка потрошувачка од домашно производство и од увоз и мерките за инвентарна реализација. Материјалните биланси ќе ги утврди Сојузниот извршен совет во соработка со републиките и со автономните покраини, со Стопанската комора на Југославија и со Интересната заедница на Југославија за економски односи со странство.

За одделни позначајни производи ќе се склучат општествени договори и самоуправни спогодби, со кои ќе се обезбеди реализација на усвоените материјални биланси. Со тие договори и спогодби првенствено ќе се обезбеди снабдување со основните сировини и репродукциони материјали, како и со стоките за широка потрошувачка од домашни извори и, во рамките на платнобилансните позиции на републиките и на автономните покраини, ќе се утврди обемот и начинот на обезбедувањето на потребните девизи за увозот на основни сировини и репродукциони материјали и на стоки за широка потрошувачка, односно на увозните компоненти за нивно производство.

23. До крајот на првото полугодие 1981 година ќе се склучи договор на федерацијата, републиките и автономните покраини со кој ќе се обезбедат трајни и стабилни извори за финансирање на стокосните резерви и изградбата на складишен простор. Во овој рок ќе се донесе програма за стокосните резерви за периодот од 1981 до 1985 година и, во согласност со тоа, ќе се утврди изградбата на складишниот простор, за да се обезбедат потребниот обем и структура на резервите на основните индустриски сировини, репродукциони материјали и опрема и на основните исцрпувачки и прехрамбени производи и професионално функционирање на системот на стокосните резерви заради постигање на стабилни односи во производството и на единствениот југословенски пазар и зајакнување на одбранбената способност на земјата.

24. Сојузната заедница за работите на цените што побрзо, а најдоцна до крајот на септември 1981 година, ќе подготви анализа на паритетот на цените, посебно на паритетот на цените во енергетиката, и ќе предложи режисија за усогласување на односите во цените.

25. Органите на федерацијата постојано ќе го следат и ќе преземаат мерки за намалување на користањето на краткорочните средства на банките во долгорочни пласмани и за усогласување на пласманите со рочната структура на средствата, во согласност со политиката за стабилизација и сведување на инвестициите во реални рамки. Затоа секоја година во Резолуцијата за остварувањето на Општествениот план на Југославија и во Одлуката за целите и задачите на заедничката монетарно-кредитна политика, ќе се утврдуваат задачите што треба да се извршат.

26. Со одлука на Собранието на СФРЈ секоја година ќе се утврдуваат критериумите врз основа на кои постепено ќе се врши стеснување на селективните измени од примарната емисија, така што во предниот период до крајот на 1983 година селективниот начин на кредитирање да се замени со монетизација со селективно обележје, со тоа што во предниот период посебен третман ќе имаат извозот и земјоделството.

27. Федерацијата, републиките и автономните покраини ќе иницираат во првото полугодие 1981 година со самоуправни спогодби на банките да се обезбедат, врз потрајна основа, средства за кредитирање на пласманот на опрема, бродови и шипски возила во земјата со насочување на соодветен дел од кредитниот потенцијал на банките, кој може да се користи за долгорочни пласмани.

28. Сојузниот извршен совет, до крајот на првото полугодие 1981 година, ќе го разработи и ќе го утврди врз долгорочни основи начинот на стабилно обезбедување на средства за кредитирање на извозот на инвестицијата опрема, бродови, технологија и инвестициони работи во странство.

29. Во текот на 1981 година ќе се испита можноста кредитите од примарната емисија за селективни намени да им се отстапат на трајно користење на организациите на здружен труд.

30. Во 1981 година ќе се изврши анализа на функцијата на задолжителната резерва како инструмент за монетарно-кредитно регулирање и ќе се согледа нејзината корелација со емисијата и влијанието врз монетарно-кредитната политика и, врз основа на тоа, ќе се дадат соодветни предлози во политиката на задолжителната резерва.

31. Во 1981 година Сојузниот извршен совет ќе му предложи на Собранието на СФРЈ мерки за доградба на монетарниот и кредитниот систем, а посебно мерки со кои би се подобрило користењето на примарната емисија како инструмент на монетарно-кредитното регулирање.

32. Сојузниот извршен совет во 1981 година ќе му предложи на Собранието на СФРЈ предлог на мерки за усогласување на системот на интерните банки и на посебните финансиски служби, како и на платниот промет.

33. Народната банка на Југославија, во соработка со народните банки на републиките и со народните банки на автономните покраини и со Здружението на банките на Југославија, ќе го разработи, применува и управува финансиското и монетарното планирање заради поголемо усогласување на финансиските и монетарните текови и обезбедување плановите на самоуправни организации и единици и на општествено-политичките заедници да се засноваат врз реалните финансиски средства.

Подоцна ќе се афирмира и развива системот за монетизација како претежно вид на користењето на емисијата, и ќе се отстрани обезбедувањето на средства за сите видови финална потрошувачка од примерната емисија; треба да се определат и мерките со кои ќе се намалуваат кредитно-депозитните односи и мерките за побрза трансформација на банкарството во целина.

34. До крајот на 1981 година ќе се склучат договори на републиките и на автономните покраини заради натамошно усогласување на системот и на политиката на даноците и другите давачки заради попотполно остварување на заедничките цели и на стабилизационата политика.

35. До 31 март 1981 година ќе се склучи посебен договор за политиката на најбрзиот развој на САП Косово, со кој ќе се утврдат посебни мерки за обезбедување на материјални и други услови за најбрзиот развој на САП Косово. Со овој договор ќе се утврдат и мерките на кредитно-монетарната политика со кои ќе се поттикнува најбрзиот развој на оваа покраина.

Со овој договор ќе се утврдат условите и начинот на намирнување на обврските на САП Косово спрема републиките и САП Војводина врз основа на анuitетите по кредитите дадени на САП Косово од средствата на Фондот на федерацијата за кредитирање на побрзиот развој на стопански недоволно развиените републики и автономни покраини во периодот до 1980 година, во согласност со Законот за преземањето на обврските на републиките и на автономните покраини за враќање на анuitетите по кредитите дадени на Социјалистичка Автономна Покраина Косово од средствата на Фондот на фе-

дериацијата за кредитирање на побрзиот развој на стопански недоволно развиените републики и автономни покраини во периодот до 1980 година.

36. Со посебен договор, републиките и автономните покраини, најдоцна до крајот на I полугодие 1981 година, ќе ги утврдат условите, динамиката и другите прашања врзани за разработката и спроведувањето на основните решенија содржани во Договорот за основите на Општествениот план на Југославија за политиката на побрзиот развој на стопански недоволно развиените републики и на Социјалистичка Автономна Покраина Косово за периодот од 1981 до 1985 година, што се однесуваат на здружувањето на договорениот дел на средствата и Фондот на федерацијата за кредитирање на побрзиот развој на стопански недоволно развиените републики и автономни покраини.

37. До 31 март 1981 година ќе се донесе програма на активностите врз изнаоѓањето на објективизирани критериуми и показатели за определување на степенот на стопанската развиеност на републиките и на автономните покраини и за работа, врз наглагошното унапредување и промени на системот за поттикнување на побрзиот развој во согласност со Уставот на СФРЈ.

Сојузниот извршен совет до крајот на 1982 година ќе предложи објективизирани критериуми и показатели за определување на степенот на стопанската развиеност на републиките и на автономните покраини, врз основа на кои ќе се утврдуваат републиките и автономните покраини што ќе се сметаат како стопански недоволно развиени, односно како изразито стопански недоволно развиени по 1985 година.

38. Во текот на остварувањето на Општествениот план на Југославија за периодот од 1981 до 1985 година, федерацијата, републиките и автономните покраини ќе го следат остварувањето на договорената политика на побрзиот развој на стопански недоволно развиените републики и на Социјалистичката Автономна Покраина Косово и, во согласност со тоа, ќе преземаат соодветни активности и мерки за остварување на оваа политика, пред сè со здружување на трудот и средствата. Секоја година надлежните органи на федерацијата, во соработка со надлежните органи на републиките и на автономните покраини, ќе изработуваат анализи за остварувањето на политиката на побрзиот развој на стопански недоволно развиените републики и на САП Косово.

39. Федерацијата, републиките и автономните покраини, во согласност со начелото на континуитетот на планирањето и со утврдената заедничка политика и насоките и рамките за донесување на мерки на заедничката економска политика, во текот на остварувањето на Општествениот план на Југославија, ќе преземаат соодветни активности и мерки, пред сè, со поттикнување на здружувањето на трудот и средствата на организациите на здружен труд за изградба на објектите од нивни заеднички интерес, а заради заеднички придонес во создавањето услови за запирање на релативното заостанување во стопанскиот развој на СР Србија без автономните покраини. Во рамките на годишните анализи за остварувањето на општествениот план на Југославија, ќе се следат резултатите за развојот на СР Србија и, по потреба, ќе се договара преземање на соодветни мерки и активности.

40. Со договор на заинтересираните републики и на Автономна Покраина Врјовина ќе се утврдат програмата и потребните мерки за комплексно уредување на реката Сава, водејќи сметка особено за потребите на развојот на земјоделството, за енергетското користење и за унапредувањето на пловидбата, како и меѓусебните обврски во реализацијата на таа програма.

41. Во 1981 година ќе се склучат соодветни општествени договори и самоуправни спогодби и ќе се

донесат прописи со кои ќе се обезбедат заеднички критериуми и конкретни управни економски и технолошки мерки за заштита на водите, воздухот и почвата од наглагошно загадување и деградација, како и за отстранување и санирање на постојните штети и на нивните причини, за преземање на превентивни мерки за зачувување на природата и просторот, особено во урбаните и индустриските центри и агломерации и во нивната околина.

42. Ќе се донесе закон за системот на општествено информирање и ќе се преземат мерки за негово спроведување. Во првото полугодие на 1981 година ќе се разработи програмата и ќе се донесат мерки за рационализација на системот за информирање заради намалување на отоварувањето на организациите на здружен труд со обврската за давање мошне голем број податоци.

43. Заради следење и посусешно остварување на Општествениот план на Југославија за периодот од 1981 до 1985 година и на договорите за основите на планот и за навремено преземање соодветни мерки, органите на општествено-политичките заедници, ка организациите на здружен труд и на другите самоуправни организации и заедници ќе го развиваат системот за информирање и меѓусебно ќе соработуваат во следењето и оцената на движењето и во преземањето активности и мерки за остварување на задачите утврдени во Планот, особено во областа на потрошувачката, економските односи со странство, инвестициите, здружувањето на трудот и средствата, цените и другите области од значење за остварувањето на политиката на општествено-економскиот развој.

44. Конкретните обврски во рамките на предвидените квалификации во делот за производната ориентација и структурните промени, Сојузниот извршен совет и извршните совети на републиките и на автономните покраини, ќе ги утврдат до крајот на 1981 година, по пат и врз основа на соодветните самоуправни спогодби за основите на плановите на самоуправните организации и заедници за периодот од 1981 до 1985 година.

45. Тргувајќи од начелото на континуитетот на планирањето Сојузниот извршен совет, во соработка со извршните совети на републиките и на автономните покраини и со другите учесници во договорите за основите на Општествениот план на Југославија, ќе утврди посебна програма за извршување на обврските и задачите од договорите за основите на планот и на овој план. Со таа програма, покрај другото, ќе се утврдат и активностите врз применувањето на системските решенија, усогласувањето на односите во цените, зголемувањето на мотивираноста на здружениот труд за подобра стопанисување, како и, врз проверување и усогласување на основните показатели и пролорции на Планот. Навремено ќе се покренува иницијатива, ќе се предлагаат и преземаат мерки за извршување на задачите во утврдените рокови и за тоа ќе се известува Собранието на СФРЈ. Заради што првпатно остварување на заедничките интереси и задачи ќе се иницира и поттикнува самоуправни спогодбување во рамките на соодветните делови на здружениот труд и основно на заедници за планска и деловна соработка во рамките на технолошките и доховно поврзаните репродукциони целини.

Учесниците на договорите за основите на Општествениот план на Југославија, со соодветни мерки и активности ќе поттикнуваат, во самоуправните спогодби за основите на плановите и во плановите на самоуправните организации и заедници и во договорите за основите на плановите и во плановите на републиките и на автономните покраини, да се создаваат услови за реализација на производната ориентација и на промените во материјалната структура предвидени со договорите за основите на Општествениот план на Југославија и со овој план.

Сојузниот извршен совет во соработка со извршните совети на собранијата на републиките и извршните совети на собранијата на автономните покраини и со другите учесници во договорите за основите на Општествениот план на Југославија, во согласност со начелото на континуитетот на планирањето, ќе го следи и анализира остварувањето на договорите за основите на Општествениот план на Југославија, ќе ги согледува и оценува условите и можностите на развојот и, во согласност со тоа, ќе презема и ќе предлага соодветни мерки, а по потреба и измени и дополнува на договорите за основите на Општествениот план на Југославија и на самиот Општествен план на Југославија за периодот од 1981 до 1985 година.

153.

Врз основа на член 315 точка 3 од Уставот на Социјалистичка Федеративна Република Југославија, Претседателството на Социјалистичка Федеративна Република Југославија издава

У К А З

ЗА ПРОГЛАСУВАЊЕ НА ЗАКОНОТ ЗА ПРИВРЕМЕНА ЗАБРАНА НА РАСПОЛАГАЊЕТО СО ДЕЛ ОД ОПШТЕСТВЕНИТЕ СРЕДСТВА ЗА ФИНАНСИРАЊЕ НА ИЗГРАДБАТА НА НОВИ ТЕРМОЦЕНТРАЛИ, ТОПЛАНИ И ЕНЕРГАНИ НА ЛОЖ МАСЛО — МАЗУТ ВО 1981 ГОДИНА

Се прогласува Законот за привремена забрана на располагањето со дел од општествените средства за финансирање на изградбата на нови термоцентрали, топлани и енергани на лож масло — мазут во 1981 година, што го усвои Собранието на СФРЈ на седницата на Сојузниот собор од 18 март 1981 година.

П бр. 54
18 март 1981 година
Белград

Претседател на
Претседателството на
СФРЈ,

Цветина Мијатовиќ, с. р.

Претседател на
Собранието на СФРЈ,
Драгослав Марковиќ, с. р.

ЗАКОН

ЗА ПРИВРЕМЕНА ЗАБРАНА НА РАСПОЛАГАЊЕТО СО ДЕЛ ОД ОПШТЕСТВЕНИТЕ СРЕДСТВА ЗА ФИНАНСИРАЊЕ НА ИЗГРАДБАТА НА НОВИ ТЕРМОЦЕНТРАЛИ, ТОПЛАНИ И ЕНЕРГАНИ НА ЛОЖ МАСЛО — МАЗУТ ВО 1981 ГОДИНА

Член 1

Со овој закон во 1981 година привремено се забранува располагањето со дел од општествените средства во организациите на здружен труд, самоуправните интересни заедници и во други самоуправни организации и заедници (во натамошниот текст: организации за здружен труд и други корисници на општествените средства) за финансирање на изградбата на нови термоцентрали, топлани и енергани на лож масло — мазут.

Член 2

Под термоцентрала во смисла на овој закон, се подразбира термоцентрала како посебен објект што служи за производство на електрична енергија, како и термоцентрала — топлана како посебен објект што служи за производство на топла и жешка вода и пареа и електрична енергија.

Под топлана, во смисла на овој закон, се подразбира топлана како посебен објект што служи за производство на топлата енергија во вид на топла и жешка вода или пареа, како и котларниците што обезбедуваат топлота за загревање на станбени, деловни и погонски просторни.

Под енергана, во смисла на овој закон, се подразбира индустриска термоцентрала — топлана како посебен објект што служи за комбинирано производство на топлата и електрична енергија.

Под лож масло — мазут, во смисла на овој закон, се подразбира лесно, средно, тешко, средно и тешко металуршко лож масло.

Член 3

Одредбата на член 1 од овој закон се однесува и на постојните објекти на лож масло на кои се врши реконструкција за замена на постојниот котел со котел од ист или поголем капацитет заради натамошно користење на лож масло.

По исклучок од одредбата на стај 1 од овој член, замена на постојниот котел со котел од ист или поголем капацитет заради натамошно користење на лож масло може да се врши само на оние објекти што со договор ќе ги утврдат републиките и автономните покраини за кои не постојат технички, технолошки, еколошки и економски услови за преминување на јаглен.

Одредбата на член 1 од овој закон се однесува и на новите котли на лож масло, кога организациите на здружен труд и други корисници на општествените средства ги вратуваат во постојните термоцентрали, топлани и енергани на јаглен.

Член 4

Организациите на здружен труд и други корисници на општествените средства што, според прописите што важеле до денот на влегувањето во сила на овој закон, можеа да располагаат со општествени средства за изградба на објектите од чл. 1 и 3 на овој закон, можат и поатаму да ги користат општествените средства за изградба само на тие објекти.

Член 5

Одредбата на член 1 од овој закон не се однесува на енерганите во рафинериите што трошат лож масло.

Одредбите на чл. 1 и 3 од овој закон не се однесуваат на топланите во воените објекти што ќе ги определи сојузниот секретар за народна одбрана, ако во тие објекти поради тешко пристапниот терен или нивна локација на островите или поради посебното својство на средствата што се сместени во нив, не би можело да се обезбеди греење односно климатизација со цврсто гориво или со гас.

Член 6

Со парична казна од 100.000 до 1.000.000 динари ќе се казни за стопански престап организацијата на здружен труд или друг корисник на општествените средства ако општествените средства со кои располага ќе ги употреби спротивно со овој закон за изградба на термоцентрали, топлани и енергани на лож масло — мазут (чл. 1, 3 и 4).

За стопанскиот престап од став 1 на овој член ќе се казни и одговорното лице во организацијата на здружен труд, односно кај друг корисник на општествените средства, со парична казна од 10.000 до 50.000 динари.

Член 7

Овој закон влегува во сила осмиот ден од денот на објавувањето во „Службен лист на СФРЈ“.

154.

Врз основа на член 315 точка 3 од Уставот на Социјалистичка Федеративна Република Југославија, Претседателството на Социјалистичка Федеративна Република Југославија издава

У К А З

ЗА ПРОГЛАСУВАЊЕ НА ЗАКОНОТ ЗА УСЛОВИТЕ И НАЧИНОТ НА ОРГАНИЗИРАЊЕ И РЕГИСТРИРАЊЕ НА ОРГАНИЗАЦИИТЕ НА ЗДРУЖЕН ТРУД ШТО ВРШАТ СТОПАНСКИ ДЕЈНОСТИ ВО СЛОБОДНАТА ЗОНА

Се прогласува Законот за условите и начинот на организирање и регистрирање на организациите на здружен труд што вршат стопански дејности во Слободната зона, што го усвои Собранието на СФРЈ на седницата на Сојузниот собор од 18 март 1981 година.

П бр. 62
18 март 1981 година
Белград

Претседател на
Претседателството на
СФРЈ,

Цветин Мијатовиќ, с.р.

Претседател на
Собранието на СФРЈ,
Драгослав Марковиќ, с.р.

ЗАКОН

ЗА УСЛОВИТЕ И НАЧИНОТ НА ОРГАНИЗИРАЊЕ И РЕГИСТРИРАЊЕ НА ОРГАНИЗАЦИИТЕ НА ЗДРУЖЕН ТРУД ШТО ВРШАТ СТОПАНСКИ ДЕЈНОСТИ ВО СЛОБОДНАТА ЗОНА

Член 1

Со овој закон се утврдуваат условите и начинот на организирање и регистрирање на организациите на здружен труд што вршат стопански дејности во Слободната зона формирана со Спогодбата за унапредување на стопанската соработка помеѓу Социјалистичка Федеративна Република Југославија и Република Италија (во натамошниот текст: Слободната зона).

Член 2

Стопански дејности во Слободната зона може да врши основна организација на здружен труд или работна единица во основна организација на здружен труд односно во работна организација која во својот состав нема основни организации на здружен

труд (во натамошниот текст: работна единица во Слободната зона), организирана и регистрирана под условите и на начинот утврдени со овој закон.

Член 3

Организирањето и регистрирањето на основната организација на здружен труд за вршење на стопанска дејност во Слободната зона се врши под условите и на начинот утврдени во Законот за здружениот труд, ако со свој закон не е поинаку определено.

Основната организација на здружен труд од став 1 на овој член може да врши стопански дејности во Слободната зона само додека е во состав на работната организација во чии рамки, како дел од таа организација, се организирана како основна организација на здружен труд, под условите и на начинот утврдени со овој закон.

Член 4

Седиштето на основната организација на здружен труд од член 3 на овој закон е во местото во кое е седиштето на работната организација во чијшто е состав.

Член 5

Организирањето, вписот односно евидентирањето во судскиот регистар на работната единица во Слободната зона се врши на начинот и според постапката што се утврдени со Законот за здружениот труд.

Член 6

Основната организација на здружен труд од член 3 и работната единица од член 5 на овој закон, по извршениот упис односно евидентирање во судскиот регистар, посебно се евидентираат кај сојузниот орган на управата надлежен за работите на енергетиката и индустријата.

Прописите за ведњето на посебната евиденција ги донесува функционерот кој раководи со органот од став 1 на овој член.

Член 7

Ако основната организација на здружен труд односно работната организација која во својот состав нема основни организации на здружен труд реши да врши самостојна пресметка за работната единица во Слободната зона, должна е да води посебно книговодство според одредбите на Законот за книговодството.

Основната организација на здружен труд, односно работната единица која се организира за вршење на стопански дејности во Слободната зона, покрај условите пропишани со овој закон, мора да ги исполнува и условите пропишани со Протоколот за Слободната зона и со споредбите што ќе бидат склучени помеѓу Социјалистичка Федеративна Република Југославија и Република Италија, кои се однесуваат на условите и начинот на организирање за вршење на стопански дејности во Слободната зона.

Член 9

За организирање на основна организација на здружен труд односно на работна единица во Слободната зона можат да се користат опремата, правата на патенти, лиценци и технички унапредувања и други права што претставуваат средства на трудот и работењето изразени во парична вредност.

Член 10

Овој закон влегува во сила осмиот ден од денот на објавувањето во „Службен лист на СФРЈ“.

155.

Врз основа на член 315 точка 3 од Уставот на Социјалистичка Федеративна Република Југославија, Претседателството на Социјалистичка Федеративна Република Југославија издава

У К А З

ЗА ПРОГЛАСУВАЊЕ НА ЗАКОНОТ ЗА ИЗМЕНИ И ДОПОЛНЕНИЈА НА ЗАКОНОТ ЗА УСТАНОВАТА ЗА ОДРЖУВАЊЕ НА ПОМОРСКИТЕ ПЛОВНИ ПАТИШТА

Се прогласува Законот за измени и дополненија на Законот за Установата за одржување на поморските пловни патишта, што го усвои Собранието на СФРЈ на седницата на Сојузниот собор од 18 март 1981 година.

П бр. 63
18 март 1981 година
Белград

Претседател на
Претседателството на
СФРЈ,
Цветин Мијатовиќ, с. р.

Претседател на
Собранието на СФРЈ,
Драгослав Марковиќ, с. р.

ЗАКОН

ЗА ИЗМЕНИ И ДОПОЛНЕНИЈА НА ЗАКОНОТ ЗА УСТАНОВАТА ЗА ОДРЖУВАЊЕ НА ПОМОРСКИТЕ ПЛОВНИ ПАТИШТА

Член 1

Во Законот за Установата за одржување на поморските пловни патишта („Службен лист на СФРЈ“, бр. 50/74) во член 4 по зборот: „функционирање“ се додаваат зборовите: „и ги врши работите на радиослужбата на поморските пловни патишта“, а по зборот: „проектирање“ текстот до крајот се брише.

Член 2

Во член 8 по зборот: „Југославија“ запирката и зборовите: „на кои важи меѓународниот режим на пловидбата“ се бришат.

Се додава нов став 2, кој гласи:

„Дејот од надоместот за потребите на објектите за безбедност на пловидбата од став 1 на овој член се утврдува соразмерно со учеството на трогодишните потреби за одржување на објектите за безбедност на пловидбата на пловните патишта на кои важи меѓународниот режим на пловидбата во вкупните трошоци за одржување на објектите за безбедност на пловидбата во крајбрежното море.“

Член 3

Во член 9 став 3 зборовите: „Установата ја донесува во согласност со Сојузниот комитет за сообраќај и врски и со Сојузниот секретаријат за финансии“ се заменуваат со зборовите: „ја донесува сојузниот орган на управата надлежан за работите на сообраќајот и врските во согласност со функционерот кој раководи со сојузниот орган на управата надлежен за работите на финансии“.

Член 4

Во член 11 став 1 се менува и гласи:

„Во одлучувањето за работите на Установата определени со овој закон, во органот на управувањето на Установата учествува и по еден претставник на: Сојузниот секретаријат за народна одбрана, сојузниот орган на управата надлежен за работите на финансии, сојузниот орган на управата надлежен за работите на сообраќајот и врските, Општото здружение на сообраќајот на Југославија, како и на републичките органи на управата надлежни за работите на поморската пловидба.“

Во став 2 зборовите: „за донесувањето на тарифата“ се заменуваат со зборовите: „за предлагањето на тарифата“.

Член 5

Во член 7 ст. 1 и 2, во член 14 ст. 1 и 2 и во член 15 зборовите: „Сојузниот комитет за сообраќај и врски“ се заменуваат со зборовите: „сојузниот орган на управата надлежен за работите на сообраќајот и врските.“

Член 6

Овој закон влегува во сила осмиот ден од денот на објавувањето во „Службен лист на СФРЈ“.

156.

Врз основа на член 315 точка 3 од Уставот на Социјалистичка Федеративна Република Југославија, Претседателството на Социјалистичка Федеративна Република Југославија издава

У К А З

ЗА ПРОГЛАСУВАЊЕ НА ЗАКОНОТ ЗА ИЗМЕНИ И ДОПОЛНЕНИЈА НА ЗАКОНОТ ЗА УСТАНОВАТА ЗА ОДРЖУВАЊЕ НА ВНАТРЕШНИТЕ ПЛОВНИ ПАТИШТА

Се прогласува Законот за измени и дополненија на Законот за Установата за одржување на внатрешните пловни патишта, што го усвои Собранието на СФРЈ на седницата на Сојузниот собор од 18 март 1981 година.

П бр. 64
18 март 1981 година
Белград

Претседател на
Претседателството на
СФРЈ,

Цветин Мијатовиќ, с. р.

Претседател на
Собранието на СФРЈ,
Драгослав Марковиќ, с. р.

ЗАКОН

ЗА ИЗМЕНИ И ДОПОЛНЕНИЈА НА ЗАКОНОТ ЗА УСТАНОВАТА ЗА ОДРЖУВАЊЕ НА ВНАТРЕШНИТЕ ПЛОВНИ ПАТИШТА

Член 1

Во Законот за Установата за одржување на внатрешните пловни патишта („Службен лист на СФРЈ“, бр. 50/74) во член 4 по зборот: „функционирање“, се додаваат зборовите: „и врши работи на радиослужбата на внатрешните пловни патишта“, а по зборот: „проектирања“ текстот до крајот се брише.

Член 2

Во член 9 став 3 зборовите: „Установата ја донесува во согласност со Сојузниот комитет за сообраќај и врски и со Сојузниот секретаријат за финансии“ се заменуваат со зборовите: „ја донесува Сојузниот комитет за сообраќај и врски, во согласност со функционерот кој раководи со сојузниот орган на управата надлежен за работите на финансии“.

Член 3

Во член 11 став 1 се менува и гласи:

„Во одлучувањето за работите на Установата определени со овој закон, во органот на управувањето на Установата учествува и по еден претставник на Сојузниот секретаријат за народна одбрана, сојузниот орган на управата надлежен за работите на финансии, сојузниот орган на управата надлежен за работите на сообраќајот и врските, сојузниот орган на управата надлежен за работите на земјоделството, Општото здружение на сообраќајот на Југославија, како и на републичките и покраинските органи на управата надлежни за работите на внатрешната пловидба и водостопанството.“

Во став 2 зборовите: „за донесувањето на тарифата“ се заменуваат со зборовите: „за предлагањето на тарифата“.

Член 4

Во член 7 ст. 1 и 2, во член 14 ст. 1 и 3 и во член 15 зборовите: Сојузниот комитет за сообраќај и врски“ се заменуваат со зборовите сојузниот орган на управата надлежен за работите на сообраќајот и врските.“

Член 5

Овој закон влегува во сила осмиот ден од денот на објавувањето во „Службен лист на СФРЈ“.

157.

Врз основа на член 288 точка 4 од Уставот на Социјалистичка Федеративна Република Југославија, а во врска со член 3 на Законот за Советот на федерацијата, Собранието на СФРЈ, на предлог од Претседателството на Социјалистичка Федеративна Република Југославија, на седницата на Соборот на републиките и покраините од 12 март 1981 година и на седницата на Сојузниот собор од 18 март 1981 година, донесе

ОДЛУКА

ЗА ИЗБОР НА ЧЛЕН НА СОВЕТОТ НА ФЕДЕРАЦИЈАТА

За член на Советот на федерацијата се избира Мишо Павиќевиќ, досегашен член на Советот на федерацијата.

Собрание на СФРЈ

АС бр. 381
18 март 1981 година
Белград

Претседател
на Собранието на СФРЈ,
Драгослав Марковиќ, с.р.

Претседател
на Соборот на републиките и покраините,

Зоран Попич, с.р. Стана Томашевиќ-Арнесен, с.р.

158.

Врз основа на член 30 од Законот за прометот на стоки и услуги со странство („Службен лист на СФРЈ“, бр. 15/77 и 17/78), Сојузниот извршен совет донесува

ОДЛУКА

ЗА ИЗМЕНА НА ОДЛУКАТА ЗА ОПРЕДЕЛУВАЊЕ НА СТОКИТЕ ЧИЈ ИЗВОЗ И УВОЗ Е РЕГУЛИРАН

1. Во Одлуката за определување на стоките чиј извоз и увоз е регулиран („Службен лист на СФРЈ“, бр. 35/78, 25/79, 54/79, 34/80, 41/80, 54/80, 61/80, 66/80, 67/80 и 8/81) во Списокот на стоките за кои се утврдуваат условите за извоз и увоз, што е составен дел на таа одлука, во којата 4 се вршат следните измени:

Тарифен број	Наменување на стоките	Порацијата клетка за стоковниот режим на увозот	Се заменува со клетката за стокниот режим на увозот
10.05/2а, б, в, д	Пченка, друга: бела жолта, чинквантин, друга	РК	ЛБ“

2. Измената на Одлуката за определување на стоките чиј увоз и извоз е регулиран, во поглед на стокниот режим на увозот на пченка — друго, извршена со оваа одлука, важи до 31 октомври 1981 година.

3. Оваа одлука влегува во сила наредниот ден од денот на објавувањето во „Службен лист на СФРЈ“.

Е. п.бр. 94
12 март 1981 година
Белград

Сојузен извршен совет

Потпретседател,
д-р Иво Марган, с.р.

159.

Врз основа на член 58 од Законот за одначување на производи и услуги во прометот („Службен лист на СФРЈ, бр. 33/72, 55/72, 22/73, 36/75, 58/75, 7/77, 61/78, 26/79, 5/80, 63/80 и 3/81), во спогодба со сојузниот секретар за пазар и општи стопански работи, сојузниот секретар за финансии прописува

ПРАВИЛНИК

ЗА ИЗМЕНИ И ДОПОЛНЕНИЈА НА ПРАВИЛНИКОТ ЗА ПРИМЕНА НА ДАНОЧНИТЕ СТАПКИ И ЗА НАЧИНОТ НА ВОДЕЊЕ ЕВИДЕНЦИЈА, ПРЕСМЕТУВАЊЕ И ПЛАЌАЊЕ НА ДАНОКОТ НА ПРОМЕТ НА ПРОИЗВОДИ И УСЛУГИ

Член 1

Во Правилникот за примена на даночните стапки и за начинот на водење евиденција, пресметување и плаќање на данокот на промет на производи и услуги („Службен лист на СФРЈ“, бр. 21/80

и 33/80) во член 3 став 2 во втората реченица по зборот: „средства“, се додаваат зборовите: „под услов продажбата што се врши да е организирана на начинот и под условите од член 6 ст. 4 и 5 на Законот.“

Член 2

Во член 6 став 11 во претпоследниот ред одзбола по зборот: „која“ се додаваат зборовите: „како извршител на услугите“.

Во став 13 на крајот точката се брише и се додаваат зборовите: „ако услугата, односно работата е извршена во тоа место, односно општина. Ако услугата, односно работата се врши надвор од територијата на таа општина, како место во кое услугата, односно работата е извршена се смета местото во онаа општина на чија територија е извршена.“

Член 3

Во член 12 став 12 се менува и гласи:

„Одредбите од овој член се однесуваат на даночните ослободувања во врска со основниот данок на промет на производи. На прометот на производи од овој став посебниот данок на промет на производи се плаќа на начинот определен со регулаторни закони или со одлука на собранieto на општината.“

Член 4

Во член 15 став 5 во првата реченица зборовите: „писмена изјава во која ќе наведе изречно дека производителот ги набавува исклучиво за тие цели“ се заменуваат со зборовите: „писмена порачка.“

Член 5

Во член 16 став 2 се додава нов став 3, кој гласи:

„Ако граѓанин и граѓанско правно лице од набавниот материјал сами изработат производи или тоа за нивна сметка го изработи некој друг (освен производителот од член 39 точка 4 на овој правилник) а на прометот на тие производи е пропишано плаќање данок на промет и тие производи служат за сопствена употреба односно потрошувачка — се даночни обврзници согласно со член 13 став 1 од Законот, па се должни на тие производи да го платат пропишаниот данок на промет на производи.“

Во досегашниот став 3, кој станува став 4, зборовите: „се смета како даночен обврзник од член 13 став 1 на Законот, па е должен“, се заменуваат со зборовите: „должен е како даночен обврзник“.

Досегашниот став 4 станува став 5.

Член 6

Во член 19 став 4 бројот: „пет“ се заменува со бројот: „10“.

Член 7

Во член 20 по став 2 се додаваат два нови става, кои гласат:

„Како крајни потрошувачи се сметаат, во врска со основниот данок на промет на производи, и занемателските организации на здружен труд и угостителските дуќани на самостојните угостители, и тие можат да ги набавуваат производите од став 1 на овој член на начинот определен во член 37 точка 5 ст. 1 и 2 на Законот само со плаќање на основниот данок на промет на производи. Овие потрошувачи се должни на прометот на тие производи што ќе ги употребат за сопствена крајна потрошувачка, односно што ќе им ги пролазат непосредно на крајните потрошувачи самите да го пресметаат и платат посебниот данок на промет на производи.“

Спортските, општествените и слични организации и здруженија на граѓани — што имаат одобрение од надлежниот орган на управата за вршење на угостителска дејност, а што не се регистрирани кај судот за вршење на таа дејност — се сметаат за крајни потрошувачи при набавката на производи од овој член и можат производителите од став 1 на овој член да ги набавуваат само со плаќање и на основниот и на посебниот данок на промет на производи. При продажбата на така набавените производи на крајните потрошувачи или при земането на тие производи за сопствена крајна потрошувачка, тие организации и здруженија не се сметаат како даночни обврзници.“

Досегашните ст. 3 до 5 стануваат ст. 5 до 7.

Во досегашниот став 6, кој станува став 8, во точка 4 на крајот, се додаваат две нови реченици, кои гласат: „Интерните публикации на корисниците на општествени средства (статутите, правилниците, ценосниците, возните редови и други самоуправни општи акти, интерните гласила и сл.) спаѓаат во производите од член 7 став 1 на Законот на чии промет не се плаќа данок на промет на производи. Ако тие производи им се продаваат на крајните потрошувачи, на таквиот промет се пресметува и се плаќа основниот данок на промет на производи по тар. број 1 на Тарифата.“

Точка 6 се менува и гласи:

„6) на производи што се вклучуваат на инсталациона мрежа: телефонски апарати и куќни телефонски центри во станови и во станбени згради; струјомери, водомери, бројачи на протокот на парца и гас, мерачи на калории; противструјни апарати, електрични часовници; прекинувачи, приклучни куќни, осигурувачи и други производи што се вградуваат во ѕидови или врз разводни табели; грејачи од сите видови, термоаккумуляциони печки и други печки и шпорети освен оние што се ослободени од плаќање данок на промет на производи и освен оние од тар. број 11 на Тарифата; радијатори, вентилатори, ладилници освен фрижидери на чии промет се плаќа основниот данок на промет на производи по тар. број 11 на Тарифата и други уреди и сирани за греење и ладење; апарати и уреди за одржување на чистота, за пералници и сушилници; санитарни уреди и други производи што се вклучуваат на инсталационата мрежа, освен оние за кои со Законот или со Тарифата е пропишано ослободување од плаќањето на данок на промет на производи и освен оние на чии промет се плаќа основниот данок на промет на производи по други тар. броеви на Тарифата.“

Член 8

Во член 21 став 4 се менува и гласи:

„Организациите на здружен труд што се регистрирани и што вршат превоз на патници во градскиот и приградскиот сообраќај (превоз на патници во градовите, приградските населби и други места, превоз на патници до и од аеродром и други станици) — можат да набавуваат, под условите и на начинот што се определени во член 6 од Законот, со даночно ослободување, дизел-гориво D-1 и D-2 што го користат исклучиво за погон на моторни возила во градскиот и приградскиот сообраќај со кои превезуваат патници. Како приградски сообраќај, во смисла на овој став, се подразбира превозот на патници што тие организации го вршат врз основа на одобрение од надлежниот орган помеѓу потеклото градско подрачје и местото што според статутот на градот се смета како пошироко подрачје на градот, како и превозот на патници што според републичките, односно покраинските прописи за сообраќај се смета како приградски сообраќај. Даночното

олеснение, во смисла на овој став, не се однесува на дизел-горивото што тие организации го трошат за погон на возила за превоз на патници во меѓумесниот друмски сообраќај или за погон на возила со кои превезуваат стоки. Како пловни објекти за чиј погон организациите на здружен труд во поморскиот, речниот и езерскиот сообраќај можат да набавуваат дизел-гориво D-2 без плаќање на данокот на промет на производи, се подразбираат бродовите, влекачите, туркачите и други пловни објекти за превоз на патници и за превоз на товар.“

По став 4 се додава нов став 5, кој гласи:

„Земјоделските организации на здружен труд можат во свое име и за своја сметка да набавуваат дизел-гориво D-2 со плаќање на основниот данок на промет на производи по поиниска даночна стапка и тоа како за погонот за своите трактори и земјоделска механизација, така и за погонот на тракторите и земјоделската механизација на своите кооперанти — индивидуални земјоделски производители со кои имаат склучени писмени договори за производствена кооперација. Таквата набавка сние организации можат да ја вршат само врз основа на писмена порачка и писмена изјава и на начинот и под условите што се определени во член 37 точка 5 став 1 од Законот. Во писмената изјава тие организации се должни изречно да наведат дека дизел-горивото D-2 го набавуваат исклучиво за наведените цели, а се должни за количините на тоа гориво набавени по поиниска даночна стапка, и за состојбата, движењето и потрошокот на тоа гориво, да водат, во смисла на член 10 од Законот, евиденција и да постапуваат според одредбите од тој член. Продавачот е должен за така продаденото дизел-гориво D-2 на овие организации да им испоставува фактури во кои ќе ја внесува клаузулата дека тоа гориво им е проладено за наведените цели врз основа на нивната писмена изјава со пресметување на основниот данок по поиниска даночна стапка, со повикување на нејзиниот број и датум. Овие организации можат така набавеното гориво да го користат исклучиво за погонот на своите трактори и земјоделска механизација, а можат да им го даваат со задолжително евидентирање во книговодството (но не и да го продаваат или на друг начин да го отуѓуваат) на одделни свои кооперанти — индивидуални земјоделски производители, но само во опие количини што во писмениот договор за производствена кооперација се утврдени како неопходни за да можат тие производители со употребата на сопствениите трактори и земјоделска механизација да го остварат она земјоделско производство што е предвидено во тој договор. Ако тоа гориво се продаде или на друг начин се отуѓи, или ако се употреби за други цели, наведените организации се должни на тоа гориво да извршат пресметување на основниот данок на промет според редовната даночна стапка и, потоа, да ја уплатат утврдената разлика во данокот.“

Досегашните ст. 5 до 8 стануваат ст. 6 до 9.

Член 9

Во член 23 став 8 точка 6 зборовите: „увозни ракии“ се бришат.

По став 8 се додава нов став 9, кој гласи:

„Угостителските единици на неугостителските организации што се регистрирани кај надлежниот суд за вршење на угостителска дејност, а што самите се даночни обврзници на данокот на промет на производи за продажба на алкохолни пијачки, можат под условите и на начинот што се определе-

ни во член 20 став 7 од овој правилник да ги пренесат работите на пресметувањето и плаќањето на данокот на промет на производи врз своите добавувачи.“

Досегашните ст. 9 до 13 стануваат ст. 10 до 14.

Член 10

Во член 36 став 1 на крајот се додава нова реченица, која гласи: „Не се смета како промет од овој став, на кој се плаќа данок на промет на производи, ако производителската организација на здружен труд репродукциониот материјал набавен без плаќање данок на промет на производи го користи за вршење на друго производство, а не на она за кое го набавила.“

Член 11

Во член 38 став 2 се менува и гласи:

„Месните заслоници можат, заради електрификација, како и изградба, одржување, адаптација, реконструкција, поправка и сл. на водовод, канализација, патницата и други комунални и слични објекти на својата територија, да набавуваат во смисла на член 6 став 1 точка 4 од Законот, без плаќање данок на промет на производи, градежен и друг репродукциониот материјал и во границите на писмено утврдените нормативи на материјалот да го употребуваат или да го даваат (но не и да го продаваат или на друг начин да го отуѓуваат) за вршење на тие работи, под следните услови:

1) набавката на тие материјали да ја вршат врз основа на писмена порачка и на начинот и под условите што се определени во член 6 ст. 4 и 5 од Законот;

2) во писмената порачка или во посебен прилог кон порачката, да му поднесат на продавачот писмена изјава што мора да биде нумерирана, датирана и потпишана од лицата што со статутот на месната заедница се овластени за потпишување, а во која мора да биде потврдено:

— дека имаат право врз основа на член 6 став 1 точка 4 од Законот и на овој член, тие материјали да ги набавуваат без плаќање данок на промет на производи;

— дека имаат организирана и дека водат пропишана евиденција за видовите, количините и вредностите на тие материјали од фактурите и од други документи на добавувачите, што се набавени без плаќање данок на промет на производи, како и за состојбата, движењето и потрошокот на тие материјали;

— дека имаат потребни кадри со соодветна стручна подготовка, за надзор и водење на градежните работи. Се смета дека овој услов е исполнет ако месната заедница има такви кадри во работниот однос или ако за вршењето на наведените работи писмено ги овластила граѓаните со соодветна стручна подготовка или ако склучила самоуправа споредба и договор со овластена организација за здружен труд со која ѝ ги доверува стручните работи на надзорот и водењето на градежните работи;

3) во фактурата за продажба на градежен и друг репродукциони материјали продавачот да ја внесе клаузулата дека тие материјали му се продадени на купувачот врз основа на неговата писмена порачка и писмена изјава без пресметување данок на промет на производи, со повикување на нејзиниот број и датум;

4) продавачот да ја приклучи кон копијата на фактурата за продажбата на градежниот и други репродукциони материјали во смисла на овој став писмената изјава на купувачот како доказ дека тие материјали му се продадени без пресметување данок на промет на производи.“

Член 12

Во член 39 став 4 зборовите „090150 — изработка и поправка на облека и други производи од текстил по мера“ се заменуваат со зборовите: „090150 — изработка и поправка на облека и долна облека по мера“, а по зборовите: „давање во закуп или изакуп на предмети; „се додаваат зборовите: „гравирање на предмети, врамување на слики и сл.“.

По став 4 се додава нов став 5, кој гласи:

„Согласно со член 6 став 3 и член 36 став 1 точка 7 од Законот, ако организацијата на здружен труд од подгрупата 120350 — радио и телевизија и од групата 12036 — кинематографија, од Единствената класификација на дејностите, имаат основни и регистрирани производствени погони и единици за снимање на филмови, за техничка обработка на филмови, за снимање на магнетофонски и видео-касети и за снимање на магнетофонски и магнетни ленти, можат потребните репродукциони материјали да ги набавуваат без плаќање данок на промет на производи за тие цели, под условите и на начинот што се определени во чл. 6 и 8 од Законот. Врз тие организации на здружен труд, во тој случај, се применуваат и одредбите од член 10 на Законот.“.

Во досегашниот став 5, кој станува став 6, зборот: „самостојните“ се брише.

Досегашните ст. 6 до 8 стануваат ст. 7 до 9.

Член 13

Во член 40 став 3 зборовите: „занаетчиските и други задруги“ се заменуваат со зборовите: „занаетчиските набавно-продажни и други непроизводителски занаетчиски задруги“.

Член 14

Во член 41 став 2 се брише.

Досегашните ст. 3 и 4 стануваат ст. 2 и 3

Досегашниот став 5 се заменува со четири нови ставови, кои гласат:

„Станбените задруги што се регистрирани кај надлежниот суд како инвеститори и за вршење на градежни работи во врска со изградба, доградба, реконструкција, адаптација, поправка, одржување и др. на станбени згради и станови, што имаат потребни кадри со соодветна стручна подготовка за надзор и вршење на тие работи и што тие работи ги вршат и преку свои членови — задругари, можат за вршењето на тие работи да набавуваат потребни градежни и други репродукциони материјали без плаќање данок на промет на производи и можат тие материјали за тие цели да ги употребуваат или да ги даваат (но не и да ги продаваат или на друг начин да ги отуѓуваат) во границите на писмено утврдените нормативи на материјалите без пресметување данок на промет на производи.“

Се смета дека станбената задруга има кадри во смисла на став 4 од овој член ако во својата работна записница има работници со потребна стручна подготовка за надзор и вршење на градежни работи или ако тие работи ги врши преку своите членови што имаат соодветна стручна подготовка и што за тоа писмено ќе ги овласти или ако има склучена самовилна спогодба или договор со овластена организација со која ѝ го доверува надзорот и вршењето на тие градежни работи.

Станбената задруга може да ја користи повластицата од став 4 на овој член под следните услови:

1) набавката на градежни и други репродукциони материјали да ја врши врз основа на писмена порачка и на начинот и под условите што се определени во член 6 ст. 4 и 5 од Законот;

2) во писмената порачка или во посебен прилог кон порачката, да му поднесе на продавачот писмена изјава што мора да биде нумерирана, датирана и потпишана од лицата што со статутот или со друг општ самоуправен акт на задругата се овластени за потпишување, во која мора да биде потврдено:

— дека има право врз основа на член 6 ст. 4 и 55 од Законот и на овој член тие материјали да ги набавува без плаќање данок на промет на производи,

— дека има организирана и дека води пропишана евиденција за видовите, количините и вредностите на тие материјали од фактурите и од други документи на добавувачите што се набавени без плаќање данок на промет на производи, како и за состојбата, движењето и потрошокот на тие материјали,

— дека ги има потребните стручни кадри од ст. 4 и 5 на овој член;

3) во фактурата за продажбата на тие материјали продавачот да ја внесе клаузулата дека му се продадени на купувачот без пресметување данок на промет на производи врз основа на неговата писмена порачка и писмена изјава со повикување на нејзиниот број и датум;

4) пролавачот да ја приклучи кон копијата на фактурата за продажбата на тие материјали писмената изјава од купувачот како доказ дека се продадени без пресметување данок на промет на производи.

Одредбите од ст. 4, 5 и 6 на овој член се однесуваат и на градежните занаетчиски задруги, како и на други производителски занаетчиски задруги што се регистрирани кај надлежниот суд дека, покрај другите производствени дејности, вршат и градежна дејност, па и кога градежните работи ги вршат преку своите членови — задругари.“

Член 15

Во член 43 став 1 се менува и гласи:

„Граѓанинот и граѓанското правно лице што од набавените материјали, делови и др. самите ќе изработат, или за чија сметка ќе се изработат производи (освен производите од член 39 став 4 на овој правилник) на чиј промет е воведено плаќање данок на промет на производи, а што ги користат за сопствена употреба, односно потрошувачка се даночни обврзници во смисла на член 13 став 1 од Законот, па се должни на тие производи да го платат пропишаниот данок на промет на производи. Согласно со член 33 од Законот на тие производи што подлежат кон обврската за регистрација, не може да се изврши регистрација без доказ за уплатениот данок на промет на производи.“

Член 16

Во член 45 став 1 во првата реченица по зборот: „Ремонтните“ се додаваат зборовите: „и други“, а зборовите: „што се занимаваат“ се заменуваат со зборовите: „што се регистрирани и што се занимаваат“.

Се додава нов став 2, кој гласи:

„Одредбите од став 1 на овој член не се однесуваат на дериватите на нафта.“

Досегашните ст. 2 до 5 стануваат ст. 3 до 6.

Член 17

Во член 46 став 2 на крајот се додава нова реченица, која гласи: „Продавачот е должен да пресмета данок и на разликата што купувачот ја плаќа поради намалување на вредноста што поради користењето на производот кој се заменува во смисла на овој став.“

Член 18

Во член 54 став 3 во третата реченица по зборовите: „другите производи“ се додаваат зборовите: „за кои издавачот не прибавил мислење од овој став или“.

Во став 4 на крајот се додава нова реченица која гласи: „Во производите од овој став спаѓаат и матрици, хектографски хартии и други слични производи што школите и други образовно-воспитатни организации на здружен труд ги набавуваат (за изработка на скрипти и други наставни и образовно-воспитни публикации и слични производи) врз основа на писмена изјава, а на начинот и под условите што се определени во член 37 точка 5 став 1 од Законот.“

По став 26 се додава нов став 27, кој гласи:

„Не се плаќа данок на промет на производи на произведени што ги увезуваат граѓаните, а за кои според чл. 25 до 30 од Царинскиот закон е предвидено ослободување од плаќање царина.“

Член 19

Во член 55 став 2 точка 2 на крајот точката се заменува со заграда и се додаваат зборовите: „заради преземање мерки на непосредната контрола од член 50 став 1 точка 2 на Законот.“

• Став 3 се менува и гласи:

„Другите купувачи (граѓанско-правни лица и корисници на општествени средства) можат наведените масла да ги набавуваат само на начинот определен во член 37 точка 5 став 1 од Законот и тоа врз основа на писмена порачка за масло за ложење на печки. Продавачот е должен на таквиот промет да го засмета пропишаниот данок на промет на производи, на купувачот да му издаде фактура и копијата на таа фактура да ја достави без одлагање до општинскиот орган за приходи надлежен според седиштето на таквиот купувач, заради преземање на мерките на непосредната контрола од член 50 став 1 точка 2 на Законот.“

Член 20

Во член 62 по став 1 се додава нов став 2, кој гласи:

„Евиденцијата за преземање на златен предмет или кршено злато што го дава порачувачот за поправка или за изработка на нов предмет од тоа злато, мора да содржи: реден број и датум на потврдата за преземањето на тој предмет од злато или од кршено злато со податоци за видот на предметот, односно на златото и неговата тежина во грамови и финоста на златото (на пример: 950, 840, 750, 583), презиме, име и адреса на порачувачот и број на неговата лична карта, податоци за извршената поправка или за изработката на новите предмети со нивните тежини по грамови и финоста на златото и податоци за цената за извршената услуга.“

Досегашните ст. 2 до 5 стануваат ст. 3 до 6.

Во досегашниот став 6 кој станува став 7, зборовите: „од ст. 2, 3 и 4“ се заменуваат со зборовите: „од ст. 2 до 5.“

Член 21

Во член 63 по став 5 се додава нов став 6, кој гласи:

„Кон вирманските налози за уплата на секоја петнаесетдневна аконтација во смисла на овој член, даночниот обврзник поднесува и Преглед на петнаесетдневните аконтации на данок на промет на производи и услуги за уплата за периодот од — до — 198— година на образецот ПП-ак, што е отпечатен кон овој правилник и претставува негов составен дел.“

Член 22

Во член 64 став 3 се менува и гласи:

„Така утврдените пресметани просечни даночни стапки се применуваат на вредноста на вкупниот промет остварен од 1 јануари до крајот на периодот за кој стапките се утврдени, како и на прометот остварен во секој петнаесет дена во наредниот месец, односно тримесечје, и тоа било за секоја или за сите деловни единици од територијата на истата општина. Даночните обврзници се должни помалку уплатените износи на данокот на промет на производи, што потекнуваат од вкупниот промет остварен од 1 јануари до крајот на периодот за кој ги утврдиле пресметаните просечни даночни стапки, да ги уплатат заедно со уплатата на првата редовна аконтација за првите 15 дена во наредниот период.“

Ств 4 се менува и гласи:

„Кон вирманските налози за уплата на секоја петнаесетдневна аконтација во смисла на овој член, даночниот обврзник поднесува и Преглед на петнаесетдневните аконтации од член 63 став 6 на овој правилник.“

Член 23

По член 67 се додаваат називот на новиот оддел 5а и член 67а, кои гласат:

„5а. Плаќање посебен данок на надоместите за услуги од сфера на даночните обврзници-корисници на општествени средства

Член 67а

Врз основа на член 24 став 1 од Законот, даночните обврзници — корисници на општествени средства плаќаат аконтации на посебниот данок на надоместите за услуги во рок од 5 дена по истекот на секој 15 дена во месецот, односно по истекот на месецот, што се наплатени во тој период.“

Член 24

По член 68 се додаваат називот на новиот оддел 6а и член 68а, кои гласат:

„6а. Постапка при утврденото непридржување кон пријавениот начин на утврдување и плаќање на аконтациите на данок на промет на производи или неточно или неуредно утврдување и плаќање на тие аконтации

Член 68а

Ако надлежната организациона единица на Службата на општественото книговодство утврди дека даночниот обврзник не се придржувал кон пријавениот начин на утврдување и плаќање на аконтациите на данок на промет на производи, или дека тоа го правел неточно или неуредно, со решение ќе му наложи на тој даночен обврзник, на начинот определен во член 24 став 5 точка 4 од Законот и во член 63 став 4 од овој правилник, да состави кумулативна пресметка на аконтациите на данок на промет на производи за целиот период од 1 јануари до последниот ден во месецот во кој е донесено решението, и до 20-ти во наредниот месец да ѝ го поднесе на таа единица со вирманскиот налог за уплата на утврдената разлика во данокот. Тој даночен обврзник е должен до истекот на годината да ги утврдува и плаќа аконтациите на данок на промет на производи според член 24 став 5 точка 4 од Законот и член 63 став 4 од овој правилник.“

Член 25

Во член 69 став 4-по зборовите: „што се врши“ се додаваат зборовите: „со издавање на фактури“, а зборовите: „а за кој аконтациите на данок на промет на производи се утврдуваат според издадените фактури“ се заменуваат со зборовите: „а посебно за данок на надомести за услуги“.

Член 26

Во член 73 во ст. 3, 5 и 6 се бришат цифрите: „1, 2 и 3“ на почетокот на тие ставови.

Во став 6 точ. 1 и 2 се менуваат и гласат:

„1) посебно за прометот на производи што ќе се изврши преку деловните единици кои за производи што ги продаваат се задолжуваат по цените со укалкулираните даноци на промет на производи и тоа збирна пресметка за целиот промет кон која се приложува преглед што содржи податоци за вкупната конечна даночна обврска посебно за основниот, посебно за посебниот републички, односно покраински и посебно за посебниот општински данок на промет на производи, за износите на уплатените аконтации на данокот до денот на поднесувањето на конечната пресметка и за утврдените разлики во данокот — по одделни општини на територијата на една република, односно автономна покраина, по одделни републики, односно автономни покраини и вкупно за прометот на производи извршен преку деловните единици што се наоѓаат на територијата на одделна општина;

2) посебно за целиот промет на производи извршен на начинот определен во член 37 точка 5 став 1 од Законот кон кој приложува преглед на вкупната конечна даночна обврска за основниот данок на промет на производи, за износите на уплатените аконтации на данокот до денот на поднесувањето на конечната пресметка и за утврдените разлики во данокот — по одделни републики, односно автономни покраини и вкупно.“

Основна организација на здружен труд _____
 Место _____ Општина _____
 Шифра на дејноста на ООЗТ _____
 Организација на здружен труд _____
 Место _____ Општина _____
 Број на жиро-сметката на даночниот обврзник _____

Во став 8 бројот „8“ се заменува со бројот „7“, а бројот „7“ со бројот: „9“.

Во став 10 по зборовите: „од почетокот на годината“ се додаваат зборовите: „до денот на поднесувањето на конечната пресметка“.

Член 27

Во член 79 став 2 зборовите: „вклучувајќи го и граѓанинот,“ се бришат

Став 3 се менува и гласи:

„Враќање на данок на граѓанин, односно на граѓанско-правно лице — купувач од став 1 на овој член, врши организационата единица на службата на општественото книговодство кај која е платен данокот.“

По став 4 се додава нов став 5, кој гласи:

„Граѓанинот-купувач кој сам го платил данокот на промет на производи за моторно возило и приколка или од кого се наплатени данокот на промет, каматата, паричната казна и трошоците за присилна наплата што не бил должен да ги плати, поднесува барање за враќање на платениот данок, каматата, паричната казна и трошоците за присилна наплата до органот за приходи на општината во која е платен данокот.“

Член 28

Овој правилник влегува во сила изредниот ден од денот на објавувањето во „Службен лист на СФРЈ“.

Бр. 5-1996/1
 23 февруари 1931 година
 Белград

Сојузен секретар за финансии,
 инж. Петар Костиќ, с. р.

Образец ПП-ак

Датум на уплатата _____
 (пополнува СОК)

Знак на контролата _____
 (пополнува СОК)

ПРЕГЛЕД

НА ПЕТНАЕСЕТДНЕВНИТЕ АКОНТАЦИИ НА ДАНОКОТ НА ПРОМЕТ НА ПРОИЗВОДИ И УСЛУГИ ЗА УПЛАТА ЗА ПЕРИОДОТ ОД _____ ДО _____ 1931 ГОДИНА

Реден број	Тарифен број	Број на уплатната сметка	Износ на уплата
		3	4
1	2		
Основан данок на промет (2 до 19)			
2	1	840-2010	

1	2	3	4
3	2	840-2101	
4	3	840-2117	
5	4	840-2122	
6	4	840-2138	
7	5	840-2143	
8	6	840-2159	
9	7	840-2026	
10	8	840-2021	
11	9	840-2047	
12	10	840-2052	
13	11	840-2068	
14	11	840-2164	
15	12	840-2073	
16		840-2089	
17		840-2094	
18			
19			
20		Вкупно (2 до 19) во тоа:	
21		СР Босна и Херцеговина	
22		СР Црна Гора	
23		СР Хрватска	
24		СР Македонија	
25		СР Словенија	
26		СР Србија	
27		САП Косово	
28		САП Војводина	
29		ПОСЕБЕН (републички, односно покрајински) ДАНОК НА ПРОМЕТ (30 + 40)	
30		Производи (31 до 39)	
31		840-2208	
32		840-22001	
33		840-22022	
34		840-2213	
35		840-2297	
36		840-22230	
37		840-22043	
38			
39			
40		Услуги (41 до 43)	
41		840-2255	

1	2	3	4
42		840-2281	
43		840-22181	
44		ПОСЕБЕН (општински) ДАНОК НА ПРОМЕТ (45 + 53)	
45		Производи (46 до 54)	
46		840-2304	
47		840-23201	
48		840-23222	
49		840-2325	
50		840-2393	
51		840-23194	
52		840-23243	
53			
54			
55		Услуги (56 до 57)	
56		840-2351	
57		840-2386	

На _____ 198— година

Раководител на книговодството,

Директор,

160.

Врз основа на член 22 став 2 од Законот за Сојузната пазарна инспекција („Службен лист на СФРЈ“, бр. 24/74, 22/78 и 23/80), сојузниот секретар за пазар и општи стопански работи, пропишува

УПАТСТВО

ЗА ЛЕГИТИМАЦИЈАТА НА СОЈУЗНИТЕ ПАЗАРНИ ИНСПЕКТОРИ

1. На сојузните пазарни инспектори им се издава легитимација според образецот што е отпечатен кон ова упатство и претставува негов составен дел.

2. Легитимацијата на сојузниот пазарен инспектор (во натамошниот текст: легитимацијата) ја издава Сојузниот пазарен инспекторат.

3. Големината на легитимацијата е 74 × 105 mm.

4. Кориците на легитимацијата се полуврсти и од надворешната страна преслечени со кожа или пластичен материјал.

5. Легитимацијата содржи:

1) грбот на Социјалистичка Федеративна Република Југославија;

2) називот на органот на управата што ја издала легитимацијата и број под кој легитимацијата е издадена;

3) својството на имателот на легитимацијата;

4) фотографија на имателот на легитимацијата, со големина 3,5 × 4,5 cm на која е втиснат печатот на органот на управата што ја издала легитимацијата;

5) име и презиме на имателот на легитимацијата;

6) овластување на имателот на легитимацијата за вршење инспекциски работи (извод од Законот за сојузната пазарна инспекција — чл. 1 и 11);

7) место и датум на издавањето на легитимацијата, печат на органот на управата што ја издала легитимацијата и потпис на старешината на тој орган.

6. Сојузниот пазарен инспектор е должен да ја врати легитимацијата кога ќе му престане должноста на инспектор.

7. За издадените легитимации се води евиденција.

8. Во рок од 30 дена од денот на влегувањето во сила на ова упатство ќе се изврши замена на легитимациите издадени според досегашните прописи.

9. Со денот на влегувањето во сила на ова упатство престанува да важи Упатството за легитимацијата на пазарните инспектори („Службен лист на СФРЈ“, бр. 44/67).

10. Ова упатство влегува во сила осмиот ден од денот на објавувањето во „Службен лист на СФРЈ“.

Бр. 195/3
26 февруари 1981 година
Белград

Сојузен секретар за
пазар и општи стопански работи,
Имер Пуља, с. о.

**ОБРАЗЕЦ НА ЛЕГИТИМАЦИЈА НА СОЈУЗЕН
ПАЗАРЕН ИНСПЕКТОР**

(прва страна на кориците)

Грб на Социјалистичка Федеративна Република Југославија

(втора страна на кориците — празна)

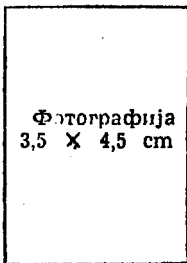
(прва внатрешна страна)

(Назив на органот што ја издал легитимацијата)

Бр. _____

ЛЕГИТИМАЦИЈА НА СОЈУЗЕН ПАЗАРЕН ИНСПЕКТОР

(втора внатрешна страна)

(Своерачен потпис на имателот на легитимација)

(трета и четврта внатрешна страна)

(Назив на органот што ја издал легитимацијата)

СОЈУЗЕН ПАЗАРЕН ИНСПЕКТОР

(Име и презиме)

е овластен во рамките на правата и должностите утврдени со Законот за сојузната пазарна инспекција, да врши, надзор над применувањето на сојузните закони и други сојузни прописи од областа на прометот на стоки и услуги од страна на организациите на здружен труд, други правни лица и поединци (член 1 од Законот за сојузната пазарна инспекција)

Заради утврдување на фактичната состојба, инспекторот има право да прегледува стоки, деловни престојници и уреди, деловни книги, договори и други исправи што му овозможуваат увид во работењето на организација и на поединци во поглед на применувањето на прописите од областа на надзорот што го вршат (член 11 став 1 од Законот за сојузната пазарна инспекција).

При вршењето на инспекциски работи, инспекторот може да го утврди идентитетот на физичките лица, да сослушува во Управната постапка одговорни лица и сведоци, да зема мостри, а по потреба може да се користи и со услугите на стручни организации и стручњаци (член 11 став 3 од Законот за сојузната пазарна инспекција).

Датум _____
во _____

М. П.

(Главен сојузен пазарен инспектор)

161.

Врз основа на член 40 од Законот за мерните единици и мерилата („Службен лист на СФРЈ“, бр. 13/76 и 74/80), директорот на Сојузниот завод за мери и скапоцени метали пропишува

П РА В И Л Н И К**ЗА ИЗМЕНА НА ПРАВИЛНИКОТ ЗА МЕТРОЛОШКИТЕ УСЛОВИ ЗА ГРАДУИРАНИ МЕРНИ ЦИЛИНДРИ**

Член 1

Во Правилникот за метролошките услови за градуирани мерни цилиндри („Службен лист на СФРЈ“, бр. 68/80) во член 15 став 3 зборот: „втора“ се заменува со зборот „долга“.

Член 2

Овој правилник влегува во сила осмиот ден од денот на објавувањето во „Службен лист на СФРЈ“.

Бр. 041367/3
15 март 1981 година
Белград

Директор
на Сојузниот завод за
мери и скапоцени метали,
Милисав Воичкиќ, с. р.

162.

Врз основа на член 32, во врска со член 81 и 81 од Законот за стандардизацијата („Службен лист на СФРЈ“, бр. 38/77 и 11/80), во согласност со претседателот на Сојузниот комитет за земјоделство, животинство и социјална заштита и со сојузниот секретар за пазар и општи стопански работи, директорот на Сојузниот завод за стандардизација пропишува

П РА В И Л Н И К**ЗА КВАЛИТЕТОТ НА ВИНОТО****I. Општи одредби**

Член 1

Со овој правилник се пропишуваат условите што во поглед на квалитетот и означувањето (декларирањето) мора да ги исполнува виното во производството и прометот.

Член 2

Под вино, во смисла на овој правилник се подразбира производ добиен со потполно или делумно вршење на гмечено грозје или шира од свежо грозје од сорти на благородна винова лоза (*Vitis vinifera*).

Под свежо грозје, во смисла на овој правилник, се подразбира грозје од сорти на благородна винова лоза во зрела, незреана или просушена состојба кое може по вообичаена технолошка постапка да се подложи на алкохолна ферментација.

Под гмечено грозје, во смисла на овој правилник, се разбира гмечено свежо грозје од сорти на благородна винова лоза, со учество или без учество на петелки.

Под шира, во смисла на овој правилник, се подразбира течниот производ добиен по гмечењето на свежо грозје, со цедење на гмечено грозје од сорти на благородна винова лоза.

Член 3

Виното мора да се произведува од грозје од сорти на благородна винова лоза од лозарските подрачја на Специјалистичка Федеративна Република Југославија.

Член 4

Вино, во смисла на овој правилник, може да биде:

- 1) обично вино („in stricto sensu“);
- 2) пенливо вино;
- 3) специјално вино.

Член 5

Виното, во смисла на овој правилник, се класира на:

- 1) шипезно вино;
- 2) трпезно вино со географско потекло;
- 3) квалитетно вино со географско потекло;
- 4) врвно (прочуено) вино со географско потекло.

Член 6

Трпезно вино е вино произведено од грозја од една или повеќе сорти на благородна винова лоза без определено географско потекло.

Член 7

Трпезно вино со географско потекло е вино произведено од грозје на една или повеќе сорти на благородна винова лоза, што е набрано и преработено во определен лозарски реон.

Член 8

Квалитетно вино со географско потекло е вино произведено по утврдена постапка од грозје од една или повеќе сорти на благородна винова лоза со изразени квалитетни карактеристики за сортата или за повеќе сорти, што е набрано и преработено во определен лозарски подреон.

Член 9

Врвно (прочуено) вино со географско потекло е вино произведено по утврдена постапка од една или повеќе сорти на винова лоза со особено изразени квалитетни карактеристики за сортата или за повеќе сорти во рамките на лозарскиот реон во кој грозјето и виното се произведени.

Член 10

Според бојата, виното се класира на:

- 1) бело вино, кое по правило, е произведено од грозје од бели сорти на благородна винова лоза;
- 2) црвено вино (ружица, ополо, розе), што е произведено од грозје од црвени, црни и бели сорти на благородна винова лоза;
- 3) црно (црвено) вино што според дозволена постапка на винификација е произведено од грозје од црни сорти на благородна винова лоза.

II. Квалитет на виното

Член 11

Обичното вино (во натамошниот текст: виното) е производ добиен од свежо грозје според дозволените постапки за третирање на грозјето, гмеченото грозје и шчарата.

Член 12

Во поглед на хемискиот состав виното мора да ги сожи с

Табела I

Состојки на виното	Трпезни вина Квалитетни и со географско потекло и без нив (прочуено географско потекло по географско потекло)			
	нај-малку	нај-многу	нај-малку	нај-многу
1	2	3	4	5
1. приполен алкохол во vol. %	8.5	15	9.5	15
2. вкупно алкохол во vol. %	9.0	15	10	15
3. екстракт без шеќер во g/l за:				
— бело	15	—	16	—
— ружица	16	—	18	—
— црно вино	18	—	20	—
4. пепел во g/l за:				
— бело	1.2	—	1.2	—
— ружица	1.4	—	1.4	—
— црно вино	1.6	—	1.6	—
5. вкупни киселини изразени во винска киселина во g/l	4.5	—	4.5	—
6. испарливи киселини изразени во оцетна киселина во g/l за: бело, ружица и црно вино со 10 vol. % алкохол	—	1.2	—	1.0
7. слободен SO ₂ во mg/l за: бело, ружица, црно (црвено) и други вина	—	35	—	35
8. вкупен SO ₂ во mg/l за:				
— црно и ружица до 4 g/l шеќер	—	175	—	175
— бело до 4 g/l шеќер	—	200	—	200
— црно (црвено), ружица и бело над 4 g/l шеќер	—	250	—	250
— исклучиво за слатко вино	—	300	—	300
9. лимонска киселина во g/l	—	1.0	—	1.0
10. натриум како натриум-хлорид во mg/l	—	70	—	70
11. бром (вкупен) во mg/l	—	1.0	—	1.0
12. бром во органски облик во mg/l	—	—	—	—
13. бор како борна киселина во mg/l	—	80	—	80

1	2	3	4	5
14. сорбинска киселина во mg/l	—	200	—	200
15. цијансвободна киселина во mg/l	—	—	—	—
16. фосфорна киселина изразена во P ₂ O ₅ g/l	0,1	1,0	0,1	1,0
17. сулфати како калиум-сулфат во g/l	—	2,0	—	2,0
18. глицерин во g/l	5	—	5	—
19. диглукозид - малвидин во mg/l за ружича и црно (црвено) вино	—	15	—	15
20. вештачки бои	—	—	—	—
21. хистамин во mg/l	—	2,0	—	2,0
22. вкупни фенолни материји во g/l за:				
— бело	0,1	0,5	0,1	0,5
— ружича	0,5	1,5	0,5	1,5
— црно (црвено) вино	—	4,0	—	4,0

Виното од подравскиот и посавскиот реон (според реорганизацијата на лозарското подрачје во СР Словенија) и виното од подреоните Загорје — Metumurje, Подгорје, Пленевина, Билогора — Подравина, Покупије и Мославина (според реорганизацијата на лозарските подрачја во СР Хрватска) во поглед на хемичкиот состав мораат да ги содржат сите состојки наведени во табелата од овој член освен алкохолот кај во виното од тие реови односно подреони може да изнесува, и тоа:

	природен алкохол во vol. %	вкупен алкохол во vol. %
за трпезно вино	6,0	8,5
за квалитетно вино со географско потекло	7,5	9,0
за врвно (прочуено) вино со географско потекло	10,0	10,0

Дозволено е отстапување во поглед на содржината на алкохол во виното до 0,5 vol. %/L.

Под вкупен алкохол, по смисла на свој правилник се подразбира природен алкохол, како и потенцијален алкохол што може да настане од непрериен шеќер во виното, изразен во vol. %.

Под природен алкохол, во смисла на овој правилник, се подразбира вистинската количина на алкохол што настанала со ферментација на шеќерот од грозјето, изразена во vol. %.

Член 13

Според содржината на непрериен редуцирачки шеќер, виното може да биде: суво, полусуво, полуслатко и слатко (десертно).

Сувото вино по правило содржи најмногу 4 g/l непрериен редуцирачки шеќер. Виното со висока природна киселост може да има поголема ко-

личина на непрериен шеќер што може да биде еднаква на вкупната киселост (изразена во винска киселина во g/l) зголемена за 2, а најмногу може да изнесува 9 g/l.

Полусувото вино содржи по правило, од 4 до 12 g/l непрериен редуцирачки шеќер. Виното со висока природна киселост може да има поголема количина на непрериен шеќер, што може да биде еднаква на вкупната киселост (изразена во винска киселина во g/l) зголемена за 10, а најмногу може да изнесува 18 g/l.

Полуслаткото вино содржи повеќе од 12 g/l а не повеќе од 50 g/l непрериен редуцирачки шеќер.

Слаткото (десертно) вино содржи повеќе од 50 g/l непрериен редуцирачки шеќер.

Слаткото (десертно) вино може да биде природно слатко (десертно) вино и слатко (десертно) вино од изварена шира.

Природното слатко (десертно) вино е производ од алкохолно вриење на гмечено грозје или на шира од грозје од определени сорти на благородна венова лоза во состојба на презреаност или под дејство на благородна мумва без додавање на алкохол, шеќер и други материји.

Слаткото (десертно) вино од изварена шира е производ на алкохолно вриење на делумно концентрирана шира или на шира засилена со концентрирана шира, без додавање на алкохол и други материји.

Член 14

Грозјето мора да се преработува во вино и мора да се произведува, доработува и чува само по постапките и со средствата пропишани со овој правилник.

Член 15

При преработувањето на грозјето и при производството, чувањето и доработката на виното се дозволени следните постапки:

- 1) гмечње на грозјето;
- 2) цедње на ширата (одвојување на самотокот);
- 3) цедње (пресување) на гмеченото грозје;
- 4) сулфурисување на ширата, гмечното грозје и виното;
- 5) проветрување на ширата и виното;
- 6) долевање на садовите;
- 7) ладење и затривање на ширата или на гмеченото грозје;
- 8) прсточување на виното;
- 9) типизирање на ширата и виното;
- 10) бистрење на виното;
- 11) филтрирање на виното;
- 12) центрифугирање на ширата и виното;
- 13) стабилизација на виното со помош на температури;
- 14) стабилизација на виното со помош на топлина (пастеризација).

Член 16

При преработката на грозјето и при производството чувањето и доработката на виното е дозволена употреба само на оние средства што се неопходни во соодветната технологија на виното, што не влијаат негативно врз органолептичките особини на виното, што енологски се чисти, кои во поглед на квалитетот одговараат на пропишаните услови, чијашто употреба ќе ја овозможи органот на управата надлежен за работите на здравството.

Член 17

За активирање на алкохолното вриење е дозволена употреба на:

- 1) виешки квасец;
- 2) хранливи материји за виешкиот квасец;
- 3) витамини.

Член 18

За бистрење на виното е дозволена употреба на:

- 1) желатин што мора да биде без боја, мириса и вкус;
- 2) тапио во прав без туѓа мириса;
- 3) рибин мсур;
- 4) белка од јајца или чист албумин;
- 5) оберено млеко или чист казеин;
- 6) бентонит, технички чист;
- 7) агар-агар во прав или во влакна;
- 8) калиумфероцијанид во прав или во кристална состојба;
- 9) каолин;
- 10) силициумова киселина (кисела сол).

Член 19

За филтрирање на виното е дозволена употреба на:

- азбест,
- целулоза,
- перлит и
- инфузоријска земја.

Член 20

За отстранување на туѓи мириси, вкус и боја од белите вина е дозволена употреба на:

- 1) животински и растителен јаглен (енокарбон-активен јаглен);
- 2) бакарен сулфат.

Не е дозволена употреба на јаглен за отстранување на бојата на црни и розови вина.

Член 21

За подобрување квалитетот на ширата и виното е дозволена употреба на следните средства, и тоа:

- 1) за засилување на киселоста на виното:
 - винска киселина до 2,5 g/l
 - лимонска киселина до 1 g/l
- 2) за намалување на киселоста на виното:
 - калциум карбонат (преципитат), и
 - калиум карбонат.
- 3) за засилување на екстракцијата на бојата при алкохолно врнење на гмеченото грозје: пектолитички ферменти.

Член 22

Забрането е зголемување на содржината на шеќерот (збогатување на сласта на гмеченото грозје или на ширата и виното) со додавање на шеќер, концентрирана шира, концентриран сок од грозје и на други слатки материи, алкохол и киселини.

По исклучок од став 1 на овој член, збогатување на сласта на ширата или на гмеченото грозје со додавање на шеќер или концентрирана шира или концентриран сок од грозје се врши кога поради временските услови е отежнато нормалното созревање на грозјето, или поради болест и други оштетувања на благородната винова лоза и на грозјето во една година, содржината на шеќерот во грозјето е пониска од нормалната за определено подрачје и определена сорта.

Под нормална содржина на шеќер во грозјето, во смисла на овој правилник, се подразбира просечната количина на шеќер остварена во грозјето на соодветно подрачје во текот од најмалку 5 години, изземјќи ги оние години кога шеќерот е додаван заради збогатување на сласта.

Во случајот од став 2 на овој член шеќер може да се додава на ширата или на гмеченото грозје во

количина што е потребна во ширата односно во гмеченото грозје да се постигне нормална сласт за определени сорти грозје на определено подрачје на повеќе од 4 kg шеќер на 100 литри шира или 3 kg шеќер на 100 kg гмечено грозје, освен на подравското и посавското подрачје (според реонизацијата на лозарските подрачја во СР Словенија) како и на подреоните Загорје — Меѓумурје, Пригорје, Плесевина, Билогора — Подравина, Покупје и Мостванина (според реонизацијата на лозарските подрачја во СР Хрватска), каде што исклучително може да се додаде најмногу 4,9 kg шеќер на 100 литри шира.

Шеќер и концентрирана шира или концентриран сок од грозје можат да се додаваат во шира или во гмечено грозје во количина потребна за да се постигне нормална содржина на шеќер за определено подрачје и определена сорта, а најмногу содржината на шеќерот во ширата или во гмеченото грозје да се зголеми за една петтина од неговата првобитна количина или содржината на алкохолот во виното на така збогатената шира да се зголеми најмногу за 2 vol. %. При тоа зголемување количината на алкохолот може да биде само до граничната пропишана за содржината на алкохолот во виното (член 13 од овој правилник), со тоа што првобитната зафатнина на ширата не смее да се зголеми повеќе од 65%.

На ширата или на гмеченото грозје на кои им е збогатена сласта со додавање на шеќер или на концентрирана шира или на концентриран сок од грозје, како и на виното добиено од таква шира или гмечено грозје, не смее да му се зголеми киселоста.

Член 23

Во случајот од член 22 став 2 на овој правилник, за засладување на ширата или на гмеченото грозје може да се употребат шеќер, концентрирана шира или концентриран сок од грозје во количина што обезбедува содржина на непревртен редуциран шеќер за определено вино.

Ако е вршено засладување на гмеченото грозје или на ширата со шеќер или со концентрирана шира или со концентриран сок од грозје во максимални со овој правилник дозволени граници, засладување на виното може да се врши само со шира што има иста или поголема содржина на потенцијален алкохол од виното што се засладува.

Вино со географско потекло може да се засладува само со шира од грозје од исто географско потекло, односно од сортата грозје од која потекнува виното што се засладува.

Член 24

За заштита на виното од оксидација е дозволена употреба на следните средства:

- 1) сулфурдиоксид во гасовита состојба или во воден раствор како сулфуреста киселина со концентрација од 5 до 6% или како калиум метабисулфит;
- 2) аскорбинска киселина (витамин С) што на виното може да му се додава во количина до 100 mg/l;
- 3) инертни гасови (азот, јаглендиоксид и аргон);
- 4) вазелинско масло;
- 5) парафинско масло.

Член 25

За стабилизација на виното е дозволена употреба на следните средства:

- 1) сорбинска киселина или калиумсорбат до 200 mg/l сметано како сорбинска киселина;
- 2) лимонска киселина до 1 g/l;
- 3) метавинска киселина до 0,1 g/l;
- 4) гумнарабика до 200 mg/l.

Член 26

Сите средства што се користат при преработката на грозјето и при производството, чувањето и доработката на виното, освен на ширата, концентрираната шира и концентрираниот сок од грозје, мораат да се чуваат во просторни што се одвоени од просторните за производство на еина.

Просторните во кои се чуваат енолошките средства мораат да бидат суви и проветрени, и во нив не смеат да се држат предмети и материи што можат непосредно да влијаат врз квалитетот на тие средства.

Член 27

Расипано вино, во смисла на овој правилник, е вино во кое микробиолошките процеси предизвикале промени на органолептичките, хемиските и на физичките својства, така што тоа не е употребливо за непосредна потрошувачка. Како показател дека виното е расипано најчесто служи содржината на испарливите киселини изразена во оцетна киселина. Виното се смета за расипано ако содржината на испарливите киселини по одбивање на сулфурестата киселина и на јаглендиоксидот надминува:

1) 1 g/l за бело вино со содржина на алкохол до 10 vol%.

2) 1,2 g/l за ружица и црно (црвено) вино со содржина на алкохол до 10 vol. %.

За вино што содржи над 10 vol % алкохол, количината на испарливите киселини од став 1 на овој член се зголемува за 0,06 g/l за секој волуменски процент на алкохол над 10.

Виното со географско потекло не смее да содржи повеќе од 1 g/l испарливи киселини.

Член 28

Виното што содржи до 2 g/l испарливи киселини изразени како оцетна киселина може да се употреби за производство на дестилат и виџак.

Виното што содржи над 2 g/l испарлива киселина изразена како оцетна киселина може да се употреби само за производство на вински оцет.

Член 29

Вино се смета за расипано кога ќе настане разлагање на непрсварениот шеќер под влијание на млечни бактерии, како и кога ќе настане разлагање на винската киселина и на глицеринот под влијание на соодветни бактерии.

Член 30

Виното се смета за расипано кога испарливите киселини не ги надминуваат количините од член 27 ст. 2 и 3 на овој правилник, но јасно се чувствуваат по миризбата и вкусот.

Член 31

Вино со мана е вино чишто органолептички својства (боја, бистрина, миризба и вкус) во таа мера се изменети што е непогодно за пиење поради:

1) промена на бојата настаната поради силни оксидациони процеси (темен прелом);

2) заматување на виното поради размножување на микроорганизми (ако виното не е расипано) или поради преминување на нестабилните состојки во нерастворлива состојба;

3) кристализација и таложене на нестабилните состојки на виното;

4) талог на виното од туѓо потекло;

5) туѓи миризби и вкус во виното.

Ако во виното, поради подолго лежење (држење) на шишињата, се создаде талог од соли на винска

киселина или од обоени материи, тааџто вино не се смета за вино со мана, ако е кристално бистро, делумно бистро или бистро со повеќе или помалку изразена опалесценција, и ако е снабдено со уверение за извршена анализа на виното на одреден недостаток, издадено во согласност со прописите на републиката односно автономната покраина.

Член 32

Виното што се пушта во промет мора во поглед на органолептичките својства да ги исполнува следните услови, и тоа:

- 1) да има боја својствена на соодветното вино;
- 2) да е бистро;
- 3) да има миризба својствена на соодветното вино;
- 4) да има вкус својствен на соодветното вино.

Член 33

Белите вина, во смисла на овој правилник, можат да имаат: бледождолта, жолта, зеленикаво жолта, маслинеста, Килибарна и златнождолта боја.

Розовите вина, во смисла на овој правилник, можат да имаат: бледорозова, светлорозова, светлоцрвена, светлорубинова и рубин боја.

Црните (црвените) вина, во смисла на овој правилник, можат да имаат: темнорубинова, црвена и темноцрвена боја.

Член 34

Виното, во смисла на овој правилник, може да биде: кристално бистро, бистро, магличаво матно и матно со повеќе или помалку талог на дното на шишето кој може да биде кристален, прашиест или во форма на снежинки и лесно или тешко да се подвигува.

Виното во прометот мора да биде кристално бистро или бистро, со помалку изразена опалесценција.

Член 35

Виното, во смисла на овој правилник, може да има: нормална миризба на вино, која за старите вина повеќе или помалку е изразена, зависно од видот и староста на виното, мускатна миризба кај виното од мускатни сорти и туѓа миризба на виното. Виното во прометот не смее да има туѓа миризба.

Член 36

Вкусот на виното, во смисла на овој правилник, може да биде: полн, празен, тап, кисел, хармоничен, или нехармоничен, умерено резлив, резлив и многу резлив вкус.

Член 37

Органолептичките својства на виното (член 32) ги оценува со цензорски методи комисија за дегустација на вина составена од најмалку пет членови. За оценување на органолептичките својства на вината се користи метода на позитивни бодови.

Член 38

При оценување на органолептичките својства на вината по пат на методата на позитивни бодови (систем од 0 до 20) виното мора да има, и тоа:

1) трпезното вино со географско потекло — најмалку 14,01 бодови;

2) квалитетното вино со географско потекло — најмалку 16,00 бодови;

3) ервното (процусно) вино со географско потекло — најмалку 18,01 бодови.

Одделни органолептички својства на виното се вреднуваат на следниот начин, и тоа:

1) боја: од 0 до 2 бода;

2) бистрина: од 0 до 2 бода;

- 3) миризба: од 0 до 4 бода;
- 4) вкус: од 0 до 12 бодови.

Член 39

Пенливото вино при отворање на шишето формира пена поради ослободување на јаглендиоксидот.

Јаглендиоксидот во пенливото вино настанува со дополнителното вриење на шеќерот или на виното му е додаден како гас и се наоѓа под притисок.

Во пенливото вино не може да има помалку алкохол од 10 vol %.

Пенливото вино може да биде:

- 1) пенливо вино;
- 2) бисер-вино;
- 3) газирано вино.

Пенливо вино е трпезно или квалитетно вино во кое при отворање на шишето се формира пена поради ослободување на јаглендиоксидот што настанува исклучиво со дополнително вриење на шеќерот во виното во шишиња или во затворени тачкоци.

Бисер-вино е вино во кое при отворање на шишето се формира пена поради ослободување на јаглендиоксидот што настанува исклучиво со дополнително вриење на шеќерот во виното.

Газирано вино е вино во кое при отворање на шишето се формира пена поради ослободување на јаглендиоксидот што делумно или во целост му е додаден на виното како гас.

Член 40

Пенливо вино од член 39 став 4 точка 1 на овој правилник во поглед на големината на апсолутниот притисок на јаглендиоксидот при 20°C може да биде: пенливо вино пенливец со најмал притисок од 3,5 bar. Во шишиња од 0,25 литри најмалиот притисок може да изнесува 3,0 bar.

Член 41

Газирано вино во поглед на големината на апсолутниот притисок на јаглендиоксидот при 20°C може да биде: газирано вино (газиран пенливец) со најмал притисок од 3,5 bar. Во шишиња од 0,25 литри најмалиот притисок може да изнесува 3,0 bar.

Бисер-вино не може да има притисок на јаглендиоксидот помал од 1,0 bar ниту поголем од 2,5 bar.

Член 42

Според содржината на непревриен редуцирачки шеќер, пенливите вина од член 39 став 4 точка 1 на овој правилник и газираните вина можат да бидат: суви, полусуви, полуслатки и слатки.

Сувото вино содржи најмногу 15 g/l непревриен редуцирачки шеќер.

Полусувото вино содржи најмалку 15, а најмногу 40 g/l непревриен редуцирачки шеќер.

Полуслаткото вино содржи најмалку 40, а најмногу 80 g/l непревриен редуцирачки шеќер.

Слаткото вино содржи над 80 g/l непревриен редуцирачки шеќер.

Член 43

На пенливото вино по завршеното дополнително вриење, може да му се додаде „експедиционен ликер“ кој содржи концентрирана шира, шеќер, вински дестилат и лимонска киселина заради подобрување на квалитетот.

Член 44

Пенливото вино, покрај условите предвидени во член 39 до 43 на овој правилник мора да ги исполнува сите други услови пропишани со овој правилник.

Член 45

Специјално вино, во смисла на овој правилник, е производ добиен по посебен начин на преработка и вишификација на свежо грозје од определени сорти благородна винова лоза или вино со додаток на потребни количини шеќер или концентрирана шира или концентриран сок од грозје, вински дестилат, мирисни и други дозволени средства во производството на алкохолни пијачки.

Член 46

Специјалното вино може да биде:

- 1) ликерско вино;
- 2) ароматизирано вино (вермут и сл.);
- 3) мистела (алкохолизирана шира).

Член 47

Ликерско вино, во сила на овој правилник, е вино добиено со алкохолно вриење на шира или гмечено грозје од определени сорти благородна винова лоза со додаток на концентрирана шира, алкохолизирана шира, концентриран сок од грозје и вински дестилат.

Во ликерското вино содржината на алкохолот мора да биде од 15 до 22 vol %.

Член 48

Ароматизирано вино (вермут и сл.), во смисла на овој правилник, е производ од вино или алкохолизирано вино добиено по посебна постапка, со додаток на дозволени мирисни и горчливи растителни делови и екстракти од растително потекло.

Ароматизираното вино мора да содржи најмалку 60% вино.

Во ароматизираното вино содржината на алкохолот мора да биде иста како и во ликерското вино, а содржината на екстрактот без шеќер мора да изнесува најмалку 12 g/l.

Член 49

Мистела, во смисла на овој правилник, е производ добиен од неферментирана шира од свежо грозје од сорти на благородна винова лоза, на која и е додаден вински дестилат во количина која обезбедува најмалку 15 до 22 vol % алкохол заради спречување на алкохолната ферментација.

Неферментирачката шира мора да содржи најмалку 18 % шеќер, а најмногу 1 vol % алкохол.

Мистелата може да биде бела и црвена.

Член 50

Врвното вино со географско потекло од член 9 на овој правилник кое се пушта во промет за непосредна човечка потрошувачка, мора да биде полнето во лозарскиот подреон на кој е произведено грозјето.

Квалитетното и трпезното вино со географско потекло од чл. 7 и 8 на овој правилник кое се пушта во промет за непосредна човечка потрошувачка може да биде полнето и надвор од реонизираните подрачја на републиките и покраините со задолжителна декларација на производителот и врз основа на посебно одобрение од републичкиот, односно покраинскиот орган надлежен за работите на земјоделството.

По исклучок од одредбите на ст. 1 и 2 на овој член врвното, квалитетното и трпезното вино со географско потекло, ако е наменето за извоз, може да се полни и на начинот како што е утврдено со договорот со странскиот парачувач.

Член 51

Виното за непосредна човечка потрошувачка се пушта во промет оригинално запакувано во шишиња од стакло со зафатнина до 3 л.

По исклучок, врвното (прочуено) вино со географско потекло за непосредна човечка потрошувачка се пушта во промет оригинално запакувано во шишиња од стакло со зафатнина до 0,75 л.

Член 52

Виното мора да се транспортира и складира под услови што обезбедуваат зачувување на неговиот квалитет и на хигиенската исправност.

Забрането е виното во шишиња да се излага на директно влијание на сонцето и на големи промени на температурата.

III. Означување (декларирање) на виното

Член 53

Виното се пушта во промет за непосредна потрошувачка само во оригинално пакување.

Под оригинално пакување се подразбира пакување на виното во амбалажа определена со овој правилник, која во смисла на член 84 од Законот за стандардизацијата обезбедува оригиналност на квалитетот и количина на виното до неговата потрошувачка.

Член 54

Виното кое се пушта во промет се означува еднообразно во производството и прометот и во документите што го придружуваат.

Член 55

Виното што се пушта во промет во оригинално пакување, на етикетата или на шишето мора да има декларација на еден од јазиците на народите на Југославија.

Декларацијата мора да ги содржи:

- 1) видот на виното (на пример: „трпезно вино“, „квалитетно вино со географско потекло“ и сл.);
- 2) називот на виното;
- 3) нето количината (зафатнината) на виното во л;
- 4) содржината на алкохолот во vol. %;
- 5) содржината на шеќерот (сладоста на виното) изразена како: „суво“, „полусуво“, „полуслатко“ и слатко“;
- 6) фирмата, односно називот и седиштето на производителот, односно на оној што го полни виното;
- 7) датумот на полнењето само за трпезното вино.

Покрај податоците од став 2 на овој член, декларацијата за трпезното вино со географско потекло, за квалитетното вино со географско потекло и за врвното (прочуено) вино со географско потекло мора да ги содржи и:

- 1) називот на лозарското подрачје на републиката, односно на автономната покраина (географското потекло на виното);
- 2) годината на бербата на грозјето;
- 3) ознаката на серијата и бројот на шишето;
- 4) ознаката „контролирано потекло“ и називот на органот и бројот на решението со кое е дозволено пуштање во промет на виното со определено

име е лозарското подрачје на републиката, односно на покраината со кое се утврдува географското потекло на виното.

Квалитетното вино со географско потекло и врвното вино со географско потекло на декларацијата мораат да имаат и ознака на бројот на шишето во серијата.

Декларацијата не смее да содржи ознаки, називи, слики, цртежи и слично кои би можеле да го доведат во заблуда потрошувачот во поглед на потеклото на виното и квалитетот.

Член 56

Декларацијата може да ги содржи следните податоци и ознаки:

- 1) заштитен знак (заштитено име на виното);
- 2) назив на сортата, односно сортите на грозјето од кои е произведено виното;
- 3) боја на виното: (бело, ружица, црно (црвено));
- 4) фирма, односно назив и седиште на производителот на грозјето;
- 5) податок за одликување или признание;
- 6) сопствена берба;
- 7) старо вино;
- 8) доцна берба;
- 9) берба во полна зрелост;
- 10) берба на суви зрна (суварак);
- 11) пробирна берба на зрна.

Ознаките од точ. 7 до 11 може да ги содржи само квалитетното вино со географско потекло и врвното (прочуено вино) вино со географско потекло.

Покрај податоците и ознаките од став 1 на овој член, трпезното вино може на декларацијата да има и ознака на годината на бербата на грозјето.

Член 57

Видот, називот на виното и географското потекло од член 55 став 2 точ. 1 и 2 и став 3 точка 1 на овој правилник на декларацијата мораат да бидат уочливи.

Член 58

На етикетата може да се стави ознака на годината на бербата на грозјето (член 55 став 2 точка 2), заштитниот знак на виното (член 56 став 1 точка 1) и одликувањата и признанијата (член 56 став 1 точка 5).

Член 59

Дозволено е означување на виното со името на сортата на грозјето ако виното е:

- 1) со карактеристични органолептички и хемиски особини на сорта и соодветни својства значајни за еколошките услови и сортата на определено лозарско подрачје на републиката, односно на автономната покраина;
- 2) произведено исклучиво од една сорта или од најмалку 85 % грозје од таа сорта.

Член 60

Наместо ознаката на името на една сорта грозје, виното може да се означи со имината на сортите, ако е произведено од грозје од повеќе сорти со тоа што на декларацијата да се назначи застапеноста на секоја сорта во проценти.

Член 61

Годината на бербата на грозјето (член 55 став 3 точка 2) може да се означи на декларацијата само ако 85 % од грозјето оберено во годината која се декларира.

Податокот за одликувањето односно за признањето може да се стави на декларацијата само за оние количини вино кои биле предмет на одликување, односно признање.

Ознаката „сопствена берба“ може да се стави на декларацијата само ако виното 100 % е произведено од грозје од сопствено производство.

Ознаката „старо вино“ може да се стави на декларацијата само ако виното е старо најмалку три години сметано од денот на преработката на грозјето во вино.

Ознаката „доцна берба“ може да се стави на декларацијата само ако во производството на виното е употребено грозје оберено најмалку 10 дена по полната зрелост (рамнотежа помеѓу зголемувањето на шеќерот и намалувањето на киселината).

Ознаката „берба во полна зрелост (пробиерна берба)“ може да се стави на декларацијата само ако виното е произведено од грозје кое постигнало индекс на зрелост.

Ознаката „пробиерна берба на зрна“ може да се стави на декларацијата само ако виното е произведено од презрели зрна или од зрна нападнати со благородна мувла.

Член 62

Пенливото вино кое се пушта во промет во оригинално пакување на етикетата или на шицето мора да има декларација која ги содржи:

- 1) вид на виното (на пример: „пенливо вино“, „бисер вино“ и „газирано вино“;
- 2) назив на виното;
- 3) содржина на алкохол во vol. %;
- 4) содржина на шеќер (сласт на виното) изразен како: „суво“, „полусуво“, и „полуслатко“ и „слатко“, со назнака на вистинската содржина на шеќерот во g/l;
- 5) нето-количина (зафатнина) на виното во l;
- 6) притисок во bar;
- 7) фирма, односно назив и седиштето на производителот;
- 8) постапка на производството (за пенливи вина — вриење во шицето или вриење во танк, а за газирани вина — додаден јаглен-диоксид).

Покрај податоците од став 1 на овој член декларацијата за пенливото вино може да содржи и:

- 1) назив на лозарското подрачје на републиката, односно на автономната покраина (географско потекло);
- 2) ознака на серијата и бројот на шицето;
- 3) ознака „контролирано потекло“ и назив на органот и број на решението со кое е дозволено пуштање во промет на виното со географско потекло.
- 4) година на бербата на грозјето.

Член 63

Специјалното вино кое се пушта во промет во оригинално пакување на етикетата или на шицето мора да има декларација која содржи:

- 1) вид на виното (ликерско вино, ароматизирано, вермут и др.);
- 2) назив на виното;
- 3) содржина на алкохолот во vol. %;
- 4) содржина на шеќерот во g/l, со ознака на стварната содржина на шеќерот во g/l;
- 5) фирма, односно назив и седиште на производителот;
- 6) нето-количина (зафатнина) на виното во l.

Член 64

Покрај податоците од член 63 на овој правилник, декларацијата за специјално вино треба да содржи и:

- 1) назив на лозарското подрачје на републиката, односно на автономната покраина (географско потекло);
- 2) ознака на серијата и бројот на шицето;
- 3) ознака „контролирано потекло“, назив на органот и број на решението со кое е дозволено пуштање во промет на виното со географско потекло.

Член 65

Ознаките и податоците од член 55 на овој правилник, покрај испишувањето на етикетата на еден од јазиците на народите на Југославија, можат да бидат испишани и на странски јазици.

IV. Завршни одредби

Член 66

Овој правилник се применува по истекот на шест месеци од денот на објавувањето во „Службен лист на СФРЈ“.

Член 67

Овој правилник влегува во сила осмиот ден од денот на објавувањето во „Службен лист на СФРЈ“.

Бр. 50-2525/1
13 февруари 1981 година
Белград

Директор
на Сојузниот завод за
стандардизација,
Милан Крајновиќ, с. р.

163.

Врз основа на член 33 став 3 од Законот за стандардизацијата („Службен лист на СФРЈ“, бр. 38/77 и 11/80), директорот на Сојузниот завод за стандардизација издава

НАРЕДБА

ЗА ОПРЕДЕЛУВАЊЕ НА ТЕКСТИЛНИТЕ ВЛАКНА И ПРЕГА ЗА КОИ Е ЗАДОЛЖИТЕЛНО ДОНЕСУВАЊЕ НА ПРОИЗВОДИТЕЛСКА СПЕЦИФИКАЦИЈА

1. Производителска спецификација задолжително донесуваат организациите на здружен труд за следните текстилни влакна и прега, и тоа за:

- 1) хемиски влакна, сечени;
 - 2) хемиски влакна, филamenti;
 - 3) прега предена од кратки влакна или во мешаница со филament-прега и волница за рачно плетење;
 - 4) конец за шиење и везење.
2. Производителската спецификација од точка 1 на оваа наредба мора да ги содржи следните податоци за карактеристиките на текстилните влакна и на прегата и тоа за:

- 1) текстилните влакна од точка 1 под 1 на оваа наредба:
 - суровинскиот состав;
 - титарот;
 - должината;
 - прекинувачката сила;
 - издолжувањето;

- количината на слепените влакна и правот;
- чистотијата;
- кадравост за кадравите влакна,
- содржината на авиважата, односно препарата или шлихтата,
- матирањето,
- собирањето во врела вода,
- постојаноста на бојосувањето;
- белината за бели и белени влакна,
- границата на најмалата и најголемата содржина на влага во оригиналното пакување — за хемиските влакна од регенерирана целулоза;

2) текстилните влакна од точка 1 под 2 на оваа наредба:

- суровинскиот состав;
- титарот;
- бројот на филamentите;

бројот на навоите и правецот и насоката на навивањето за преѓата со навои;

- прекинувачката сила;
- прекинувачкото издолжување;

— бројот на јазлите, бројот на искинатите филamenti, бројот на задеслувањата и бројот на цумките — нопл;

— собирањето (Дипон-тест) за синтетичкиот филament;

— содржината на авиважата, односно препарата или шлихтата,

— содржината на средствата за матирање;

— реакцијата на водениот екстракт;

— процентот на највисокото собирање во зовриена вода за синтетичкиот филament;

— линеарното бабрење за филamentот од регенерираната целулоза;

— постојаноста на бојосувањето;

— белината за бели и белени влакна,

— тврдост на навоите;

3) текстилната преѓа од точка 1 под 3 на оваа наредба:

— суровинскиот состав;

— титарот;

— бројот на навоите и правецот и насоката на навивањето;

— прекинувачката сила;

— прекинувачкото издолжување;

— рамномерноста на изработката;

— содржината на масните материи;

— содржината на средствата за отежнување;

— реакцијата на водениот екстракт;

— постојаноста на бојосувањето;

— белината за бела и белена преѓа;

4) текстилниот конец од точка 1 под 4 на оваа наредба:

— суровинскиот состав;

— титарот;

— бројот на навоите;

— должината;

— рамномерноста на изработката, балансот и бројот на јазлите;

— прекинувачката сила;

— прекинувачкото издолжување;

— собирањето при варење;

— постојаноста на бојосувањето;

— содржината на средствата за импрегнирање и отежнување;

— реакција на водениот екстракт.

3. Во евиденцијата за донесените производителски спецификации која се води во организацијата на здружен труд што ги произведува текстилните влакна, односно преѓата од точка 1, на оваа наредба се внесуваат:

1) називот на текстилното влакно, односно на преѓата и комерцијалниот назив на артикалот (името, шифрата и сл.);

2) фирмата, односно називот на организацијата на здружен труд што ја донела производителската спецификација;

3) бројот и датумот на донесувањето на производителската спецификација;

4) бројот и датумот на извештајот за извршеното лабораториско испитување на текстилното влакно, односно на преѓата изработена според производителската спецификација;

5) датумот на почетокот на производството според производителската спецификација.

4. Оваа наредба влегува во сила по истекот на шест месеци од денот на објавувањето во „Службен лист на СФРЈ“.

Бр. 50-2459/1

12 февруари 1981 година
Белград

Директор
на Сојузниот завод за
стандардизација,
Милан Крајчовиќ, с.р.

164.

Врз основа на член 33 став 3 од Законот за стандардизацијата („Службен лист на СФРЈ“, бр. 38/77 и 11/80), директорот на Сојузниот завод за стандардизација издава

НАРЕДБА

ЗА ОПРЕДЕЛУВАЊЕ НА ТЕКСТИЛНИТЕ МЕТРАЖНИ ПРОИЗВОДИ ЗА КОИ Е ЗАДОЛЖИТЕЛНО ДОНЕСУВАЊЕ НА ПРОИЗВОДИТЕЛСКА СПЕЦИФИКАЦИЈА

1. Производителска спецификација задолжително донесуваат организациите на здружен труд за следните текстилни метражни производи, и тоа за:

1) ткаенини;

2) плетива;

3) неткаени метражни текстилни производи;

4) постави и меѓупостави.

2. Производителската спецификација од точка 1 на оваа наредба мора да ги содржи следните податоци за карактеристиките на текстилните метражни производи, и тоа за:

1) суровинскиот состав;

2) ширината;

3) дебелината за неткаените метражни текстилни производи;

4) површинската маса (тежината);

5) густината за ткаенините и плетивата;

6) прекинувачката сила;

- 7) прекинувачкото издолжување;
- 8) постојаноста на мерите (собирање и ширење);
- 9) содржината на масните материи;
- 10) реакцијата на водениот екстракт;
- 11) смолкнувањето на жиците од основата и потката за текстилните метражни производи од филментот на прегата за текстилните производи за облекување;

12) постојаноста на бојата.

3. Во евиденцијата за донесените производителски спецификации која се води во организацијата на здружен труд што ги произведува текстилните метражни производи од точка 1 на оваа наредба се внесува:

а) називот на текстилниот метражен производ и комерцијалниот назив на артикалот (името, шифрата и сл.);

б) фирмата, односно називот на организацијата на здружен труд што ја донела производителската спецификација;

в) бројот и датумот на донесувањето на производителската спецификација;

г) бројот и датумот на извештајот за извршеното лабораториско испитување на текстилниот метражен производ изработен според производителската спецификација;

д) датумот на почетокот на производството според производителската спецификација.

4. Оваа наредба влегува во сила по истекот на шест месеци од денот на објавувањето во „Службен лист на СФРЈ“.

Бр. 50-2460/1
12 февруари 1981 година
Белград

Директор
на Сојузниот завод за
стандардизација,
Милац Крајновиќ, с.р.

165.

Врз основа на член 33 став 3 од Законот за стандардизацијата („Службен лист на СФРЈ“, бр. 38/77 и 11/80), директорот на Сојузниот завод за стандардизација издава

НАРЕДБА

ЗА ОПРЕДЕЛУВАЊЕ НА ТЕКСТИЛНИТЕ ПРОИЗВОДИ НА ПАРЧЕ ЗА КОИ Е ЗАДОЛЖИТЕЛНО ДОНЕСУВАЊЕ НА ПРОИЗВОДИТЕЛСКА СПЕЦИФИКАЦИЈА

1. Производителска спецификација задолжително донесуваат организациите на здружен труд за следните текстилни производи на парче:

- 1) постелнина и постелна рубелина, и тоа за:
 - влошки и надалошки;
 - душеци;
 - јоргани;
 - Кебиња;
 - перници;
 - прекривки;
 - чаршави;
 - навлаки;
 - навлаки за перници;

- 2) рубелина за домаќинство, и тоа за:
 - чершафи за маси и надчаршафи;
 - крпи;
 - салвети;
 - крпи за бришење;
- 3) шамии, шамивчиња и шалови.

2. Производителската спецификација од точка 1 на оваа наредба мора да ги содржи следните податоци за карактеристиките на текстилните производи на парче, и тоа за:

- 1) текстилните производи на парче од точка 1 под 1) на оваа наредба:
 - суровинскиот состав,
 - мерите,
 - површинската маса на основната суровина (тежината),
 - маста на полнителата за текстилните производи на парче со полнила,
 - постојаноста на мерите (собирање и ширење);

- 2) текстилните производи на парче од точка под 2) на оваа наредба:
 - суровинскиот состав;
 - мерите;
 - површинската маса (тежината);
 - постојаноста на бојосувањето;
 - постојаноста на мерите на чаршафите за маса;

- 3) текстилните производи на парче од точка под 3) на оваа наредба:
 - суровинскиот состав;
 - мерите;
 - површинската маса (тежината);
 - ностојаноста на бојосувањето;
 - постојаноста на мерите, освен за шамивчињата.

3. Во евиденцијата за донесените производителски спецификации која се води во организацијата на здружен труд што ги произведува текстилните производи на парче од точка 1 на оваа наредба се внесуваат:

1) називот на текстилниот производ на парче и комерцијалниот назив на артикалот (името, шифрата и сл.);

2) фирмата, односно називот на организацијата на здружен труд која ја донела производителската спецификација;

3) бројот и датумот на донесувањето на производителската спецификација;

4) бројот и датумот на извештајот за извршеното лабораториско испитување на текстилниот производ на парче изработен според производителската спецификација;

5) датумот на почетокот на производството спрема производителската спецификација.

4. Оваа наредба влегува во сила по истекот на шест месеци од денот на објавувањето во „Службен лист на СФРЈ“.

Бр. 50-2461/1
12 февруари 1981 година
Белград

Директор
на Сојузниот завод за
стандардизација,
Милац Крајновиќ, с.р.

166.

Врз основа на член 33 став 3 од Законот за стандардизацијата („Службен лист на СФРЈ“, бр. 38/77 и 11/80), директорот на Сојузниот завод за стандардизација издава

НАРЕДБА

ЗА ОПРЕДЕЛУВАЊЕ НА ПОДНИ ПРОСТИРКИ ОД МАШИНСКА, ОДНОСНО РАЧНА ИЗРАБОТКА ЗА КОИ Е ЗАДОЛЖИТЕЛНО ДОНЕСУВАЊЕ НА ПРОИЗВОДИТЕЛСКА СПЕЦИФИКАЦИЈА

1. Производителска спецификација задолжително донесуваат организациите на здружен труд за следните подни простирки од машинска, односно рачна изработка, и тоа за:

1) подни простирки со флор (теписи);
2) подни простирки без флор (подни простирки и Килими).

2. Производителската спецификација од точка 1 на оваа наредба мора да ги содржи следните податоци за карактеристиките на подните простирки од машинска, односно рачна изработка, и тоа за:

1) суровинскиот состав на основните суровини, (флорот, односно површината што се гази — корисната површина);

2) суровинскиот состав на подлогите и облогите, со тоа што ќе се наведе само називот на суровините посебно за подлогите, а посебно за облогите;

3) мерите;

4) типот;

5) висината на флорот на тепихот;

6) вкупната површинска маса;

7) густината на ткаењето, плетењето, односно прошивањето за ткаените, плетените, односно пропнените подни простирки;

8) густината на јазлите за рачни јазлени простирки;

9) постојаноста на бојосувањето на флорот, односно на влакната на површината што се гази — корисната површина.

3. Во евиденцијата за донесените производителски спецификации која се води во организацијата на здружен труд што ги произведува подните простирки од машинска, односно рачна изработка од точка 1 на оваа наредба се внесуваат:

1) називот на подната простирка од машинска, односно рачна изработка и комерцијалниот назив на артикалот (името, шифрата и сл.);

2) фирмата односно називот на организацијата на здружен труд што ја донесла производителската спецификација;

3) бројот и датумот на донесувањето на производителската спецификација;

4) бројот и датумот на извештајот за извршеното лабораториско испитување на подната простирка од машинска, односно рачна изработка изработена според производителската спецификација;

5) датумот на почетокот на производството според производителската спецификација.

4. Оваа наредба влегува во сила по истекот на шест месеци од денот на објавувањето во „Службен лист на СФРЈ“.

Бр 50-2462/1
12 февруари 1981 година
Белград

Директор
на Сојузниот завод за
стандардизација,
Милаш Крајновиќ, с.р.

167.

Врз основа на член 33 став 3 од Законот за стандардизацијата („Службен лист на СФРЈ“, бр. 38/77 и 11/80), директорот на Сојузниот завод за стандардизација издава

НАРЕДБА

ЗА ОПРЕДЕЛУВАЊЕ НА ТЕКСТИЛНИТЕ ПРОИЗВОДИ ЗА ОБЛЕКУВАЊЕ ЗА КОИ Е ЗАДОЛЖИТЕЛНО ДОНЕСУВАЊЕ НА ПРОИЗВОДИТЕЛСКА СПЕЦИФИКАЦИЈА

1. Производителска спецификација задолжително донесуваат организациите на здружен труд за следните текстилни производи за облекување:

1) за производите за облекување изработени од ткаенини, плетива и неткаени материјали;

2) за сите видови чорапи;

3) за капи и нараквици.

2. Производителската спецификација од точка 1 на оваа наредба мора да ги содржи следните податоци за карактеристиките на текстилните производи за облекување, и тоа:

1) суровинскиот состав на основниот материјал;

2) суровинскиот состав на вградениот материјал (постава, меѓупостава и полнила) за горната облека и кошудите;

3) содржината на масни материји за основниот материјал;

4) постојаноста на бојосувањето;

5) постојаноста на мерките (собирање и ширење) за производите за облекување изработени од ткаенини;

6) ознаката на големините;

7) мерките за одделни делови (сразмерникот) зависно од ознаката на големината;

8) заштитата од дејството на атмосферилни (водоодбојност, односно водонепропустивост) за производите за облекување што се обработени така да одбиваат, односно да не пропуштаат вода.

3. Во евиденцијата за донесените производителски спецификации што се води во организацијата на здружен труд која произведува текстилни производи за облекување од точка 1 на оваа наредба се внесуваат:

1) називот на текстилниот производ за облекување и комерцијалниот назив на артикалот (името, шифрата и сл.);

2) фирмата, односно називот на организацијата на здружен труд што ја донесла производителската спецификација;

3) бројот и датумот на донесувањето на производителската спецификација;

4) бројот и датумот на извештајот за извршеното лабораториско испитување на текстилниот производ за облекување изработен според производителската спецификација;

5) датумот на почетокот на производството според производителската спецификација.

4. Оваа наредба влегува во сила по истекот на шест месеци од денот на објавувањето во „Службен лист на СФРЈ“.

Бр 50-2463/1
12 февруари 1981 година
Белград

Директор
на Сојузниот завод за
стандардизација,
Милаш Крајновиќ, с.р.

168.

Врз основа на член 33 став 3 од Законот за стандардизацијата („Службен лист на СФРЈ“, бр. 38/77 и 11/89), директорот на Сојузниот завод за стандардизација издава

НАРЕДБА

ЗА ОПРЕДЕЛУВАЊЕ НА ТЕКСТИЛНИТЕ ПРОИЗВОДИ ЗА КОИ Е ЗАДОЛЖИТЕЛНО ДОНЕСУВАЊЕ НА ПРОИЗВОДИТЕЛСКА СПЕЦИФИКАЦИЈА

1. Производителска спецификација задолжително донесуваат организациите на здружен труд за следните текстилни производи, и тоа за:

- а) текстилни регенерати;
- б) полнила, и тоа за:
 - 1) пердуви;
 - 2) влакна;
 - 3) сунѓерести синтетички материјали.

2. Производителската спецификација од точка 1 на оваа наредба мора да ги содржи вледните податоци за карактеристиките на текстилните регенерати и полнила, и тоа за:

а) текстилните регенерати од точка 1 под а) на оваа наредба:

- 1) суровинскиот состав;
- 2) степенот на развлакнестоста;
- 3) бојата;
- 4) формата на текстилната секундарна суровина од која е произведен регенератот;
- б) содржината на маснотијата;
- б) содржината на правот и минералните честички;
- 7) содржината на нетекстилните материји;
- 8) титарот на најгрубите влакна;
- 9) должината (распонот) на влакната;
- б) полнилата од точка 1 под б) на оваа наредба:
 - 1) суровинскиот состав;
 - 2) содржината на правот;
 - 3) содржината на влакната со должина до 8 mm;
 - 4) содржината на масни материји;
 - 5) постојаноста на бојата;
 - 6) реакцијата на водениот екстракт;
 - 7) содржината на вратните пердуви во меките пердуви, на крупните пердуви во ситните, на несечените жиоки и сл.

3. Во евиденцијата за донесените производителски спецификации која се води во организацијата на здружен труд што ги произведува текстилните регенерати, односно полнилата од точка 1 на оваа наредба се внесуваат:

- 1) називот на текстилниот регенерат, односно полнилата и комерцијалниот назив на артикалот (името, шифрата и сл.);
- 2) фирмата, односно називот на организацијата на здружен труд, што је донела производителската спецификација;
- 3) бројот и датумот на донесувањето на производителската спецификација;
- 4) бројот и датумот на извештајот за извршеното лабораториско испитување на текстилниот ре-

генерат, односно полнилото изработено според производителската спецификација;

5) датумот на почетокот на производството според производителската спецификација.

4. Оваа наредба влегува во сила по истекот на шест месеци од денот на објавувањето во „Службен лист на СФРЈ“.

Бр. 50-2462/1
12 февруари 1981 година
Белград

Директор
на Сојузниот завод за
стандардизација,
Милан Крајновиќ, с. р.

УКАЗИ

Врз основа на член 315 точка 5 од Уставот на Социјалистичка Федеративна Република Југославија, Претседателството на Социјалистичка Федеративна Република Југославија донесува

УКАЗ

ЗА ОТПОВИК ОД ДОЛЖНОСТА НА ИЗВОНРЕДЕН И ОПОЛНОМОШТЕН АМБАСАДОР НА СОЦИЈАЛИСТИЧКА ФЕДЕРАТИВНА РЕПУБЛИКА ЈУГОСЛАВИЈА ВО АВСТРАЛИЈА И ЗА НАЗНАЧУВАЊЕ НА ИЗВОНРЕДЕН И ОПОЛНОМОШТЕН АМБАСАДОР НА СОЦИЈАЛИСТИЧКА ФЕДЕРАТИВНА РЕПУБЛИКА ЈУГОСЛАВИЈА ВО АВСТРАЛИЈА

I

Се отповикува

Александар Шокорац од должноста извонреден и ополномоштен амбасадор на Социјалистичка Федеративна Република Југославија во Австралија.

II

Се назначува

Шиме Караман, амбасадор во Сојузниот секретаријат за надворешни работи, за извонреден и ополномоштен амбасадор на Социјалистичка Федеративна Република Југославија во Австралија.

III

Сојузниот секретар за надворешни работи ќе го изврши овој указ.

IV

Овој указ влегува во сила веднаш.

У. бр. 4
23 февруари 1981 година
Белград

Претседател
на Претседателството на
СФРЈ,
Џејетин Мијатовиќ, с. р.

ОДЛИКУВАЊА

УКАЗ

ПРЕТСЕДАТЕЛСТВОТО

НА СОЦИЈАЛИСТИЧКА ФЕДЕРАТИВНА РЕПУБЛИКА ЈУГОСЛАВИЈА

врз основа на член 315 точка 8 од Уставот на Социјалистичка Федеративна Република Југославија одлучува да се одликуваат:

— за особени заслуги стекнати во долгогодишната пожртвувана и самопрегорна работа на непосредното обезбедување на Претседателот на Републиката

СО ОРДЕН ЗАСЛУГИ ЗА НАРОД СО СРЕБРЕНИ ЗРАЦИ

полковници: Ђурђевиќ Давида Бранко, Милиновиќ Миле Панае, Пољанец Августина Адолф;

потполковници: Блашковиќ Мије Иван, Цесарец Милана Фрањо, Ђусловиќ Раденка Драгомир, Ђурђевиќ Стојана Владислав, Јефтиќ Остоје Славко, Кљајиќ Андрије Јово, Кнежевиќ Милана Миле, Ковачевиќ Милутина Љубо, Матијаш Илије Саван, Миљуш Ђурђа Душан, Новковиќ Саве Никола, Пајовиќ Јована Бранислав, Секулиќ Павла Милан, Штрбац Владимира Шпиро, Тадиќ Николе Саван, Трбовиќ Алексе Бранко, Вукман Стојана Велимир;

мајор Суботиќ Драгомира Радивоје;

СО ОРДЕН ЗАСЛУГИ ЗА НАРОД СО СРЕБРЕНА СВЕЗДА

потполковници: Бошковиќ Милутина Боровоје, Ђуриќ Милоша Велимир, Машковиќ Јанка Илија;

мајори: Косановиќ Мане Симо, Петковиќ Данила Бранко, Стаменковиќ Братимира Рањел, Шундек Радоша Војко, Тепавчевиќ Николе Јово;

капетани I класа: Бабиќ Марка Јован, Бабовиќ Радича Љубиша, Берича Имера Заим, Бурмазовиќ Радосице Маринко, Цветковиќ Милана Слободан, Ђуриќ Милоша Љубомир, Челекетиќ Петра Милан, Дашиќ Вукмана Властимир, Димиќ Стеве Драган, Двојаковски Димитра Јане, Ђурђевиќ Светозара Вигормир, Ђуран Пере Ратко, Гајиќ Јолене Бранко, Гавриловиќ Здравка Јездар, Главаниќи Константина Слободан, Грахован Душана Душан, Грахован Рале Ратко, Јазвиќ Драгана Јово, Јегтиќ Милутина Душан, Јевтиќ Стојалица Никола, Јовановиќ Миодрага Стојан, Крзивиќ Вилка Никола, Ковачевиќ Драгутина Богољуб, Крстиќ Живка Михајло, Крстмановиќ Вељка Рајко, Лалиќ Ђорђа Живојин, Мандиќ Даче Милан, Милиќ Милана Миодраг, Милосављевиќ Радојка Чедомир, Микулиќ Јакова Драго, Момчиловиќ Ђорђа Момчило;

Недељковиќ Стевана Ђорђе, Николиќ Арсенија Градимир, Ниниќ Живе Раливоје, Облаковиќ Стевана Станко, Остојиќ Здравка Властимир, Пантовиќ Милоја Миодраг, Павновиќ Драгомира Тихомир, Петровиќ Бојка Љубинко, Прдојевиќ Милана Илија Ратовиќ Језиница Павле, Рајак Станка Тихомир, Смајевиќ Миленка Доброслав, Стаменковиќ Ђорђа Стојалица Станковиќ Трајка Милорад, Стевановиќ Божидара Зоран, Стојановски Стојанка Стојан, Стојровиќ Божидара Драгослав, Шљивиќ Јове Радован, Тадиќ Радосава Здравко, Тасиќ Митра Слободан, Узелац Ђуре Милан, Вукобраговиќ Драгића Никола;

капетани: Ђурчиќ Гвоздена Миленко, Ђурчиќ Јована Радослав, Драшкиќ Миливоја Милорад, Ђурђевиќ Јована Драган, Ђуровиќ Милана Милош, Герга Александра Михајло, Христовски Серафима Кире, Јевтовиќ Милића Радош, Ковач Видака Светко, Крстиќ Ратомира Владимир, Кутлешкиќ Ратомира Милорад, Матиќ Ратомира Радисав, Мартиновиќ Милоша Драгиќ, Михајловиќ Илије Радивоје, Миленковиќ Видосава Коча, Милиќ Вукашина Миодраг, Милојковиќ Светозара Милуца, Младеновиќ Младена Драгољуб, Мрђа Даче Саво, Павловиќ Радовина Милутина, Павловиќ Илије Верољуб, Станиќ Јовице Жарко, Симоновиќ Милисавана Милан, Стојко Ивана Драгутин, Тасковиќ Душана Добривоје;

поручници: Ѓатовиќ Саве Ђорђе, Гојковиќ Богољуба Братислав, Катушиќ Ивана Дубравко, Митровиќ Момира Миодраг;

заставници I класа: Бован Душана Константин, Бублиќ Милана Вилан, Ђуриќ Милоша Благоје, Човиќ Димитра Душан, Георгијевски Стерије Илија, Јевтиќ Милутина Бранислав, Косановиќ Милана Петар, Кукољ Шпире Радован, Милишиќ Љубе Станко, Пуача Милоша Дако Ступар Јакова Милан, Томиќ Бранислава Богољуб, Томиќ Лудвика Лудвик;

заставници: Ђаковиќ Васиљка Драгиша, Ивановиќ Николе Милован, Јаблановиќ Радоја Драгољуб, Јазиќ Јована Никола, Јовановиќ Раде Живко, Ковачевиќ Петка Милан, Миловановиќ Чедомира Марко Мирило Богдана Војислав, Николиќ Ивана Радоман, Пауновиќ Душана Драгиќ, Радин-Мачухат Шпире Анте, Радосављевиќ Милосава Благоје, Рачиќ Александра Радисав, Ристиќ Арсе Драгомир, Смиљковиќ Миодрага Радосав, Стојановиќ Сретен Драгослав Весиќ Весе Душан;

постари водници I класа: Адамовиќ Жарка Милан, Ацковиќ Милоја Слободан, Барбуловиќ Душана Љубиша, Цветковиќ Дона Иван, Ђурчиќ Момира Зоран, Додиќ Адама Ђулага, Дукиќ Ђорђа Петар, Грубешкиќ Косте Душан, Јакшиќ Милана Илија, Јазиќ Александра Петар, Јанковиќ Миодрага Предислав, Каталиниќ Мије Иван, Кокиќ Војина Цветко, Костиќ Владете Коста, Ковачевиќ Максим Петар;

Матиќ Добривоја Миломир, Махмутовиќ Асима Зејниќ, Михајловиќ Чедомира Славко, Мишиќ Пејче Томислав, Митиќ Борисава Момчило Праскоски Дејана Богоје Пеќер Ђуре Милан, Петровиќ Велимира Станица, Пурвиќ Драгојла Радислав, Радосављевиќ Радоја Милета, Радуловиќ Ристе Станче, Раловиќ Радосице Милош, Релиќ Радосава Нине, Славновиќ Миле Никола, Сариќ Томе Родољуб, Савиќ Миливоја Милан, Скопљак Јове Драго, Стопа Петра Мирко Суша Душана Милован, Угреновиќ Николе Душан, Вукобраќ Воје Бранко;

постари водници: Андрејиќ Митра Зоран, Бечировиќ Бете Адем Бисиќ Љубомира Стеро, Богдановиќ Милоша Томислав, Цветковиќ Милорада Стојан, Димиќ Анѓелка Драган, Ђуриќ Бранка Слободан, Ђурђевиќ Милорада Богдан, Филиповиќ Чедомира Божилар, Јечкиковиќ Боровоја Александар, Јовановиќ Петра Миодраг, Јовановски Срѓе Јовче, Калиќ Мирка Емил, Кос Михајла Драгољуб, Костиќ Панте Јован, Ковачевиќ Стеве Милан, Лончаревиќ Мила Станко, Љубисављевиќ Милутина Радован, Маринковиќ Вељка Јаблан, Маркош Душана Рајко, Мицеровски Недељка Димитрије, Микетиќ Мике Иван Макијевиќ Цветана Михајло, Миловановиќ Радивоја Драгољуб, Маринковиќ Живојина Душан;

Николиќ Димитрија Драган, Николиќ Божидара Новак, Николиќ Видоја Предраг, Нидковиќ Гвоздена Јанко, Ољача Драгана Милорад, Бакиќ Гвоздена

Живорад, Перић Петра Богдан, Поцић Мушана Идриз, Пољак Мартина Јосип, Савић Милутина Љубомир, Стоишић Живадина Драган, Радопаковић Стејана Мијодраг, Рапчковић Васа Митар, Ришчић Томе Дане, Шашић Ђоке Миодраг, Шкрбић Светозар Никола, Шпиљеговић Чедо Миле, Тешкић Богдана Бранко, Топличанин Будимира Зоран, Вучков Владе Санде, Живковић Живадина Миодраг, Живковић Жарка Рајица, Живановић Предрага Златибор;

војници I класа: Бабовић Слободана Вукман, Ђукић Нпокле Слободан, Ђурић Гојка Здравко, Ѓаатовић Станка Милорад, Јабланиновић Милована Ненад, Јовановић Димитрија Којо, Јововић Радована Обрад, Кориша Мије Винко, Максимовић Милорада Милаш, Марковић Стеве Ђоко, Милисављевић Милојка Слободан, Милошевић Милана Мија, Пекеч Николе Дарко, Ракић Јована Бранислав;

војник Миројевић Селима Мирсад;

граѓански лица на служба во ЈНА: Божовић Маркз Божко, Ѓурчић Флоријана Ана, Каурић Пере Милан, Маџут Милоша Десанка, Златаревић Сретена Миланка, Зорић Петра Миле;

— за особени заслуги во изградбата и јакнењето на Вооружените сили и за особени успеси во раководоњето со единиците на Вооружените сили на Социјалистичка Федеративна Република Југославија во нивното зацврстување и оспособување за одбрана и независност на Социјалистичка Федеративна Република Југославија

СО ОРДЕН НА НАРОДНАТА АРМИЈА СО ЛАВРОВ ВЕНЕЦ

полковници: Ѓушић Луке Мићо, Стојановић Николе Бошко;

СО ОРДЕН НА НАРОДНАТА АРМИЈА СО ЗЛАТНА СВЕЗДА

полковници: Богдановић Василија Милорад, Бубало Мале Богдан, Ѓефо Алије Махмут, Димитријевић Љубомира Момчило, Ѓорђевић Николе Добросав, Филиповић Стојана Милосав, Хочевар Ангела Владислав, Лакић Филипа Властимир, Максимовић Луке Александар, Милadinовски Цветана Миладина Новаковић Лазе Ѓорђе, Пољак Мале Томислав, Пујић Јове Милан, Ракочевић Милинка Радомир, Равлић Крижана Иво, Шево Воже Славко, Шушић Лазара Јован, Томић Филип Благоје, Вукадиновић Лазара Милан, Вуканић Миладина Будимир, Вулићевић Радосава Миломир, Загорац Раде Ѓуро;

капетан на воен брод Гајић Јована, Александар;

потполковници: Бабић Миливоја Рајко, Чанак Мале Јован, Ѓапа Раде Петар, Гојковић Марка Милан, Клежжанец Ивана Михајло, Крстевски Тодора Бошко, Мартиновић Петра Стево, Николић Јована Миливоје, Стаменковић Сретена Андреја, Станисавровић Миливоја Стојан, Сарапа Јована Љубан, Синadinовић Мике Воја, Смоловић Ристе Вукола, Штендлер Михаела Вили, Штраус Мике Јанез, Васовић Богосава Јован, Воркапић Миле Душан, Вучковић Николе Милан;

капетан на фрегата Висковић Фране Берилсав; мајори: Петковић Милорада Петар, Шегрт Луке Лука, Шубић Јернеја Јоже;

СО ОРДЕН НА НАРОДНАТА АРМИЈА СО СРЕБРЕНА СВЕЗДА

потполковници: Гузина Благоте Станко, Милојевић Радосава Велисав, Младеновић Милана Живојин, Родић Васа Богдан, Вујиќић Радивоја Милош, Вукелић Дане Петар;

мајори: Ѓорђевић Милана Томислав, Ѓрбовић Миодрага Предраг, Ѓутић Јована Мирко, Јовановски Владе Борилас, Ковачевић Стјепана Ѓрвни, Перкић Љубомира Велимир, Полхорт Стјепана Стјепан, Радудовић Радосава Бранислав, Тодоровић Илије Петар;

капетани I класа: Јокановић Васа Јово, Масло Халила Адем, Николић Данила Борисав, Пришић Василија Милоје, Радосављевић Живојина Славко, Шиншевић Владимира Љубомир, Војводић Воже Милош, Вуччевић Радована Славко;

капетани: Кундачина Мирка Митар, Шункић Љубомира Никола;

поручник Племнић Драге Глиша;

заставници I класа: Јовановић Пауна Радивоје, Кокотовић Миће Манојло, Радојевић Николе Љубомир, Василев Тодосија Спасан, Вукелић Симе Владимир;

заставници: Ѓорђевић Данила Радиша, Симић Војислава Недељко;

постар војник I класа Павешкић Мартина Валент;

воен службеник II класа Требјешанин Мила Милан;

воени службеници III класа: Килибарда Митра Милутић, Влајиновић Ђоке Радислав;

граѓанско лице на служба во ЈНА Филиповић Крстана Станко;

— за особени заслуги и постигнати успеси во работата од значење на напредокот на земјата

СО ОРДЕН НА ТРУДОТ СО ЦРВЕНО ЗНАМЕ

полковници: Голубовић Милете Михаило, Ѓоворчин Томе Раде, Јакин Јакоба Радослав, Кардашевић Миленка Здравко, Кеџман Блаже Душан, Комадина Милића Милош, Магић Мије Антон, Марушић Марка Вељко, Монески Настов Никола, Нелезић Спасоја Симо, Османбеговић Мустафе Салих, Петровић Јанка Никола, Ракић Јована Ѓорђе, Штибиљ Јожефа Богомир, Штибиљ Игнација Игнац, Томановић Љубомира Вождар, Тврковић Хилме Смајо;

СО ОРДЕН НА ТРУДОТ СО СРЕБРЕН ВЕНЕЦ

полковници: Бобић Миле Никола, Голубовић Мухарема Хакија, Јанушевић Вождара Милован, Каткић Рудолфа Фране, Маџичић Драгомира Новица, Орловић Миланка Небојша, Радишић Мирка Милош, Срдић Драгутина Бошко, Вандот Рудолфа Војан, Вујановић Љубана Мићо;

капетан на воен брод Рожић Јанка Славко; потполковници: Божић Саве Ристо, Дикић Душана Бранко, Ѓолагић Мустафе Сафет, Гајић Душана Никола, Говедарина Петра Војислав, Јеловац Милана Гојко, Обрадовић Богољуба Бошко, Поповић Ѓорѓа Боривоје, Скејић Луке Крунислав;

капетан на фрегата Михаљев Вождара Петар; мајор Николић Новака Милан;

капетан I класа Ивковић Милисав Стојанин; заставници I класа: Божовић Ристе Тодор, Митровић Саве Душан;

воен службеник III класа Крстић Обрада Милутић;

СО ОРДЕН НА ТРУДОТ СО СРЕБРЕН ВЕНЕЦ

мајор Јовандиќ Младена Ѓуро;

капетани I класа: Јанковић Слободана Мирослав, Перић Радосава Томислав, Тодоровић Светозара Љубинко;

заставници I класа: Радосављевић Милана Филип, Василевић Светислава Слободан, Жаревац Миодрага Слободан;

заставници: Ђоковиќ Цветка Милош, Ђуриќ Обрена Милан, Перишиќ Ђорѓа Милутиќ, Рмуш Павла Славољуб;

постар водник I класа Кремиќ Илија Владо;

граѓански лица на служба во ЈНА: Каран Михајла Драгица, Марковиќ Бранимира Тихомир, Пакашки Емила Драгослав, Живановиќ Драгомира Лазар;

— за примерни заслуги и умешност во работата на развивање постојан полет заради остварување на поставените задачи во единиците со кои раководеа, како и за создавање услови за постигање на исклучително добри успеси во своите единици и установи

СО ОРДЕН ЗА ВОЕНИ ЗАСЛУГИ СО ГОЛЕМА СВЕЗДА

полковници: Бениќ Николе Танасије, Брајовиќ Новака Миодраг, Болдирочка Јована Душан, Болта Дале Стеван, Церовиќ Добросава Василије, Дабиќ Николе Милан, Дехељан Косте Станко, Ђомпаров Раде Ђура, Ђуриќовиќ Милоша Радован, Харибеговиќ Шухрије Абдурахман Јанковиќ Драгослава Драгослав, Јелиќ Гаје Гојко, Јовановиќ Ђорѓа др Илија, Кончар Јована Митар, Лојин Хаџиба Ибрахим, Крпина Фране Марко, Крвавац Рајка Митован, Маравиќ Ђурађа Симо, Огњановиќ Михајла Милун Ожиќ Алије Мујо, Павловиќ Крсте Угљеша, Петровиќ Цвијетина Петар, Пушар Ђуре Милош, Совиќ Петра Саво, Станковиќ Димитрија, Вељко Штепиќ Томе Милинко, Шошкиќ Ђорѓа Добрилин, Трибуновиќ Нине Анђелко, Узедар Миле Мате Вејзагиќ Ибрахима Мухамед, Збиќевиќ Станко Иванца;

подполковник Војиновиќ Радосава Мирко;

СО ОРДЕН ЗА ВОЕНИ ЗАСЛУГИ СО ЗЛАТНИ МЕЧЕВИ

полковници: Цериќ Азиса Аско, Дробњак Јована Ђура, Јанковиќски Манева Блажо, Јорданов Синелја Јордан, Кошутиќ Болдана Обрен, Ковиќ Кристијана Јован, Поповиќ Миле Милан, Симоновиќ Милутина Миладин;

подполковници: Анђелиќ Стјепана Никола, Арсениќ Милана Милорад, Бајиќ Миле Душан, Ђирак Илија Милорад, Димитров Димитра Ламбо, Дивовиќ Митра Миливоје Добричанин Стојана Мирко,

Ђосевски Ивчев Димче, Голубовиќ Николе Мирослав, Грујевиќ Мице Благој, Јанковиќ Милоша Слободан, Јовановиќ Михајла Светолик, Јововиќ Милутина Станимир, Каракаш Томе Иван, Ковачевиќ Ђоке Гојко, Лајзер Миодрага Душан, Мешвар Андреја Милан, Милиниќ Силе Бранко, Никодиќ Методија др Александар, Њего Уроша Ђоко, Проловиќ Мијајла Методије, Радивојевиќ Драгише Раденко, Радоман Илије Бранко, Раќишевиќ Војислава Вујина, Ручнов Драгојла Мирко, Симоновиќ Цветана Танаско, Софтиќ Драгомира Димитрије, Стефановиќ Михајла Живојин, Шалајиќ Пере Здравко, Шимуновиќ Марка Иван, Шубевски Бошка Славко, Шупут Милана Никола, Васиќ Васе, Станиша, Весиќ Петра Милан, Влајковиќ Љубомира Петар, Вукојевиќ Јоке Митар, Зеќ Жарка Маринко;

мајори: Ђуковиќ Новице Ристо, Дениќ Ратомира Драгољуб, Драгосавац Милоша Чедомир, Дробниќ Богомира Крешимир, Гргуровиќ Петка Јанко, Јевиќ Новице Миодраг, Мијатовиќ Марка Мијат, Митиќ Велимира Дабросав, Младиќчевиќ Добри-

воја Тислав, Радановиќ Николе Чедо, Сокиќ Светолика Младомир, Спасиќ Благоја Светозар, Стојковиќ Милоша Милан, Стојкоски Богоја Алекса, Шкобиќ Милана Момчило, Жишиќ Благоја Радомир;

капетани I класа: Гавриќ Гаврила Милутиќ, Јовановиќ Новака Милојко, Миловановиќ Јанка Здравко, Распоповиќ Милосава Мирко, Танасковиќ Драгослава Миодраг, Величковиќ Станислава Томислав, Велковски Павла Георги;

заставници I класа: Чанчар Стевана Ивал, Пауновиќ Станимира Драгослав;

заставник Зекај Зенела Зумбаер; воени службеници II класа: Миленковиќ Светислава Јосиф, Савиќ Јаћима Драгослав, Симоновиќ Милорада Радојка, Васиќ Јована Оливера; воен службеник III класа Јакобац Ивана Јосип

СО ОРДЕН ЗА ВОЕНИ ЗАСЛУГИ СО СРЕБРЕНИ МЕЧЕВИ

капетани I класа: Бачовски Заке Драгољуб, Рондовиќ Жарка Љубоје;

капетани: Ивошевиќ Тадије Мирослав, Силаски Исака Живко;

заставници I класа: Марковиќ Тодора Вукашин, Стевовиќ Михајла Богдан, Страхињиќ Радосава Ђорђе;

заставници: Јовановиќ Стојана Предраг, Копривица Петра Томислав;

постари водници I класа: Гаћина Владимира Гордан, Максимовиќ Милана Видан, Млошвиќ Милоша Славољуб, Палазов Томе Ванчо, Пелегрија Стјепана Јосип, Репач Томе Саво, Сарделиќ Марина Антун, Савиќ Стојана Стојан, Угарковиќ Миле Јосо;

постари водници: Прерад Раде Слободан, Шапац Томе Слободан;

граѓански лица на служба во ЈНА: Кесиќ Лазара Ксенија, Радовановиќ Илије Анка, Штибохар Томе Сљудевит, Вуковиќ Раде Виномир, Живковиќ Дионисија Љубинка;

— за особени заслуги на полето на јавната дејност со која се придонесува кон општиот напредок на земјата

СО ОРДЕН НА РЕПУБЛИКАТА СО СРЕБРЕН ВЕНЕЦ

полковници: Баства Милана Никола, Шодан Ивана Џерко, Тодоровиќ Радивоја Бошко;

— за заслуги во развивањето и зацврстувањето на мирољубивата соработка и пријателските односи помеѓу Социјалистичка Федеративна Република Југославија и други држави, како и за особени заслуги во работата на развивањето на светот на граѓаните во борбата за независност на земјата

СО ОРДЕН НА ЈУГОСЛОВЕНСКОТО ЗНАМЕ СО ЗЛАТЕН ВЕНЕЦ

полковници: Гербец Рихарда Рихард, Јакша Августа Павле, Куклеќ Јове Душан, Лазиќ Богиња Милош, Матовиќ Мате Ђорђе, Татиќ Лазара Петар, Тодоровиќ Милана Мирко, Врбица Мила Љубомир;

— за особени заслуги стекнати во борбата против непријателот за ослободување на нашата земја и за заслуги на организирањето и зацврстувањето на Вооружените сили на Социјалистичка Федеративна Република Југославија

**СО ОРДЕН ЗАСЛУГИ ЗА НАРОД СО СРЕБРЕНИ
ЗРАЦИ**

полковници: Цепина Марка Иван, Хумар Ан-
тона Андреј, Кужуљевић Јосипа Јосип, Наранчић
Михајла Влајко, Ракочевић Милике Милош;
капетан на боен брод Антић Ивана Јосип;
потполковници: Косановић Стевана Младен,
Периш Анте Иван;

**СО ОРДЕН ЗАСЛУГИ ЗА НАРОД СО СРЕБРЕНА
СВЕЗДА**

потполковници: Димковски Бориса Чедомир,
Недељковић Радивоја Томислав, Терзић Видака
Вукојица;

мајори: Ђуришић Радоша Миодраг, Јаблано-
вић Стевана Радомир;
капитани I класа: Чемериќић Стојана Миодраг,
Петриновић Ивана Иван, Ујевић Ивана Томислав,
заставници I класа: Гојакровић Ђоке Љубомир,
Марковић Цветка Жарко, Станојевић Радомира
Петар;

за особени заслуги на делото ширење на брат-
ството меѓу нашите народи и народности во соз-
давањето и развивањето на политичкото и морал-
ното единство на народите и народностите

**СО ОРДЕН БРАТСТВО И ЕДИНСТВО СО СРЕБ-
РЕН ВЕНЕЦ**

полковници: Ѓелап Петра Велимир, Лонцовић
Мирка Војислав, Маслеша Василија Бранко, Ста-
нић Драгољуба Милан, Видаковић Среќка Алек-
сандар;

потполковници: Берковић Ловре Берислав, Ди-
митровски Ристе Живко, Дошен Миле Божидар,
Лукин Славка Никола, Мијаиловић Милосава Ми-
ливоје, Миљанић Стеве Владимир, Стојановић
Алексе Иван, Тиодоровић Мила Петар;

воен службеник I класа Милић Марка Борис-
лав;

воен службеници II класа: Рањеловић Степа-
на Љубомир, Варљен Саве Даринка;

граѓанско лице на служба во ЈНА Марјановић
Ватрића Јелена;

— за залагање и постигнати успеси во рабо-
тата

СО МЕДАЛ НА ТРУДОТ

граѓански лица на служба во ЈНА: Божић
Милана Милица, Калезић Ђорѓа Љиљана;

— за примерна работа на развивањето полет
за остварување на поставените задачи, како и за
покажување на старешински и војнички особини
што им служат за пример на другите

СО МЕДАЛ ЗА ВОЕНИ ЗАСЛУГИ

постари водници I класа: Богдановић Милоша
Новица, Девић Радослава Зоран;

постар водник Хусић Ибре Хусеин;

водници I класа: Донковац Славка Антун,
Марковић Милоша Драгиша;

граѓански лица на служба во ЈНА: Бајић Си-
ме Марија, Миладиновић Илије Љиљана, Николић
Димитрија Вукосава.

Бр. 109
22 декември 1980 година
Белград

Претседател
на Претседателството на
СФРЈ,
Цвиетин Мијатовиќ, с. р.

СО Д Р Ж И Н А:

	Страна
152. Општествен план на Југославија за пе- риодот од 1981 до 1985 година — — —	405
153. Закон за привремена забрана на распо- лагањето со дел од општествените сред- ства за финансирање на изградбата на но- ви термоцентрали, потлани и енергани на лож масло — мазут во 1981 година — —	442
154. Закон за условите и начинот на органи- зирање и регистрирање на организаци- ите на здружен труд што вршат стопан- ски дејности во Слободната зона — —	443
155. Закон за измени и дополненија на За- конот за Установата за одржување на поморските пловни патишта — — —	444
156. Закон за измени и дополненија на Зако- нот за Установата за одржување на внатрешните пловни патишта — — —	444
157. Одлука за избор на член на Советот на федерацијата — — — — —	445
158. Одлука за измена на Одлуката за опре- делување на стоките чиј извоз и увоз е регулиран — — — — —	445
159. Правилник за измени и дополненија на Правилникот за примена на даночните стапки и за начинот на водење евиден- ција, пресметување и плаќање на дано- кот на промет на производи и услуги	445
160. Упатство за легитимацијата на сојузните пазарни инспектори — — — — —	452
161. Правилник за измена на Правилникот за метролошките услови за градуирани мерни цилиндри — — — — —	453
162. Правилник за квалитетот на виното —	453
163. Наредба за определување на текстил- ните влакна и преѓа за кои е задолжител- но донесување на производителска спе- цификација — — — — —	460
164. Наредба за определување на текстил- ните метražни производи за кои е задол- жително донесување на производител- ска спецификација — — — — —	461
165. Наредба за определување на текстил- ните производи на парче за кои е задол- жително донесување на производител- ска спецификација — — — — —	462
166. Наредба за определување на подни про- стирки од машинска, односно рачна изра- ботка за кои е задолжително донесување на производителска спецификација — —	463
167. Наредба за определување на текстил- ните производи за облекување за кои е за- должително донесување на производи- телска спецификација — — — — —	463
168. Наредба за определување на текстил- ните производи за кои е задолжително до- несување на производителска специфи- кација — — — — —	464
Укази — — — — —	464
Одликувања — — — — —	465